

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ**

Διπλωματική Εργασία

**«Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗΝ
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ»**

Της

ΤΣΑΚΛΙΔΟΥ ΕΛΕΝΗΣ

Επιβλέπων: Σπαθής Χαράλαμπος

Θεσσαλονίκη, Ιούνιος, 2017

Η σελίδα αυτή είναι σκόπιμα κενή

Ευχαριστίες

Μέσα στις επόμενες γραμμές θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Σπαθή Χαράλαμπο του οποίου, η βοήθεια υπήρξε πολύτιμη στην επιτυχή ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω και τον καθηγητή Κυρμίζογλου Παντελή, για την ενθάρρυνση που μου προσέφερε στην απόφαση μου, να συμμετάσχω σε αυτό το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα.

Επιπλέον θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά και τα τρία μου παιδιά, την Δέσποινα, τον Σταύρο και την Αθηνά για την υπομονή, και τη συμπαράσταση τους στην προσπάθεια αυτή.

Η σελίδα αυτή είναι σκόπιμα κενή

Περίληψη

Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί το σύγχρονο εργαλείο διοίκησης των τραπεζικών ιδρυμάτων που αξιολογεί τις εσωτερικές διαδικασίες, επισημαίνει αδυναμίες στην λειτουργία των τραπεζών παρέχει συμβουλές, συμβάλλοντας σημαντικά στο περιορισμό του επιχειρηματικού και λειτουργικού κινδύνου. Ο εσωτερικός έλεγχος των τραπεζών είναι υψίστης σημασίας τόσο για τις ίδιες τις τράπεζες, όσο και για τους αποταμιευτές, αλλά και το κοινωνικό σύνολο γενικότερα.

Οι τράπεζες αποτελούν ένα καθοριστικό παράγοντα της ευημερίας και της ανάπτυξης της κοινωνίας μέσω των λειτουργιών που επιτελούν. Μια από τις βασικότερες λειτουργίες τους, είναι αυτή της αναδιανομής του χρήματος μέσα στην κοινωνία. Ο όγκος και η πολυπλοκότητα των συναλλαγών είναι ιδιαίτερα μεγάλος με αποτέλεσμα ο κίνδυνος σφαλμάτων να είναι πολύ υψηλός. Για το λόγο αυτό είναι σημαντικό να υπάρχει πλήρης διαφάνεια στον τρόπο λειτουργίας τους και να διασφαλίζεται η ακεραιότητα, και η υπευθυνότητα στον τρόπο διαχείρισης του χρήματος.

Η έλλειψη οργανωμένης πολιτικής διαχείρισης κινδύνων και η ανυπαρξία ενός υγιούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου μπορούν να αποβούν επώδυνες και καταστρεπτικές για οποιονδήποτε οικονομικό οργανισμό. Ο εσωτερικός έλεγχος με την εφαρμογή σύγχρονων μοντέλων ελέγχου αποτελεί καθοριστικής σημασίας παράγοντα για τον περιορισμό της τραπεζικής απάτης και την απρόσκοπτη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων. Ταυτόχρονα η τραπεζική απάτη προερχόμενη τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό περιβάλλον της τράπεζας προκαλεί σοβαρές συνέπειες τόσο για τον οργανισμό όσο και την οικονομία της χώρας.

Η μελέτη της εργασίας αυτής, έχει σκοπό τη διερεύνηση του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου. Τα δεδομένα διερεύνησης συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου που στάλθηκε σε 101 τραπεζικούς υπαλλήλους των τεσσάρων μεγαλύτερων τραπεζικών ιδρυμάτων της χώρας.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ:« Εσωτερικός Έλεγχος, Διαχείριση Κινδύνων, Τράπεζες, Κανονιστική Συμμόρφωση, Τραπεζική Απάτη».

Η σελίδα αυτή είναι σκόπιμα κενή

Abstract

The internal audit constitutes the modern administration tool of banking institutions which evaluates internal procedures, indicate weaknesses in the functioning of the banks, provides consultation, thus, contributing significantly to the reduction of entrepreneurial and operational hazard. The internal audit of banks is of the at the most importance not only for the banks themselves, but also for the depositors and society at large in general.

The banks constitute a determining factor of prosperity and development of society through the functions that they have. One of the most basic of their functions is the redistribution of wealth in society. The volume and complexity of transactions is particularly large with the result that the margin of error to be particularly high. For this reason, it is important for complete transparency to exist in their mode of operation, and for integrity and responsibility in the management of money to be secured.

The lack of an organized policy of risk management and the non-existence of a healthy system of internal audit could turn out to be painful and destructive for any economic organization. The internal audit with the implementation of modern models of control, constitutes a determining factor for the restriction of bank fraud and the unobstructed functioning of banking institutions.

Simultaneously, bank fraud origination either within or outside the bank, causes serious repercussions both for the organization and the economy of the country. This study aims at broadening the internal control system in the domestic banks. The data collection was carried out, through questionnaires, which were send to 101 bank employees from the four biggest Greek banks.

KEY-WORDS: "Internal Audit, Risk Management, Banks, Compliance, Bank Fraud".

Η σελίδα αυτή είναι σκόπιμα κενή

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες	iii
Περίληψη	v
Abstract.....	vii
Ευρετήριο Εικόνων.....	xi
Ευρετήριο Πινάκων	xiii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	1
Εισαγωγή	1
1.1 Η συμβολή του Εσωτερικού Ελέγχου στο Τραπεζικό Σύστημα και το φαινόμενο της Τραπεζικής απάτης	1
1.2 Οργάνωση κειμένου	1
1.3Αναγκαιότητα και σκοπός της διπλωματικής εργασίας.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	4
Εννοιολογικό πλαίσιο του Εσωτερικού Ελέγχου	4
2.2 Εισαγωγή.....	4
2.3 Ιστορική επισκόπηση Ελέγχου και Ελεγκτικής διαδικασίας	4
2.4 Έννοια και σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου.....	7
2.5 Διακρίσεις Εσωτερικού Ελέγχου	10
2.6 Αρμοδιότητες Εσωτερικού Ελέγχου	13
2.7 Βασικές Αρχές Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.....	16
2.8 Μοντέλο Εσωτερικού Ελέγχου -COSO	17
2.9 Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου	20
2.10 Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου	23
2.11 Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση.....	24
2.12 Αδυναμίες - Ελλείψεις Εσωτερικού Ελέγχου.....	25
2.13 Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	27
Εσωτερικός Έλεγχος Τραπεζών	27
3.1 Εισαγωγή.....	27
3.2 Χρηματοπιστωτικό Σύστημα	27
3.3 Εσωτερικός Έλεγχος στις Τράπεζες.....	28
3.4 Συστήματα Τραπεζικού Εσωτερικού Ελέγχου.....	30
3.4.1 Βασικές αρχές και κριτήρια αξιολόγησης της οργανωτικής δομής του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2577/2006	30

3.4.2 Βασικές αρχές και κριτήρια αξιολόγησης της οργανωτικής δομής του ΣΕΕ σύμφωνα με τους κανόνες της Επιτροπής της Βασιλείας.	32
3.5 Όργανα Διοίκησης του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου στην Τράπεζα	34
3.6 Υπηρεσιακές Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου στην Τράπεζα	38
3.7 Βασικές προϋποθέσεις λειτουργίας του Εσωτερικού Ελέγχου στο Τραπεζικό Σύστημα	41
3.8 Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου στο Τραπεζικό Σύστημα	43
3.9 Παρατηρήσεις και Αποτελέσματα Εσωτερικού Ελέγχου	52
3.10 Πρακτική εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου στην Τράπεζα ΠΕΙΡΑΙΩΣ.....	53
3.11 Κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι Τράπεζες.....	57
3.12 Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	60
Το φαινόμενο της Τραπεζικής Απάτης.....	60
4.1 Εισαγωγή.....	60
4.3 Το προφίλ του δράστη της Τραπεζικής Απάτης και ο ρόλος του Ελεγκτή.....	63
4.4 Συνήθεις Μορφές Τραπεζικής Απάτης	64
4.5 Υποχρεώσεις και πρακτικές των Τραπεζών στην αντιμετώπιση της εξωτερικής Τραπεζικής Απάτης	66
4.6 Τρόποι αντιμετώπισης της Τραπεζικής Απάτης	69
4.7 Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	72
Μεθοδολογία Έρευνας.....	72
5.1 Εισαγωγή.....	72
5.2 Πληθυσμός και Δείγμα.....	72
5.3 Ερωτηματολόγιο της Έρευνας.....	73
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	75
Παρουσίαση Αποτελεσμάτων Έρευνας.....	75
6.1 Εισαγωγή.....	75
6.2 Σχολιασμός Αποτελεσμάτων.....	102
6.3 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.....	105
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	106
Συμπεράσματα	106
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	108
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	112

Ευρετήριο Εικόνων

Εικόνα 2.1:Οι συνιστώσες του πλαισίου COSO.....	19
Εικόνα 3.1:Διάγραμμα ροής.....	116
Εικόνα 3.2:Υπόδειγμα εξ αποστάσεως ελέγχου.....	117
Εικόνα 4.1:Το τρίγωνο της Απάτης.....	61
Εικόνα 6.1:Διάγραμμα για το πίνακα 6.1.....	75
Εικόνα 6.2:Διάγραμμα για το πίνακα 6.2	76
Εικόνα 6.3:Διάγραμμα για το πίνακα 6.3.....	77
Εικόνα 6.4:Διάγραμμα για το πίνακα 6.4.....	78
Εικόνα 6.5:Διάγραμμα για το πίνακα 6.5.....	79
Εικόνα 6.6:Διάγραμμα για το πίνακα 6.6.....	80
Εικόνα 6.7:Διάγραμμα για το πίνακα 6.7.....	81
Εικόνα 6.8:Διάγραμμα για το πίνακα 6.8.....	82
Εικόνα 6.9:Διάγραμμα για το πίνακα 6.9.....	83
Εικόνα 6.10:Διάγραμμα για το πίνακα 6.10.....	84
Εικόνα 6.11:Διάγραμμα για το πίνακα 6.11.....	85
Εικόνα 6.12:Διάγραμμα για το πίνακα 6.12.....	86
Εικόνα 6.13:Διάγραμμα για το πίνακα 6.13.....	87
Εικόνα 6.14:Διάγραμμα για το πίνακα 6.14.....	88
Εικόνα 6.15:Διάγραμμα για το πίνακα 6.15.....	89
Εικόνα 6.16:Διάγραμμα για το πίνακα 6.16.....	90
Εικόνα 6.17:Διάγραμμα για το πίνακα 6.17.....	91
Εικόνα 6.18:Διάγραμμα για το πίνακα 6.18.....	92
Εικόνα 6.19:Διάγραμμα για το πίνακα 6.19.....	93

Εικόνα 6.20:Διάγραμμα για το πίνακα 6.20.....	94
Εικόνα 6.21:Διάγραμμα για το πίνακα 6.21.....	95
Εικόνα 6.22:Διάγραμμα για το πίνακα 6.22.....	96
Εικόνα 6.23:Διάγραμμα για το πίνακα 6.23.....	97
Εικόνα 6.24:Διάγραμμα για το πίνακα 6.24.....	98
Εικόνα 6.25:Διάγραμμα για το πίνακα 6.25.....	99

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 2.1: Συγκεντρωτικός Πίνακας Επισκόπησης Ερευνών.....	26
Πίνακας 3.1: Δομή πορίσματος Έκθεσης Επιτόπιου Ελέγχου.....	57
Πίνακας 3.2: Συγκεντρωτικός Πίνακας Επισκόπησης Ερευνών.....	59
Πίνακας 4.1: Συγκεντρωτικός Πίνακας Επισκόπησης Ερευνών.....	71
Πίνακας 6.1: Πίνακας συχνοτήτων των τραπεζικών ιδρυμάτων.....	75
Πίνακας 6.2: Πίνακας συχνοτήτων για τη θέση ευθύνης.....	76
Πίνακας 6.3: Πίνακας συχνοτήτων για το φύλο του ερωτηθέντα.....	77
Πίνακας 6.4: Πίνακας συχνοτήτων για ηλικία του ερωτηθέντα.....	78
Πίνακας 6.5: Πίνακας συχνοτήτων για τα έτη προϋπηρεσίας των ερωτηθέντων.....	79
Πίνακας 6.6: Πίνακας συχνοτήτων για την 1η ερώτηση.....	80
Πίνακας 6.7: Πίνακας συχνοτήτων για την 2η ερώτηση.....	81
Πίνακας 6.8: Πίνακας συχνοτήτων για την 3η ερώτηση.....	82
Πίνακας 6.9: Πίνακας συχνοτήτων για την 4η ερώτηση.....	83
Πίνακας 6.10: Πίνακας συχνοτήτων για την 5η ερώτηση.....	84
Πίνακας 6.11: Πίνακας συχνοτήτων για την 6η ερώτηση.....	85
Πίνακας 6.12: Πίνακας συχνοτήτων για την 7η ερώτηση.....	86
Πίνακας 6.13: Πίνακας συχνοτήτων για την 8η ερώτηση.....	87
Πίνακας 6.14: Πίνακας συχνοτήτων για την 9η ερώτηση.....	88
Πίνακας 6.15: Πίνακας συχνοτήτων για την 10η ερώτηση.....	89
Πίνακας 6.16: Πίνακας συχνοτήτων για την 11η ερώτηση.....	90
Πίνακας 6.17: Πίνακας συχνοτήτων για την 12η ερώτηση.....	91
Πίνακας 6.18: Πίνακας συχνοτήτων για την 13η ερώτηση.....	92
Πίνακας 6.19: Πίνακας συχνοτήτων για την 14η ερώτηση.....	93
Πίνακας 6.20: Πίνακας συχνοτήτων για την 15η ερώτηση.....	94

Πίνακας 6.21: Πίνακας συχνοτήτων για την 16η ερώτηση.....	95
Πίνακας 6.22: Πίνακας συχνοτήτων για την 17η ερώτηση.....	96
Πίνακας 6.23: Πίνακας συχνοτήτων για την 18η ερώτηση.....	97
Πίνακας 6.24: Πίνακας συχνοτήτων για την 19η ερώτηση.....	98
Πίνακας 6.25: Πίνακας συχνοτήτων για την 20η ερώτηση.....	99

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή

1.1 Η συμβολή του Εσωτερικού Ελέγχου στο Τραπεζικό Σύστημα και το φαινόμενο της Τραπεζικής απάτης

Στην παρούσα διπλωματική εργασία αναλύεται ο τρόπος λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και ο ρόλος του στην λειτουργία των Τραπεζών. Συγκεκριμένα αναλύεται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου σε οργανωτικές και διοικητικές διαδικασίες σε μια τράπεζα, ως αναπόσπαστο τμήμα αυτής.

1.2 Οργάνωση κειμένου

Η εργασία αποτελείται συνολικά από επτά θεματικές ενότητες μέσα από τις οποίες επιχειρείται να αναδειχθεί η σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου στο τραπεζικό χώρο και η συμβολή στην καταπολέμηση της τραπεζικής απάτης. Μέσω της πρωτογενούς έρευνας με την χρήση ερωτηματολογίων θα αναδειχθεί ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στην θωράκιση του τραπεζικού συστήματος και στην ελαχιστοποίηση των φαινομένων τραπεζικής απάτης.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην αναγκαιότητα της διπλωματικής εργασίας, με σκοπό να παρουσιάσει στον αναγνώστη τον ανεξάρτητο, αντικειμενικό και συμβουλευτικό ρόλο του εσωτερικού ελέγχου, σχεδιασμένο έτσι ώστε να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες της τράπεζας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια ιστορική αναδρομή του εσωτερικού ελέγχου και μια προσπάθεια ανάλυσης σε βάθος της έννοιας και του σκοπού του εσωτερικού ελέγχου. Στη συνέχεια του κεφαλαίου περιγράφονται οι διακρίσεις του εσωτερικού ελέγχου και οι βασικές αρμοδιότητες του. Επίσης εξετάζονται οι βασικές αρχές ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου βάσει ελεγκτικών προτύπων. Τέλος γίνεται αναφορά στο μοντέλο ελέγχου COSO και την σπουδαιότητα της καλής Εταιρικής Διακυβέρνησης. Επισημαίνονται οι αδυναμίες και οι ελλείψεις του εσωτερικού ελέγχου που καθιστούν το έργο του εσωτερικού ελέγχου αναποτελεσματικό.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών και επικεντρώνεται στο ρόλο των υπηρεσιακών μονάδων που διαθέτει κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, και συγκεκριμένα τη Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης, τη Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων και τη Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Αναλύονται οι διαδικασίες ελέγχου στον τραπεζικό τομέα και η πρακτική εφαρμογή της διαδικασίας εσωτερικού ελέγχου στην Τράπεζα Πειραιώς.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στην αντιμετώπιση της τραπεζικής απάτης και στις οδηγίες που θα πρέπει να ακολουθούν καθημερινά οι τράπεζες, στον έλεγχο των λειτουργικών διαδικασιών τους, στην διασφάλιση των κεφαλαίων που διακινούνται μέσω αυτών δεδομένου ότι, αυτά είναι τεράστια, και "αλλάζουν" χέρια με μεγάλη ταχύτητα. Μελετάται ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή στον εντοπισμό του προφίλ του δράστη. Παρουσιάζονται οι διακρίσεις της τραπεζικής απάτης σε εσωτερική και εξωτερική και τρόπος που αντιμετώπισής της.

Στο πέμπτο κεφάλαιο προσδιορίζεται ο πληθυσμός της έρευνας και το δείγμα που χρειάστηκε για τους ερευνητικούς σκοπούς και την εξαγωγή των συμπερασμάτων της εργασίας. Ακολουθεί η ανάλυση του ερωτηματολογίου το οποίο αποτελείται από τέσσερα μέρη και συνολικά είκοσι επτά ερωτήσεις εκ των οποίων κάθε μια αναλύεται ξεχωριστά ώστε να γίνει αντιληπτό το περιεχόμενο της.

Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με τη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS (Statistical Package For Social Sciences) και την βοήθεια του EXCEL 2003. Τα αποτελέσματα για κάθε ερώτηση ξεχωριστά έχει γίνει με τη παρουσίαση πίνακα και γραφική απεικόνιση της.

Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της διπλωματικής εργασίας όπως αυτά προκύπτουν τόσο από την επισκόπηση ερευνών, όσο και από την στατιστική ανάλυση του ερωτηματολογίου.

1.3 Αναγκαιότητα και σκοπός της διπλωματικής εργασίας

Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου διαδραματίζει σημαντικό ρόλο μέσα σε κάθε οικονομική οντότητα, αποτελώντας ένα αποτελεσματικό μέσο εκπλήρωσης και επίτευξης των επιχειρησιακών στόχων. Μέσα σε ένα συνεχές μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον, ο εσωτερικός έλεγχος έρχεται αντιμέτωπος με νέες προκλήσεις που επιβάλλουν την μεταβολή του ως προς τη μορφή, τη φύση και το πεδίο εφαρμογής του.

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι, η ανάδειξη της σημασίας του εσωτερικού ελέγχου και των συστημάτων του, στην αποτελεσματική λειτουργία ενός πιστωτικού ιδρύματος. Ο εσωτερικός έλεγχος εξαπλώνεται σε όλες τις μονάδες ενός οργανισμού, έχει ως απότοκο της αναγκαιότητας αναβάθμισης και εξειδίκευσης των συστημάτων του και δη στο τραπεζικό τομέα, που βάλλεται από πολλαπλούς κινδύνους. Κάθε πιστωτικό ίδρυμα προκειμένου να εξασφαλίσει ομαλή και ασφαλή λειτουργία όλων των διαδικασιών του, καλείται να ενσωματώσει συγκεκριμένα όργανα διοικητικής διαχείρισης στο εσωτερικό του, και συγκεκριμένα την Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης, τη Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης και τη Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων. Γίνεται αναφορά στο κύριο όργανο ελέγχου και εποπτείας των πιστωτικών οργανισμών, στην Επιτροπή της Βασιλείας, η οποία μέσα από την επιβολή ρυθμιστικών μέτρων επιτυγχάνει την σταθεροποίηση του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος.

Επιχειρείται μια βαθιά εννοιολογική προσέγγιση του εσωτερικού ελέγχου και των διαδικασιών που ακολουθούνται, με έμφαση στην σημασία που έχει για την τελική προσθήκη αξίας στις τράπεζες και τη λειτουργία τους, τόσο προς όφελος του υπαλλήλου, όσο και προς όφελος του πελάτη. Υπό αυτό το πρίσμα αποτυπώνεται η συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στη θωράκιση του τραπεζικού συστήματος και στην ελαχιστοποίηση των φαινομένων της τραπεζικής απάτης προβάλλοντας ως το βασικό μέρος της λύσης στα καίρια ζητήματα λογοδοσίας και διαφάνειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Εννοιολογικό πλαίσιο του Εσωτερικού Ελέγχου

2.2 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο περιγράφεται η ιστορική εξέλιξη του ελέγχου και το εννοιολογικό πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου ώστε, να υπάρξει μια θεωρητική τοποθέτηση και κατανόηση των εννοιών και ορισμών αυτού. Στη συνέχεια ακολουθεί αναλυτική περιγραφή των διακρίσεων του εσωτερικού ελέγχου και των αρχών που διέπουν ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχου, επισημαίνοντας τις αδυναμίες και ελλείψεις που λειτουργούν ανασταλτικά, στο πολύτιμο έργο του εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, γίνεται συνοπτική αναφορά στην αλληλεπίδραση και τη «θετική συνεισφορά» του εσωτερικού ελέγχου στην εταιρική διακυβέρνηση και στην εταιρική απόδοση.

2.3 Ιστορική επισκόπηση Ελέγχου και Ελεγκτικής διαδικασίας

Η εξέλιξη του ελέγχου αναπτύχθηκε κυρίως τα τελευταία χρόνια παρόλο που η ανάγκη του εκδηλώθηκε πολύ νωρίτερα. Από ιστορικά στοιχεία που βρέθηκαν, ο έλεγχος πρωτοεμφανίστηκε με την ανταλλαγή των αγαθών μεταξύ των ανθρώπων σε προϊστορικούς χρόνους όμως, ήταν πάντα συνδεδεμένος με τις λογιστικές πράξεις των ανθρώπων σε όλες τις εποχές της ιστορίας.

Η ανάγκη της απεικόνισης των απαιτήσεων και υποχρεώσεων που δημιούργησε η ανταλλαγή των αγαθών, καθώς και η αξιοπιστία των στοιχείων στις συναλλαγές αυτές, κατέστησε αναγκαία την εμφάνιση της πρώτης λογιστικής εγγραφής και ταυτόχρονα επεσήμανε και την ανάγκη του ελέγχου μεταξύ των συναλλασσόμενων πρωτόγονων κοινωνιών. Γραπτές μαρτυρίες για την ύπαρξη εμπορικών νόμων και λογιστικών εκθέσεων συναντάμε από το 3000 π.Χ. στους Νινευίτες της αρχαίας Βαβυλώνας. Στην αρχαία Αίγυπτο οι Φαραώ φορολογούσαν κυρίως τις συγκομιδές των σιτηρών, και για το λόγο αυτό θεσπίστηκε το αξίωμα των «Επιστατών» για τα σιτηρά. Στην αρχαία Αθήνα περίπου το 300 π.Χ. είχε δημιουργηθεί το συνέδριο των «Λογιστών» ως θεσμός για την επιχείρηση των οικονομικών για την πόλη - κράτος. Ακόμα υπήρχαν οι «Εύθυνοι», οι οποίοι μαζί με τους λογιστές ήλεγχαν τους λογαριασμούς «Διαχειρίσεως» των αρχόντων που αποχωρούσαν από τα δημόσια αξιώματα. Επίσης

ήλεγχαν τα δημόσια δάνεια που έδιναν οι τραπεζίτες προς τις πόλεις χωρίς τόκο (Φλιτούρης, 2007).

Στην υπόλοιπη αρχαία Ελλάδα συναντάμε τους «Εξεταστάς», τους «Απόλογους», οι οποίοι ήταν επιφορτισμένοι με διάφορες ελεγκτικές αρμοδιότητες. Αργότερα στην αρχαία Ρώμη, υπήρχαν οι «Υπατοι», οι «Κήνσορες», οι «Τιμητές», οι «Ταμίες» οι οποίοι ήταν υποχρεωμένοι να υποβάλλουν εκθέσεις στη Σύγκλητο για τη διαχείριση του Δημοσίου Χρήματος (Καζαντζής, 2006).

Στα τέλη του Μεσαίωνα, στην Ιταλία σημειώνεται η αναγέννηση της Λογιστικής και η πόλη της Πίζας έχει τον επίσημο ελεγκτή της. Ο όρος Ελεγκτές (Auditors) πρωτοεμφανίζεται επίσημα στην Αγγλία το 1285 και η πρώτη επίσημη Ένωση Επαγγελματιών Ελεγκτών εμφανίστηκε στη Βενετία το 1581. Πολύ αργότερα εμφανίζονται τέτοιες ενώσεις στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες και στις Η.Π.Α. Το 1581 δημιουργήθηκε στη Βενετία η πρώτη επίσημη «Ένωση Επαγγελματιών Ελεγκτών» και είχε τον τίτλο “Coliegio dei Raxonati” (Τσακλάγκανος, 1997).

Στη Γαλλία τον 17ο αιώνα εφαρμόστηκαν μεθοδικά συστήματα λογιστικών ελέγχων, ενώ είχε ιδρυθεί το Ελεγκτικό Συνέδριο και η επαλήθευση των λογαριασμών είχε ανατεθεί στο διακεκριμένο μαθηματικό Bareme. Οι οικονομικές κρίσεις των ετών 1825 και 1836, η ανάπτυξη της βιοτεχνίας και η ενίσχυση της βιομηχανίας συντέλεσαν στη διάδοση των λογιστικών ελέγχων στη Μ. Βρετανία και στη συστηματοποίηση τους. Έτσι η πατρίδα της σύγχρονης Ελεγκτικής θεωρείται η Αγγλία (Δήμου, 2000).

Παρακολουθώντας μάλιστα την εξέλιξη του εσωτερικού ελέγχου, βλέπει κανείς ότι πριν το 1941 (οπότε και εγκαθιδρύθηκε το Ινστιτούτο των Εσωτερικών Ελεγκτών) επρόκειτο κυρίως για μια λειτουργία γραφείου, καθώς το μεγαλύτερο μέρος της τήρησης αρχείων, γινόταν χειρωνακτικά και οι εσωτερικοί ελεγκτές χρειάζονταν μόνο, για να ελέγχουν τα λογιστικά δεδομένα μετά την ολοκλήρωσή τους, για την εύρεση λαθών. Μάλιστα, οι σιδηροδρομικές εταιρίες λέγεται ότι αποτέλεσαν τους πρώτους σύγχρονους εργοδότες των εσωτερικών ελεγκτών. Το καθήκον των τελευταίων ήταν να επισκέπτονται τους πράκτορες των εισιτηρίων των σιδηροδρόμων και να επιβεβαιώνουν ότι όλες οι εισπράξεις είχαν απεικονισθεί λογιστικά. Η παλαιά ιδέα του

εσωτερικού ελεγκτή συνδέεται με την έννοια της ασφάλειας και της «αστυνόμευσης». Πρωταρχικός στόχος ήταν η αποκάλυψη της απάτης (Pickett, 2003).

Αργότερα, το 1941 με την καθιέρωση του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (Institute of Internal Auditors – ΠΑ) και των επαγγελματικών προτύπων, δόθηκε έμφαση σε αυτήν και πήρε τη μορφή υπηρεσίας της Διοίκησης των οργανισμών, μέχρι που πρόσφατα κατέληξε να θεωρείται «υπηρεσία στον οργανισμό», του οποίου μέρος αναπόσπαστο αποτελεί η Διοίκηση. Παράλληλα με τις εξελίξεις αυτές, πιο δραστικό ρόλο ανέλαβε και το Διοικητικό Συμβούλιο και η Ελεγκτική Επιτροπή (Audit Committee), καθώς και οι εξωτερικοί ελεγκτές, συμβάλλοντας στην αναβάθμιση του ρόλου του εσωτερικού ελεγκτή. Παρατηρείται τέλος, μια αλλαγή οπτικής των εσωτερικών ελεγκτών, που από ελεγκτικές μόνο λειτουργίες επιτελούν πλέον και συμβουλευτικές. Από τη μια πλευρά λοιπόν, απέκτησε πλήρη μορφή και εμπλουτίστηκε με επιπλέον δραστηριότητες και καθήκοντα, από την άλλη όμως, είχε ως αποτέλεσμα να απαιτείται αναδιαμόρφωση των σχέσεων με τους ελεγχόμενους (Spira, 2003).

Στην Ελλάδα το ενδιαφέρον για την ίδρυση οργανωμένου σώματος ελεγκτών λήφθηκε αρχικά με το Ν.5076/1931. Η υλοποίηση του όμως, έγινε πολύ αργότερα το 1955, οπότε με το Ν.Δ. 3329/1955 ιδρύθηκε το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών. Ειδικότερα, ο όρος «Εσωτερικός Έλεγχος» (Internal Audit) ξεκίνησε να ακούγεται περισσότερο στην Ελλάδα προς το τέλος της δεκαετίας του 1970 και ιδιαίτερα από τη στιγμή που εκδόθηκε - ο νόμος υπ' αριθμόν 3016 -, ο οποίος αφορά, μεταξύ άλλων, και θέματα Εταιρικής Διακυβέρνησης (Corporate Governance), και ο οποίος εκσυγχρονίζει και επίσημα το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας των επιχειρήσεων και καθιστά την ύπαρξη τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου υποχρεωτική, τουλάχιστον για τις εταιρίες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.

Το έτος 1985 με την απόφαση Ι457/7.6.85 του Πρωτοδικείου Αθηνών ιδρύεται το «Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών» (Ε.Ι.Ε.Ε.) που είναι το αρμόδιο όργανο για τον εσωτερικό έλεγχο στην Ελλάδα. Στην ανάδειξη του εσωτερικού ελέγχου στην χώρα μας βοήθησαν και οι διάφορες ανακατατάξεις στον επιχειρησιακό χώρο, η εισαγωγή εταιριών στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και η ένταξη της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ορίζει σύμφωνα με το άρθρο 6 ότι, οι

Εταιρίες Λήψης και Διαβίβασης Εντολών (Ε.Λ.Δ.Ε.) οφείλουν να διαθέτουν υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, και υποχρεώνει τις εισηγμένες εταιρίες να διατηρούν τμήμα εσωτερικού ελέγχου. Όλες αυτές οι αποφάσεις είχαν ως αποτέλεσμα ο θεσμός του εσωτερικού ελέγχου να αναβαθμιστεί στην χώρα μας και να συντελέσει στην εύρυθμη και εντός νομικών πλαισίων λειτουργία των ελληνικών επιχειρήσεων (Παπαστάθης, 2003).

Σήμερα, ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί ένα ιδιαίτερα δημοφιλές ερευνητικό πεδίο, το οποίο τα τελευταία χρόνια κεντρίζει παγκοσμίως το ενδιαφέρον μελετητών και ερευνητών (Savcuk,2007, Karagiorgos et al , 2010).

2.4 Έννοια και σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου

Ο ορισμός του εσωτερικού ελέγχου λειτουργεί σαν μια ομπρέλα κάτω από την οποία διαμορφώνεται το πλαίσιο των ελεγκτικών προτύπων, ο κώδικας δεοντολογίας και οι κατευθύνσεις για τους εσωτερικούς ελεγκτές και τις επιχειρήσεις. Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί έναν δημοφιλή τομέα, έχοντας γίνει αντικείμενο μελέτης από πολλούς ερευνητές τα τελευταία χρόνια. Η έννοια του εσωτερικού ελέγχου έχει προσδιοριστεί με ποικίλους τρόπους τόσο από εθνικούς, διεθνείς φορείς, επαγγελματικές ενώσεις, όσο και από διάφορους συγγραφείς.

Το πόσο σημαντικός είναι, επιβεβαιώνεται από το μεγάλο όγκο της σχετικής διεθνούς αρθρογραφίας και βιβλιογραφίας, ενώ η ανάγκη εντοπισμού ενός αξιόπιστου εννοιολογικού πλαισίου, οδήγησε τους μελετητές στην υιοθέτηση ενός ικανού αριθμού εναλλακτικών προσεγγίσεων. Ενδεικτικό της σημασίας του, για την βιωσιμότητα και συνέχιση των οικονομικών μονάδων, αποτελεί το πλήθος των ορισμών που του έχουν αποδοθεί από ερευνητές και μελετητές, σε παγκόσμια κλίμακα. Στα πλαίσια των ανωτέρω, παρατίθενται ερμηνείες από διαφορές πηγές, που προσδίδουν ποικιλομορφία στην προσέγγισή του όρου. Η λέξη «έλεγχος» (audit) προέρχεται από το λατινικό ρήμα «audire» που σημαίνει «ακούω» (Lee, Azham, 2008).

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών ορίζει τον εσωτερικό έλεγχο ως: «μια ανεξάρτητη, αντικειμενική δραστηριότητα διασφάλισης και παροχής συμβουλών, η οποία είναι σχεδιασμένη ώστε να προσθέσει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού. Ο εσωτερικός έλεγχος βοηθάει έναν οργανισμό να επιτύχει τους στόχους

του μέσω της ανάπτυξης μιας συστηματικής και πειθαρχημένης προσέγγισης, για την αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων, των συστημάτων των ελέγχου και των διαδικασιών Εταιρικής Διακυβέρνησης» (ΠΑ, 2012).

Η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία θέτει το πλαίσιο λειτουργίας του ελέγχου στα Τραπεζικά Ιδρύματα, ορίζει τον εσωτερικό έλεγχο ως ένα σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση, κάθε δραστηριότητα του Τραπεζικού Ιδρύματος και συντελεί στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του. Ειδικότερα, αποβλέπει στη διασφάλιση των ακόλουθων στόχων, ήτοι:

- τη διασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων και πληροφοριών, που απαιτούνται για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης του Πιστωτικού Ιδρύματος και την παραγωγή αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων,
- τη συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του, λαμβάνοντας υπόψιν τους εσωτερικούς κανονισμούς και τους κανόνες δεοντολογίας,
- την πρόληψη και αποφυγή λανθασμένων ενεργειών και παρατυπιών, που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη φήμη και τα συμφέροντα του Πιστωτικού Ιδρύματος, των μετόχων και των συναλλασσόμενων,
- την ασφαλή διακίνηση, επεξεργασία και αποθήκευση των κρίσιμων επιχειρησιακών πληροφοριών (www.bankofgreece.gr).

Επιπρόσθετα, κατά την επιτροπή COSO¹ «ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια διαδικασία που πραγματοποιείται από το Διοικητικό Συμβούλιο της οικονομικής οντότητας, τα διευθυντικά στελέχη και το λοιπό προσωπικό και έχει σχεδιαστεί για να παρέχει εύλογη βεβαιότητα σχετικά με την επίτευξη των στόχων που αφορούν τις λειτουργίες, την υποβολή εκθέσεων και τη συμμόρφωση τους με τους κανόνες και τους κανονισμούς» (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Committee, Internal Control Integrated Framework, 1992).

¹Η επιτροπή COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission), αποσκοπεί στην ενίσχυση του περιεχομένου και της συνάφειας του πλαισίου σε ένα όλο και πιο περίπλοκο επιχειρηματικό περιβάλλον, έτσι ώστε οι οργανισμοί παγκοσμίως να μπορούν να αποκτήσουν καλύτερη αξία από τα προγράμματα διαχείρισης κινδύνων των επιχειρήσεων.

Εννοιολογικά σήμερα η υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου ορίζεται ως μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική υπηρεσία, καλά σχεδιασμένη και οργανωμένη, η οποία, μέσω των τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων της, αξιολογεί την επάρκεια της λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Η υπηρεσία αυτή προσθέτει αξία και βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού, με σκοπό την αποτελεσματική εκτίμηση και διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, τον περιορισμό ή την εξάλειψη του, τον οποίο βέβαια η διοίκηση της επιχείρησης αναλαμβάνει να διαχειριστεί για την επίτευξη των στρατηγικών και επιχειρησιακών της στόχων (Παπαστάθης, 2003).

Επιπλέον, ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί μέρος του μοντέλου Εταιρικής Διακυβέρνησης, από την άποψη ότι συνεισφέρει στη διαδικασία διακυβέρνησης ενός οργανισμού αξιολογώντας και βελτιώνοντας:

- τη διαδικασία με την οποία καθιερώνονται και γίνονται γνωστοί οι στόχοι και οι αξίες του,
- ελέγχοντας την επίτευξη των στόχων,
- διασφαλίζοντας τη λογοδοσία και
- προστατεύοντας τις αξίες (Pickett, 2003).

Μια άλλη άποψη θεωρεί ότι, ο έλεγχος είναι ένας τύπος παρακολούθησης της δραστηριότητας της επιχείρησης που προσδίδει αξία σε αυτήν (Jensen and Meckling, 1976). Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτελεί ένα οργανωμένο πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών, ένα σύστημα ελέγχων που εγκαθιδρύει η Διοίκηση και αποσκοπεί στην αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης (Cheung, 1997).

Μπορούμε επομένως να καταλήξουμε, λαμβάνοντας υπόψη την πληθώρα των ορισμών αυτών, ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου νοείται το σύνολο των μέτρων ελέγχου και πολιτικών που έχουν επινοηθεί και χρησιμοποιούνται σε μια επιχείρηση για να προωθήσουν, να κατευθύνουν, να περιορίσουν, να διοικήσουν και να ελέγξουν τις διάφορες δραστηριότητες αποβλέποντας στην ικανοποίηση των στόχων της επιχείρησης (Φίλος, 2004).

Τελικά, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, προσομοιάζει με το νευρικό σύστημα του ανθρώπου, αφού διακλαδίζεται και απλώνεται στον οργανισμό και μεταφέρει εντολές και αντιδράσεις από και προς τη Διοίκηση (Cook et al, 1976).

Αντικειμενικός σκοπός του εσωτερικού ελέγχου, είναι η παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών υψηλού επιπέδου προς την Διοίκηση της εταιρίας, ώστε μέσω αναλύσεων, εκτιμήσεων, συστάσεων και παρατηρήσεων να είναι σε θέση η Διοίκηση να διαχειριστεί τους επιχειρηματικούς κινδύνους με το καλύτερο δυνατό τρόπο, θωρακίζοντας τα συμφέροντα των εργαζομένων, των πελατών και εν γένει της επιχείρησης.

Η σκοπιμότητα του εσωτερικού ελέγχου έγκειται στο ότι αυτός ενεργεί:

- ✓ **προληπτικά**, αφού γίνεται κατά την εκτέλεση των οικονομικών πράξεων και προλαβαίνει λάθη, παραλείψεις και αντικανονικές ενέργειες που αν διαπιστώνονταν αργότερα και ιδίως μετά την απομάκρυνση των συναλλασσομένων, θα απαιτούσε η τακτοποίηση τους πρόσθετη και πολλαπλή απασχόληση διαφόρων οργάνων της επιχείρησης.
- ✓ **αποτρεπτικά**, αφού γνωρίζοντας οι υπάλληλοι ότι κάθε τους λογιστική ή ταμειακή ενέργεια ελέγχεται, δεν θα τολμούσαν καταχρήσεις ή υπεξαυρές.
- ✓ **κατασταλτικά**, αφού πραγματοποιείται και δεύτερος έλεγχος των πιο σημαντικών πράξεων από τον ελεγκτή της επιχείρησης ή τον προϊστάμενο του τμήματος, για την διαπίστωση των λαθών που διέφυγαν της προσοχής, συνήθως λόγω φόρτου εργασίας από τον ασκούντα τον προληπτικό έλεγχο, αρμόδιο όργανο (Δήμου, 2000).

2.5 Διακρίσεις Εσωτερικού Ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος έχει πλέον διαφοροποιηθεί από το παραδοσιακό πλαίσιο του ελέγχου που περιοριζόταν σε ένα συγκεκριμένο αντικείμενο και προσπαθεί να καλύψει ελεγκτικά όλες της λειτουργίες της επιχείρησης γι αυτό, διακρίνεται σε τόσα είδη ελέγχου, όσες είναι και αυτές οι λειτουργίες της (Παπαστάθης, 2003).

Οι έλεγχοι δεν είναι ίδιοι για όλες τις επιχειρήσεις και διακρίνονται, ως εξής:

α) Ανάλογα την **έκτασή** τους, σε γενικούς και ειδικούς.

- Γενικοί, είναι οι έλεγχοι που δεν αναφέρονται σε ένα συγκεκριμένο αντικείμενο, αλλά στη διαχείριση μιας ολόκληρης χρονικής περιόδου και στο σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης.

- Ειδικοί, καλούνται οι έλεγχοι που αναφέρονται σε ένα συγκεκριμένο αντικείμενο ή τομέα και συνήθως πραγματοποιούνται αιφνιδιαστικά και αποβλέπουν στην αποκάλυψη λαθών εσκεμμένων και μη.

β) Ανάλογα με την **διάρκεια** τους σε μόνιμους, τακτικούς και έκτακτους ελέγχους.

- Μόνιμοι, χαρακτηρίζονται όσοι διενεργούνται καθ'όλη την διάρκεια της χρήσης.
- Τακτικοί, χαρακτηρίζονται αυτοί που διενεργούνται κατά περιόδους σε τακτικά χρονικά διαστήματα (έτος, εξάμηνο, τρίμηνο).
- Έκτακτοι, χαρακτηρίζονται όσοι διενεργούνται σε τυχαία χρονική στιγμή.

γ) Ανάλογα με το **σκοπό** που επιτελούν, σε προληπτικούς και κατασταλτικούς ελέγχους.

- Προληπτικοί, είναι αυτοί που αποσκοπούν στην πρόληψη λαθών κατά την τήρηση λογαριασμών και των διαδικασιών.
- Κατασταλτικοί, είναι αυτοί που διενεργούνται μετά την εκτέλεση μιας πράξης και αποσκοπούν στη καταστολή ακούσιων ή εκούσιων σφαλμάτων.

δ) Ανάλογα με το **νομοθετικό πλαίσιο** που τους επιβάλλει, σε υποχρεωτικούς και προαιρετικούς ελέγχους.

- Υποχρεωτικοί, είναι οι έλεγχοι που επιβάλλονται από την κείμενη νομοθεσία ή κανονιστικό πλαίσιο.
- Προαιρετικοί, καλούνται οι έλεγχοι που επιβάλλονται από την Διοίκηση ή τους μετόχους της ελεγχόμενης εταιρίας.

ε) Ανάλογα με τον **τομέα** που διερευνούν, σε διαχειριστικούς, και φορολογικούς ελέγχους.

- Διαχειριστικοί, είναι οι έλεγχοι που έχουν ως κύριο αντικείμενο τους την διαχείριση των οικονομικών της επιχείρησης.
- Φορολογικοί, είναι οι έλεγχοι που έχουν ως κύριο αντικείμενο τους την ορθή τήρηση της φορολογικής νομοθεσίας και των φορολογικών υποχρεώσεων.

στ) Ανάλογα με το **πρόσωπο** που διενεργεί τον έλεγχο μπορεί να εσωτερικός ή εξωτερικός έλεγχος.

- Εσωτερικός, καλείται ο έλεγχος που διενεργείται από πρόσωπο που διαθέτει επιστημονικά και επαγγελματικά προσόντα και έχει την ιδιότητα του υπαλλήλου της επιχείρησης, και σχετίζεται άμεσα με τα άτομα και τα στελέχη που καθορίζουν την πορεία της.

- Εξωτερικός, καλείται ο έλεγχος που διενεργείται από πρόσωπο που διαθέτει επιστημονικά και επαγγελματικά προσόντα αλλά δεν έχει εξαρτημένη σχέση εργασίας με την επιχείρηση, και δεν σχετίζεται οικονομικά με αυτήν.

Μια ενδεικτική διάκριση των ελέγχων που διενεργεί η υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου με βάση τη φύση τους, είναι η εξής:

- Χρηματοοικονομικοί έλεγχοι
- Λειτουργικοί έλεγχοι
- Διοικητικοί έλεγχοι
- Έλεγχοι συμμόρφωσης
- Έλεγχοι παραγωγής
- Έλεγχοι αποδοτικότητας
- Έλεγχοι συστημάτων μηχανογράφησης–πληροφορικής
- Έλεγχοι ειδικών θεμάτων

Πιο αναλυτικά:

Χρηματοοικονομικοί (Financial Audits) είναι οι έλεγχοι που διενεργούνται για τη διαπίστωση της ορθής παρουσίασης των οικονομικών μεγεθών της επιχείρησης, και οι ελεγκτές των ελέγχων αυτών θα πρέπει να έχουν επαρκή γνώση των διεθνών λογιστικών προτύπων.

Λειτουργικοί (Operational Audits) είναι οι έλεγχοι που αξιολογούν την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαφόρων λειτουργιών της επιχείρησης, με στόχο την μεγιστοποίηση της αξίας της επιχείρησης. Η αξιολόγηση αυτή γίνεται με βάση τους κανονισμούς και τα εγχειρίδια που υπάρχουν για την αρμονική λειτουργία του οργανογράμματος.

Διοικητικοί (Management Audits) είναι οι έλεγχοι που έχουν ως κύριο αντικείμενο τους την διαπίστωση της ορθής και πιστής εφαρμογών των διαδικασιών, στηριζόμενοι σε αντικειμενικές και επιστημονικές μεθόδους. Με τον έλεγχο αυτό, επιδιώκεται η διαπίστωση ως προς το βαθμό υλοποίησης και επίτευξης των στόχων και κατά πόσο η επιχείρηση διαχειρίζεται κατά τον άριστο τρόπο τα διαθέσιμα μέσα και πόρους.

Έλεγχοι συμμόρφωσης (Compliance) έχουν ως στόχο την εξακρίβωση της συμμόρφωσης της επιχείρησης με τους προσυμφωνημένους όρους κανόνες και αρχές, αξιολογώντας ταυτόχρονα και την καταλληλότητα και ποιότητα των πολιτικών και πρακτικών.

Έλεγχοι παραγωγής (Production Audits) διενεργούνται για τη διαπίστωση της ορθής τήρησης των διαδικασιών σε όλο το εύρος της παραγωγικής διαδικασίας, ώστε η πρόβλεψη του εγκεκριμένου προϋπολογισμού να είναι ακριβής και να μπορεί να καλύψει τις ανάγκες της επιχείρησης.

Έλεγχοι αποδοτικότητας (Efficiency Audits) γίνονται για να εξεταστεί ο βαθμός στον οποίο μια επιχείρηση φέρνει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα που θα εξασφαλίσουν την βιωσιμότητα της.

Έλεγχοι συστημάτων μηχανογράφησης – πληροφορικής (Monitoring System), οι οποίοι εξετάζουν και αξιολογούν την ακεραιότητα, την εμπιστευτικότητα, τη διαθεσιμότητα και κυρίως τη ασφάλεια των πληροφοριών που είναι σε ηλεκτρονική μορφή μέσω διαδικασιών ελέγχου της λειτουργίας των μηχανογραφικών εφαρμογών και εγκαταστάσεων.

Έλεγχοι ειδικών θεμάτων (Special Issues Audits), είναι οι έλεγχοι που δεν εμπίπτουν σε καμιά από τις παραπάνω κατηγορίες και έχει ως σκοπό την αντιμετώπιση εξειδικευμένων προβλημάτων.

2.6 Αρμοδιότητες Εσωτερικού Ελέγχου

Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να είναι δυναμικός και συνεχώς μεταβαλλόμενος, ώστε να μπορεί να παρέχει υψηλού επιπέδου εξυπηρέτηση αφού χάρη σε αυτόν η επιχείρηση μπορεί να αντλήσει σημαντικά οφέλη. Συγκεκριμένα η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου:

- Εκτιμά τη συμμόρφωση με τις θεσπισμένες διαδικασίες της διοικητικής και οικονομικής δραστηριότητας της επιχείρησης, καθώς και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών και την αξιοπιστία των πληροφοριών που παράγονται.

- Εξετάζει την ύπαρξη και την επάρκεια της οργανωτικής δομής καθώς και την ύπαρξη διαδικασιών εξουσιοδοτήσεων μέσα στην επιχείρηση.
- Ελέγχει την πληρότητα, ακρίβεια και αξιοπιστία των στοιχείων, των λογιστικών εγγραφών και βιβλίων της επιχείρησης.
- Ενημερώνει την διοίκηση, για τα αποτελέσματα του ελέγχου, υποβάλλοντας συστάσεις, θέτοντας προτάσεις και μεριμνώντας για την υλοποίηση των μέτρων που έχουν αποφασιστεί.
- Αξιολογεί και αναπροσαρμόζει το σύστημα εσωτερικού ελέγχου.
- Προγραμματίζει και τεκμηριώνει κάθε έλεγχο, σύμφωνα με το επαγγελματικό πρότυπο 2200².
- Παρακολουθεί την εφαρμογή και τη τήρηση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και του καταστατικού της επιχείρησης, καθώς και του συνόλου της νομοθεσίας που αφορά την επιχείρηση και ιδιαίτερα της νομοθεσίας των ανωνύμων εταιριών και της χρηματιστηριακής.
- Εξετάζει, παρακολουθεί και εκτιμά τους κινδύνους προσαρμόζοντας το πρόγραμμα της αναλόγως την ένταση του κινδύνου σε κάθε τομέα.
- Συμμετέχει στην οργάνωση, την ανάπτυξη και την εφαρμογή των βασικών λειτουργιών και δραστηριοτήτων.
- Αξιολογεί τις σχέσεις συνεργασίας και επικοινωνίας των εργαζομένων, τόσο εντός των τμημάτων, όσο και μεταξύ διαφορετικών τμημάτων της επιχείρησης.
- Διαπιστώνει την κατανόηση των αρμοδιοτήτων από τις διάφορες υπηρεσίες της επιχείρησης και ελέγχει κατά πόσο είναι άρτια στελεχωμένες, καθώς και αν αξιοποιείται κατάλληλα το ανθρώπινο δυναμικό τους.
- Ελέγχει τις διαδικασίες πρόσληψης, προαγωγών, αξιολόγησης και αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού.
- Διενεργεί έλεγχο της νομιμότητας των αμοιβών και πάσης φύσεως παροχών προς τα μέλη της διοίκησης, αναφορικά με τις αποφάσεις των αρμόδιων οργάνων.
- Εξετάζει τις μετρήσεις των επιδόσεων των διευθυντικών στελεχών όλων των βαθμίδων της ιεραρχίας πλην της ανώτατης διοίκησης με απώτερο σκοπό τη συνεχή βελτίωση της διαχείρισης των παραγωγικών μονάδων και πόρων.

² Το πρότυπο αυτό ορίζει ότι ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να σχεδιάζει και να εκτελεί το ελεγκτικό του έργο με το πρόβλημα σκεπτικισμό αναγνωρίζοντας το ενδεχόμενο ύπαρξης ουσιωδών λαθών ή παραλείψεων.

- Εξετάζει την αποτελεσματικότητα της ασκούμενης εποπτείας, σε όλα τα επίπεδα ιεραρχίας.
- Βάσει προϋπολογισμών εκτιμά το κόστος και την απόδοση του κάθε τμήματος και εντοπίζει τις επικερδείς από τις ζημιογόνες λειτουργίες. Εντοπίζει τα σημεία που επιδέχονται βελτίωση με άμεσα αποτελέσματα.
- Συμμετέχει στην οργάνωση, το σχεδιασμό και την ανάπτυξη και την εφαρμογή βασικών λειτουργιών και διαδικασιών της επιχείρησης, που η ανάπτυξη τους βασίζεται στην μηχανοργάνωση και την πληροφορική.
- Αξιολογεί τις πολιτικές για αποθάρρυνση και αποτροπή καταχρήσεων της απάτης, τον προσπορισμό οικονομικών ωφελειών εις βάρος της επιχείρησης, των φθορών και κλοπών, καθώς και το γενικότερο κλίμα αφοσίωσης και συμμόρφωσης των εργαζομένων στους κανόνες επιχειρησιακής ηθικής.
- Διασφαλίζει ότι όλες οι διαδικασίες, οι λειτουργίες και τα συστήματα της επιχείρησης λειτουργούν ικανοποιητικά, εντοπίζοντας προβλήματα και αποφεύγοντας αλόγιστες δαπάνες και άσκοπη γραφειοκρατία.
- Παρέχει μετά από έγκριση του Διοικητικού Συμβουλίου, οποιαδήποτε πληροφορία ζητηθεί εγγράφως από τις Εποπτικές Αρχές, συνεργάζεται με αυτές και διευκολύνει με κάθε τρόπο το έργο παρακολούθησης ελέγχου και εποπτείας που αυτές ασκούν.
- Εξετάζει, την αξιοποίηση και την αποδοτικότητα των μέσων παραγωγής, τα προγράμματα παραγωγής και τη συντήρηση του μηχανολογικού εξοπλισμού, τη διάθεση των προϊόντων καθώς και το ύψος αλλά και τη διαχείριση των αποθεμάτων.
- Αξιολογεί την απόδοση των επενδύσεων με βάση τον αρχικό σχεδιασμό τους.
- Φροντίζει για την διασφάλιση της καλής εικόνας της επιχείρησης προς τα έξω.
- Εκτελεί ελέγχους ειδικού σκοπού.
- Αξιολογεί τις διαδικασίες που εφαρμόζονται για την διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων (Νεγκάκης, Ταχυνάκης, 2006).

Τέλος, είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι ο εσωτερικός έλεγχος δεν παρέχει απόλυτη, αλλά σχετική διασφάλιση ότι οι στόχοι και οι σκοποί της επιχείρησης θα επιτευχθούν με τον αποδοτικότερο και οικονομικότερο τρόπο.

2.7 Βασικές Αρχές Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Για την ορθή αξιολόγηση των λειτουργιών και διαδικασιών του συστήματος, ο εσωτερικός ελεγκτής ακολουθεί ορισμένες βασικές αρχές ως οδηγό για διεξαγωγή αξιόπιστων αποτελεσμάτων. Σύμφωνα με τον Σταυρόπουλο, (2005) οι βασικές αρχές του συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι οι εξής:

Κατάλληλη στελέχωση

Η στελέχωση από εξειδικευμένο προσωπικό, το οποίο θα πρέπει να επιλεγθεί προσεκτικά και με αυστηρά κριτήρια ώστε, οι επιλογές αυτές της επιχείρησης να είναι επιτυχημένες και ειδικά σε μια περίοδο με τάσεις διεθνοποιούμενης αγοράς, που δεν επιδέχεται πειραματισμούς. Η σωστή λοιπόν αξιολόγηση και αξιοποίηση του δυναμικού είναι ένας από τους κύριους συντελεστές επιτυχίας κάθε σύγχρονης επιχείρησης.

Σαφής διαχωρισμός καθηκόντων και ευθυνών

Είναι σημαντικό, κάθε όργανο της επιχείρησης να γνωρίζει με σαφήνεια τα καθήκοντα και τα δικαιώματα του. Κανένα τμήμα, παραγωγική μονάδα και άτομο δεν πρέπει να έχει την αποκλειστική εξουσία για οποιαδήποτε σημαντική συναλλαγή. Μια εργασία δεν επιτρέπεται να ολοκληρώνεται από έναν και μόνο υπάλληλο, αλλά η εργασία κάθε υπαλλήλου πρέπει συμπληρώνεται από την εργασία τουλάχιστον ενός άλλου και να ελέγχεται από κάποιο τρίτο (four eyes principle).

Το Οργανόγραμμα της επιχείρησης

Το οργανόγραμμα στο οποίο, υπό τη μορφή πυραμίδας παρουσιάζεται με σαφήνεια η διάρθρωση της διοικητικής πυραμίδας, οι αλληλεξαρτήσεις και οι αρμοδιότητες των υπηρεσιών με τα αντίστοιχα επίπεδα εξουσίας και ευθυνών.

Αποκέντρωση της Διοίκησης

Η Διοίκηση θα πρέπει να μεριμνά ώστε να λαμβάνονται μέτρα για την εκχώρηση όσο το δυνατόν περισσότερων αρμοδιοτήτων σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα. Σε κάθε τμήμα να ασκούνται περισσότερες εξουσίες και το τμήμα να είναι υπεύθυνο για τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων του.

Η δημιουργία συστήματος υπογραφών για την διασφάλιση των συναλλαγών

Για συναλλαγές όπως έγκριση, εκταμίευση, λογιστική θεώρηση και εκπροσώπηση της επιχείρησης έναντι τρίτων, απαιτείται εξουσιοδότηση από το διοικητικό συμβούλιο. Για να διασφαλίζονται λοιπόν τα συμφέροντα της επιχείρησης, θα πρέπει να ακολουθεί

τέσσερα στάδια, δηλαδή, της εξουσιοδότησης, της έγκρισης, της εκτέλεσης και της καταγραφής.

Η έγκαιρη και τακτική ενημέρωση του προσωπικού

Πληροφοριακό υλικό, εκθέσεις, μελέτες, συμπεράσματα συσκέψεων και συνεδρίων που προέρχονται από το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης, και που συμβάλλουν στην βελτίωση της απόδοσης των δραστηριοτήτων της, πρέπει να διανέμονται έγκαιρα, τακτικά και προγραμματισμένα σε όλα τα επίπεδα της Διοίκησης.

Η καθιέρωση συγκεκριμένων πολιτικών

Ως πολιτικές, εννοούμε τους κανόνες που καθοδηγούν και περιορίζουν λανθασμένες ενέργειες στις οποίες μπορεί να οδηγηθεί η επιχείρηση. Είναι σημαντικό οι πολιτικές να είναι ευκρινώς καταγεγραμμένες ώστε να μεταφέρονται ορθώς στα στελέχη και τους υπαλλήλους και να μην έρχονται σε αντίθεση με τους νόμους και τις αρχές.

Η έκταση των ελέγχων ανάλογα με τον κίνδυνο

Ο βαθμός της έκτασης των ελέγχων θα πρέπει να ανταποκρίνεται στο μέγεθος και τη φύση των δραστηριοτήτων του τμήματος που ελέγχεται. Κατά συνέπεια θα πρέπει το κόστος των ελέγχων να μην είναι υπερβολικό και κυρίως, να μην υπερβαίνει την ωφέλεια.

2.8 Μοντέλο Εσωτερικού Ελέγχου -COSO

Ο εσωτερικός έλεγχος σύμφωνα με την επιτροπή του C.O.S.O. ορίζεται ως, μια διαδικασία που επηρεάζεται από τα άτομα της οντότητας, σχεδιασμένη για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων. Ο ορισμός είναι ευρύς και καλύπτει όλες τις πτυχές του ελέγχου μιας επιχείρησης, διευκολύνει όμως μια κατευθυνόμενη εστίαση σε συγκεκριμένους στόχους.

Σύμφωνα με το μοντέλο της επιτροπής COSO, το οποίο δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά το 1992 ορίζει ότι εσωτερικός έλεγχος αποτελείται από πέντε συσχετισμένα συστατικά, τα οποία είναι έμφυτα στον τρόπο διοίκησης και λειτουργίας της επιχείρησης. Τα συστατικά στοιχεία συνδέονται, και χρησιμεύουν ως κριτήρια για να καθορίσουν εάν το σύστημα είναι αποτελεσματικό ή όχι. Τα πέντε αυτά συστατικά είναι δομημένα σε μορφή πυραμίδας, όπου στην βάση της πυραμίδας βρίσκεται το περιβάλλον ελέγχου, πάνω από αυτό στέκονται η εκτίμηση των κινδύνων και οι δραστηριότητες ελέγχου.

Ένα επίπεδο παραπάνω τοποθετούνται η πληροφόρηση και η επικοινωνία και στην κορυφή βρίσκεται η εποπτεία (Hubbard, 2003).

Στην αναφορά COSO³, περιγράφονται οι συνιστώσες από τις οποίες αποτελείται ο εσωτερικός έλεγχος όπου σύμφωνα με την αναφορά αυτή, ο εσωτερικός έλεγχος ορίζεται όχι σαν μια απλή οικονομική λειτουργία, αλλά σαν μια διαδικασία σχεδιασμένη για να παρέχει ουσιαστική ασφάλεια στην επιχείρηση αναφορικά με την αξιοπιστία των υπαρχουσών οικονομικών καταστάσεων. Τα στοιχεία που βοηθούν στην εύρυθμη υιοθέτηση και αποδοτικότερη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου είναι:

1) Το περιβάλλον ελέγχου (The control environment), μέσα στο οποίο λειτουργεί η επιχείρηση, το οποίο αποτελεί την βάση για την επίτευξη των στόχων του εσωτερικού ελέγχου, που επηρεάζει και καθορίζει την επιλογή της στρατηγικής και των στόχων της Διοίκησης.

2) Η εκτίμηση του κινδύνου (Risk assessment), δίνει την δυνατότητα να αξιολογηθεί το επίπεδο του κινδύνου στο οποίο τίθεται η επιχείρηση και ορίζονται οι αναγκαίες προφυλάξεις και τα μέτρα τα οποία πρέπει να ληφθούν.

3) Οι ελεγκτικές δραστηριότητες (Control activities), είναι εκείνες οι εργασίες που ορίζονται από την εκάστοτε Διοίκηση, και εφόσον εκτελεστούν σωστά λειτουργούν κατασταλτικά και εξουδετερώνουν τους κινδύνους.

4) Η πληροφόρηση και επικοινωνία (Information and Communication), είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση των γενικών στόχων του εσωτερικού ελέγχου γι αυτό θα πρέπει οι πληροφορίες να καταγράφονται, να ομαδοποιούνται και κυρίως να ανακοινώνονται αμέσως ώστε, να είναι κατάλληλες και άμεσα διαθέσιμες σε όλους.

5) Η παρακολούθηση και ο έλεγχος (Monitoring), συντελούν στην βελτίωση του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου έτσι ώστε, να ευθυγραμμίζεται αρμονικά με τις πολιτικές και διαδικασίες που έχουν οριστεί από τη Διοίκηση.

Οι πέντε αυτές συνιστώσες του εσωτερικού ελέγχου που απεικονίζονται παρακάτω (Εικόνα 2.1) αλληλοσυσχετίζονται και απορρέουν από τον τρόπο με τον οποίο η Διοίκηση διοικεί την επιχείρηση.

³ Σύμφωνα με την Επιτροπή COSO, ο εσωτερικός έλεγχος αποτελείται από πέντε συσχετισμένα συστατικά, τα οποία είναι έμφυτα στον τρόπο διοίκησης και λειτουργίας της επιχείρησης. Τα συστατικά στοιχεία συνδέονται και χρησιμεύουν ως κριτήρια για τον καθορισμό της αποτελεσματικότητας του συστήματος.

Εικόνα 2.1: Οι συνιστώσες του πλαισίου C.O.S.O.

Πηγή: COSO 1992

Οι συγκεκριμένες συνιστώσες λειτουργούν για να δημιουργήσουν τη βάση ενός ισχυρού συστήματος εσωτερικού ελέγχου στην επιχείρηση, μέσω της συμμετέχουσας ηγεσίας, των κοινών αξιών και μιας κουλτούρας που δίνει έμφαση στην υπευθυνότητα για τον έλεγχο.

Η αποτελεσματική λειτουργία τους παρέχει τη λογική διαβεβαίωση σχετικά με την επίτευξη μιας ή περισσότερων από τις δηλωμένες κατηγορίες στόχων. Κατά συνέπεια, οι συνιστώσες στις οποίες αναφερθήκαμε προηγουμένως, αποτελούν επίσης αδιαμφισβήτητα κριτήρια για τον αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο. Παρότι και τα πέντε κριτήρια πρέπει να πληρούνται, αυτό δεν σημαίνει ότι κάθε συνιστώσα πρέπει να λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο ή ακόμα και στο ίδιο επίπεδο, σε διαφορετικές οντότητες. Επειδή οι έλεγχοι μπορούν να εξυπηρετήσουν ποικίλους σκοπούς, οι έλεγχοι σε μια συνιστώσα μπορούν να εξυπηρετήσουν το σκοπό των ελέγχων που κανονικά μπορεί να υπάρχει σε διαφορετική συνιστώσα (Τσίσινου, 2013).

Όπως έχουμε τονίσει και προηγουμένως, ο εσωτερικός έλεγχος ανεξάρτητα ,από το πόσο καλά έχει σχεδιαστεί παρέχει τη λογική και όχι την απόλυτη διαβεβαίωση στην Διοίκηση ότι οι στόχοι της θα επιτευχθούν. Η πιθανότητα επίτευξης των στόχων επηρεάζεται από έμφυτους περιορισμούς σε όλα τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου γιατί πολλές φορές η ανθρώπινη κρίση στην λήψη των αποφάσεων μπορεί να είναι λανθασμένη και να οδηγήσει σε σφάλματα ή λάθη ή να αγνοείται το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου με θελημένη απόφαση της Διοίκησης.

Παρόλο που το ολοκληρωμένο πλαίσιο ελέγχου το οποίο ανέπτυξε η Επιτροπή του COSO το 1992, είχε αντέξει στην δοκιμασία του χρόνου, αποφασίσθηκε ότι έπρεπε να αναθεωρηθεί λόγω της παγκόσμιας εξέλιξης της τεχνολογίας ώστε, να είναι πιο φιλικό στον χρήστη και πιο εκσυγχρονισμένο στο συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Έτσι, στο COSO 2013 καθορίζεται ρητώς ότι εάν κάποια από τις 17 αρχές⁴ που περιέχονται στις 5 συνιστώσες δεν εφαρμοστεί, σημαίνει ότι έχουμε ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου. Οι αρχές αυτές θα πρέπει να αποτελούν τα σημεία εστίασης για κάθε επιχείρηση που επιθυμεί να σχεδιάσει, να υλοποιήσει και να διαχειρίζεται στα πλαίσια ενός αξιόπιστου και αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου (Rittenberg, 2013).

Το επικαιροποιημένο πλαίσιο COSO επικεντρώνεται, διαμέσου του κύριου εργαλείου του, που είναι ο έλεγχος να βοηθήσει στην επίτευξη των στόχων της επιχείρησης και ταυτόχρονα στην εξάλειψη των κινδύνων που την απειλούν (Li et al., 2015).

2.9 Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών έχει εκδώσει ένα πλαίσιο προτύπων που βοηθούν στην εκτέλεση και προώθηση του εσωτερικού ελέγχου με σκοπό την μέτρηση και αξιολόγηση του έργου του.

Τα πρότυπα παρέχουν ομοιόμορφη καθοδήγηση στους εσωτερικούς ελεγκτές, μεριμνούν για τη βελτίωση των οργανωτικών διαδικασιών και εργασιών προσδίδοντας

⁴Η επιτροπή COSO εξέδωσε τον Μάιο του 2013 το ανανεωμένο πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου. Το νέο πλαίσιο δεν τροποποιεί επί της ουσίας τις βασικές έννοιες του αρχικού πλαισίου του 1992 και συνεχίζει να αποτελείται από πέντε βασικούς πυλώνες: Control Environment, Risk Assessment, Control Activities, Information and Communication, Monitoring. Αντιθέτως βασιζόμενο στους 5 πυλώνες, αναδεικνύει 17 συγκεκριμένες βασικές αρχές (principles), οι οποίες αποτελούν και το πρότυπο, δίνει μεγαλύτερη έμφαση στο επιχειρησιακό και λειτουργικό περιβάλλον και εμπλουτίζει τις ανάγκες της πληροφόρησης με επιπλέον στοιχεία, πέρα των χρηματοοικονομικών.

αξιοπιστία και εμπιστοσύνη στο ελεγκτικό επάγγελμα. Σκιαγραφούν τις βασικές αρχές που θα πρέπει να διέπουν την πρακτική του εσωτερικού ελέγχου και θέτουν το πρόγραμμα ποιοτικής διασφάλισης και συνεχούς βελτίωσης.

Διακρίνονται σε:

- ✓ πρότυπα χαρακτηριστικών, και ασχολούνται με τα χαρακτηριστικά των οργανισμών που διενεργούν εσωτερικό έλεγχο,
- ✓ πρότυπα διεξαγωγής, που περιγράφουν τη φύση των υπηρεσιών του εσωτερικού ελέγχου και
- ✓ πρότυπα εφαρμογής, που αναλύουν τις δύο παραπάνω κατηγορίες προτύπων και παρέχουν τις απαιτήσεις που ισχύουν τόσο για τις υπηρεσίες διαβεβαίωσης όσο και τις συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Εάν οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν μπορούν για κάποιο λόγο να εφαρμόσουν ορισμένα μέρη από τα πρότυπα, είναι υποχρεωμένοι να συμμορφώνονται με τα υπόλοιπα μέρη τους και να προβαίνουν στις αντίστοιχες γνωστοποιήσεις για ότι προκύπτει.

Ενδεικτικά, περιγράφονται παρακάτω τα σημαντικότερα πρότυπα χαρακτηριστικών και διεξαγωγής:

1000-Σκοπός, Δικαιοδοσία και Ευθύνη

Ο σκοπός, η δικαιοδοσία και η ευθύνη της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να καθορίζονται σαφώς και γραπτώς στο καταστατικό έγγραφο.

1100-Ανεξαρτησία και Αντικειμενικότητα

Το έργο του εσωτερικού ελεγκτή θα πρέπει να είναι ανεξάρτητο και ανεπηρέαστο στη σκέψη ώστε, να μπορεί να εκτελεί τα καθήκοντά του αντικειμενικά. Για τη σωστή λειτουργία του τμήματος εσωτερικού ελέγχου σε μια επιχείρηση χρειάζεται ανάλογη αποδοχή, υποστήριξη και ανεξαρτησία από τη διοίκηση στο έργο αυτό.

1200-Επαγγελματική Επάρκεια και Δέουσα Επαγγελματική Επιμέλεια

Ο ελεγκτής πρέπει να έχει πλήρη επιστημονική και επαγγελματική κατάρτιση και εμπειρία.

1300-Πρόγραμμα Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ελέγχου

Ο επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει, να αναπτύσσει και να τηρεί ένα πρόγραμμα διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας.

2000-Διαχείριση της Λειτουργίας Εσωτερικού Ελέγχου

Ο εσωτερικός ελεγκτής διενεργεί τον έλεγχο σύμφωνα με τα ελεγκτικά πρότυπα και τους κανόνες του ελεγκτικού επαγγέλματος ώστε, να διασφαλίζεται προστιθέμενη αξία στην επιχείρηση.

2100-Φύση Εργασιών

Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί και να συμβάλλει στην βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης.

2200-Σχεδιασμός Έργου

Το έργο του εσωτερικού ελεγκτή αποτυπώνεται σε ένα πλάνο, περιλαμβάνοντας τους αντικειμενικούς στόχους, το εύρος και το χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης του ελέγχου.

Η ελεγκτική εργασία πρέπει να προγραμματίζεται ορθολογικά αποτυπώνοντας ένα πλάνο για κάθε ελεγκτικό έργο, περιλαμβάνοντας τους αντικειμενικούς στόχους, το εύρος, το χρονοδιάγραμμα και την κατανομή των πόρων

2300-Διεξαγωγή του Έργου

Οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να αναλύουν, να αξιολογούν τυχόν υφιστάμενα διαγράμματα ροής εργασιών και να καταγράφουν όλες τις πληροφορίες που θα βοηθήσουν στην επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών του ελεγκτικού τους έργου.

2400-Κοινοποίηση Αποτελεσμάτων

Οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να κοινοποιούν τα αποτελέσματα της εργασίας τους καταλλήλως.

2500-Παρακολούθηση Προόδου

Ο επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να εφαρμόζει ένα σύστημα παρακολούθησης της τακτοποίησης των διαπιστώσεων που έχουν γνωστοποιηθεί στη Διοίκηση (follow up).

2600-Κοινοποίηση της Αποδοχής Κινδύνων

Οφείλουν να διασφαλίζουν ότι υπάρχουν οι κατάλληλες διαδικασίες διαχείρισης των κινδύνων και ότι αυτές οι διαδικασίες είναι επαρκείς και αποτελεσματικές. Ασκώντας έναν συμβουλευτικό ρόλο μπορούν να βοηθήσουν την επιχείρηση στην αναγνώριση, αξιολόγηση και υλοποίηση μεθοδολογιών διαχείρισης κινδύνων και συστημάτων ελέγχου ώστε, να αντιμετωπιστούν αυτοί οι κίνδυνοι⁵.

⁵(The Institute of Internal Auditors, «international Standards for the Professional Practice of Internal Auditing(Standards)», October 2012).

2.10 Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου

Ο όρος «ethics» (δεοντολογία) προέρχεται από την ελληνική λέξη «ήθος», δηλαδή χαρακτήρας. Ενώ η ηθική εστιάζει στο «σωστό» και «λάθος» της ανθρώπινης συμπεριφοράς, η δεοντολογία εστιάζει στο «πώς» και το «γιατί» οι άνθρωποι δρουν με ένα συγκεκριμένο τρόπο (Νεγκάκης, Ταχυνάκης 2013).

Σύμφωνα με τον Κώδικα Ηθικών Αρχών, του Ελληνικού Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών, πέντε είναι τα βασικά χαρακτηριστικά με τα οποία διαμορφώνεται ο ρόλος, τα προσόντα και η προσωπικότητα του εσωτερικού ελεγκτή. Συγκεκριμένα είναι τα εξής:

✓ **Ανεξαρτησία**

Ο εσωτερικός ελεγκτής σύμφωνα με το Επαγγελματικό Πρότυπο 1100, οφείλει να είναι ανεξάρτητος από τις δραστηριότητες που ελέγχει, έτσι ώστε ο έλεγχος του να βασίζεται σε αμερόληπτες απόψεις. Για να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία του, θα πρέπει να υπάγεται ιεραρχικά στη Διοίκηση ή στην Επιτροπή Ελέγχου του Συμβουλίου.

✓ **Επαγγελματική ικανότητα και επιμέλεια**

Ο εσωτερικός ελεγκτής οφείλει να βελτιώνει συνεχώς την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών του φροντίζοντας για τη συνεχή κατάρτιση και εκπαίδευσή του.

✓ **Αντικειμενικότητα**

Ο εσωτερικός ελεγκτής έχει την υποχρέωση να δείχνει τιμιότητα, αντικειμενικότητα και επιμέλεια στην εκτέλεση των καθηκόντων του, και οφείλει να μην επιτρέπει προκατάληψη ή μεροληψία, σύγκρουση συμφερόντων ή επιρροή από άλλους να επηρεάζουν την αντικειμενικότητα της κρίσης του.

✓ **Εχεμύθεια**

Ο εσωτερικός ελεγκτής απολαμβάνοντας την εμπιστοσύνη από την πλευρά της Διοίκησης οφείλει να τηρεί εχεμύθεια σχετικά με πληροφορίες που λαμβάνει κατά την εκτέλεση της εργασίας του, και δεν πρέπει να συμμετέχει ποτέ εν γνώσει του σε παράνομη ή ανάρμοστη συμπεριφορά.

✓ **Επαγγελματική Συμπεριφορά**

Η συμπεριφορά του εσωτερικού ελεγκτή θα πρέπει να είναι άμεμπτη. Ο εσωτερικός ελεγκτής σύμφωνα με το Επαγγελματικό Πρότυπο 1200 οφείλει να εκτελεί το έργο του με την οφειλόμενη επαγγελματική επιμέλεια ώστε η επιχείρηση να λαμβάνει άριστης ποιότητας υπηρεσίες.

Στόχος του κώδικα Δεοντολογίας των εσωτερικών ελεγκτών, είναι να προάγει την ηθική κουλτούρα στην άσκηση του ρόλου του εσωτερικού ελεγκτή και να καταγράψει συγκεκριμένους κανόνες που πρέπει να ακολουθούνται από τους ελεγκτές.

2.11 Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση

Αναπόσπαστο κομμάτι ενός αποτελεσματικού συστήματος Εταιρικής Διακυβέρνησης αποτελεί και ο εσωτερικός έλεγχος διότι η αποτελεσματική λειτουργία του, θα βοηθήσει σημαντικά το δύσκολο έργο της Εταιρικής Διακυβέρνησης.

Είναι λοιπόν, αλληλένδετη η σχέση τους αφού, η υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου είναι αναγκαία και αποτελεί τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στην Επιτροπή Ελέγχου στην οποία παρέχει πληροφορίες και στην Εταιρική Διακυβέρνηση στην οποία μεταδίδει θέματα ανησυχίας (Solomon, 2010).

Η Εταιρική Διακυβέρνηση (Corporate Governance) είναι ένα σύνολο κανόνων που εφαρμόζονται στις ανώνυμες εταιρίες και ρυθμίζουν τη λειτουργία του Διοικητικού Συμβουλίου, σε σχέση με τους μετόχους της εταιρείας. Με την Εταιρική Διακυβέρνηση επιδιώκεται η υπεύθυνη οργάνωση, λειτουργία, διοίκηση και έλεγχος μιας εταιρίας, με στόχο την αύξηση της αξίας της και τη προστασία των έννομων συμφερόντων όλων των μετόχων της, κυρίως όμως των μετόχων μειοψηφίας, έναντι των μεγαλομετόχων.

Οι κανόνες Εταιρικής Διακυβέρνησης καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνονται οι εταιρικοί στόχοι, καθιερώνουν συστήματα παρακολούθησης και αποτίμησης των εταιρικών κινδύνων, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο εξασφαλίζεται η διαφάνεια των πεπραγμένων της Διοίκησης έναντι των μετόχων. Η Εταιρική Διακυβέρνηση δείχνει τον βαθμό σοβαρότητας της κάθε εταιρείας και το κατά πόσον σέβεται τους μετόχους της.(www.el.wikipedia.org)

Η καλή Εταιρική Διακυβέρνηση είναι μια ουσιαστική προϋπόθεση για την ύπαρξη ακεραιότητας αξιοπιστίας και της καλής διαχείρισης σε μια επιχείρηση προσδίδοντας την αξία. Στόχος της Εταιρικής Διακυβέρνησης είναι να δημιουργήσει εμπιστοσύνη στους επενδυτές και να προωθήσει τη μακροπρόθεσμη επιτυχία και ανάπτυξη των εταιριών λειτουργώντας ως δικλείδα ασφαλείας για την αποτελεσματικότερη προώσπιση των συμφερόντων τους.

2.12 Αδυναμίες – Ελλείψεις Εσωτερικού Ελέγχου

Το έργο του εσωτερικού ελέγχου δεν είναι απαλλαγμένο από λάθη και ανακρίβειες και έτσι εύκολα μπορεί να καταστρατηγηθούν και να παραβιαστούν κάποιες αρχές του. Ο ελεγκτής του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει πρωτίστως να ενημερωθεί για τις ουσιώδεις αδυναμίες της ελεγχόμενης επιχείρησης και να εξασφαλίσει ότι η Διοίκηση έχει ενημερωθεί για αυτές τις αδυναμίες. Δεν υπάρχει το τέλειο σύστημα εσωτερικού ελέγχου αφού όλες οι διαδικασίες εκτελούνται από ανθρώπους, μπορούν να γίνουν λάθη εσκεμμένα ή μη που εάν, δεν εντοπιστούν θα οδηγήσουν στην αποδυνάμωση της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου.

Ο σκοπός του εσωτερικού ελέγχου δεν είναι να εξαλείψει πλήρως όλες τις αδυναμίες της επιχείρησης αλλά να παρέχει κατευθυντήριες γραμμές ώστε σταδιακά να θωρακιστεί και είναι σε θέση να επιτύχει τους στρατηγικούς της στόχους. Η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου δεν είναι θέμα απεικόνισής του στο οργανόγραμμα, αλλά, μια σειρά παραμέτρων που πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη από τη Διοίκηση. Η ξεκάθαρη αποδοχή των υπηρεσιών του ελέγχου και στήριξη που θα πρέπει να παρέχει η Διοίκηση και η Επιτροπή Ελέγχου στον εσωτερικό έλεγχο, θα πρέπει να είναι δεδομένη.

Η επιτυχία όμως των στόχων του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να σχετίζεται στενά με το κόστος που απαιτείται για την παροχή των υπηρεσιών του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου. Θα πρέπει δηλαδή οι ωφέλειες, οι οποίες προκύπτουν από μια διαδικασία ελέγχου, να υπερβαίνουν το κόστος της υιοθέτησης της διαδικασίας αυτής.

Ακόμη, ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να είναι αναποτελεσματικός, όταν η Διοίκηση επεμβαίνει κατά τρόπο αρνητικό, για να δικαιολογήσει και συγκαλύψει ορισμένες παρατυπίες, σφάλματα ή παραλείψεις.

2.13 Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Με γνώμονα την πληρέστερη κατανόηση των πρωθύστερα αναφερομένων ερευνητικών αντικειμένων αναφορικά με την συσχέτιση των εννοιών του εσωτερικού ελέγχου, των βασικών αρχών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου με τις οποίες ελέγχονται τα πιστωτικά ιδρύματα, παρατίθεται συγκεντρωτικός πίνακας με τους συγγραφείς, το ερευνητικό αντικείμενο της διενεργηθείσας έρευνας και το βασικό συμπέρασμα.

Πίνακας 2.1 Συγκεντρωτικός Πίνακας Επισκόπησης Ερευνών

Συγγραφείς	Αντικείμενο Έρευνας	Βασικό Συμπέρασμα
Cook et al (1976)	Μελέτη περίπτωσης εσωτερικού ελέγχου	Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου μοιάζει με το ανθρώπινο νευρικό σύστημα το οποίο εξαπλώνεται σε όλη την επιχείρηση με σκοπό την εκτέλεση εντολών και αντιδράσεων προς και από τη Διοίκηση.
Jensen and Meckiling (1976)	Ο ρόλος του ελέγχου στην διατήρηση της ποιότητας του οργανισμού	Ο έλεγχος είναι ένας τύπος παρακολούθησης της δραστηριότητας της επιχείρησης που προσδίδει αξία σε αυτήν.
Cheung, (1997)	Η συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στην βιωσιμότητα της επιχείρησης	Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αναφέρεται σε μια οργανωμένη αποτελεσματική συγχώνευση λειτουργιών και διαδικασιών για την επιτυχή λειτουργία της επιχείρησης.
Pickett, (2003)	Η πρακτική εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου	Ο βασικός ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στην προώθηση της εταιρικής διακυβέρνησης και της διαχείρισης των κινδύνων.
Hubbard, (2003)	Τα πέντε στοιχεία του εσωτερικού ελέγχου που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητά του	Το διοικητικό συμβούλιο και η διοίκηση βελτιώνουν το περιβάλλον ελέγχου ενός οργανισμού όταν έχουν καταρτίσει και κοινοποιήσει αποτελεσματικά, γραπτές πολιτικές και διαδικασίες, κώδικα δεοντολογίας, και - πρότυπα συμπεριφοράς.
Spira, (2003)	Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση κινδύνων	Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στην παροχή βοήθειας στη διοίκηση και το διοικητικό συμβούλιο για τη διαχείριση του κινδύνου και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της Επιτροπής Ελέγχου.
Savcul, (2008)	Οι στόχοι και οι ευθύνες του οργανισμού επιτυγχάνονται με ισχυρό σύστημα εσωτερικού ελέγχου	Ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να διεξάγεται με βάση τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς για την εξασφάλιση της ασφάλειας και της αξιοπιστίας της δραστηριότητας ενός πιστωτικού ιδρύματος.
Lee, Azham, (2008)	Η ιστορική εξέλιξη του ελέγχου	Αναφορά στο κοινωνικό έργο του εσωτερικού ελέγχου στη διατήρηση της ευημερίας και της σταθερότητας της κοινωνίας
Solomon, (2010)	Εταιρική Διακυβέρνηση και Λογοδοσία	Ο ρόλος της εταιρικής διακυβέρνησης στη διασφάλιση ενός αποτελεσματικού πλαισίου, για τη λογοδοσία της Διεύθυνσης.
Karagiorgos et al, (2010)	Η συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στην επιτυχή διαχείριση των οικονομικών πόρων του οργανισμού	Ο εσωτερικός έλεγχος είναι η κρίσιμη συνιστώσα της διοίκησης ενός οργανισμού και αποτελεί το θεμέλιο για την ασφαλή και υγιή λειτουργία του.
Rittenberg, (2013)	COSO Ορόσημο του ολοκληρωμένου πλαισίου Εσωτερικού Ελέγχου	Διαδικασίες που ακολουθεί ο εσωτερικός έλεγχος ώστε, να βοηθήσει τους οργανισμούς να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν καλύτερα τους ελέγχους, με γνώμονα τις σημερινές επιχειρηματικές προκλήσεις.
Li et al, (2015)	Επισκόπηση των βασικών κανονιστικών γεγονότων κατά την εφαρμογή του ελέγχου εσωτερικού ελέγχου 404	Η πιστοποίηση της αποτελεσματικότητας του εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με το Νόμο SOX 404.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Εσωτερικός Έλεγχος Τραπεζών

3.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο αρχικά αναφέρεται, ο ρόλος ενός δομημένου τραπεζικού συστήματος στην ανάπτυξη της οικονομίας μιας χώρας. Γίνεται κατανοητό ότι, ο όγκος και η πολυπλοκότητα των συναλλαγών και ο υψηλός κίνδυνος των σφαλμάτων δημιούργησαν την ανάγκη και το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου μέσα στα πιστωτικά ιδρύματα. Επισημαίνονται οι βασικές προϋποθέσεις λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου στο τραπεζικό σύστημα, τα όργανα διαχείρισης του συστήματος και αναλύονται λεπτομερώς οι διαδικασίες ελέγχου στο τραπεζικό τομέα. Στην τελευταία ενότητα του κεφαλαίου γίνεται αναφορά στους κινδύνους που απειλούν το τραπεζικό σύστημα.

3.2 Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί την ραχοκοκαλιά της οικονομίας μιας χώρας, διότι συντηρεί και αναπτύσσει την οικονομία της. Μέσα από το σύστημα αυτό, διοχετεύονται κεφάλαια από τις πλεονασματικές στις ελλειμματικές μονάδες επιτυγχάνοντας έτσι, τη διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας, τη διαφάνεια των συναλλαγών και τη θωράκιση των τραπεζών έναντι κάθε μορφής κινδύνου.

Χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι ένα οικονομικό σύστημα, στηριγμένο στο χρηματικό αντίκρισμα και την βαθμολόγηση της εμπιστοσύνης της διαθεσιμότητας των φυσικών και άυλων πόρων, που χρησιμοποιεί τη διαμεσολάβηση στην ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών στις αγορές με σκοπό την ελάττωση του κόστους των ατελειών που εμφανίζονται κατά τις συναλλαγές. Κύριο ρόλο στο σύστημα αυτό, παίζουν οι διαμεσολαβητές οι οποίοι, πρώτον, συγκεντρώνουν την πληροφορία εμπιστοσύνης των συναλλασσομένων και, δεύτερον, διεκπεραιώνουν τις συμφωνίες των συναλλαγών. Σκοπός του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η βελτίωση της κατανομής των πόρων στο χώρο και το χρόνο, μέσα σε ένα αβέβαιο περιβάλλον συναλλαγών (www.el.wikipedia.org).

Κυρίαρχο ρόλο στο χρηματοπιστωτικό σύστημα έχουν πρωτίστως, το Κράτος, η Κεντρική τράπεζα, οι Τράπεζες, οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί με σκοπό την άντληση κεφαλαίων από τους θεσμικούς επενδυτές, το επενδυτικό και καταθετικό κοινό και τις μεγάλες επιχειρήσεις που επιθυμούν την τοποθέτηση κεφαλαίων.

Σκοπός του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι:

- ✓ Η ορθολογική κατανομή των διαθέσιμων εθνικών πόρων έτσι ώστε, να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας που θα συντελέσουν όχι μόνο στην ανάπτυξη αλλά και στην γενικότερη κοινωνική λειτουργία.
- ✓ Ο έλεγχος και η αντιμετώπιση των κινδύνων.
- ✓ Η παραγωγή χρηματοπιστωτικών προϊόντων.
- ✓ Διευκόλυνση και απλούστευση και μείωση των συναλλαγών.

Η ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού συστήματος συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγικότητας στην παροχή πληρέστερης πληροφόρησης και της μείωσης του κόστους συναλλαγών ενθαρρύνοντας την αποταμίευση και διευκολύνοντας τις επενδύσεις με τέτοιο τρόπο ώστε, μεγαλύτερες ποσότητες κεφαλαίων να μεταφέρονται από τους αποταμιευτές στους επενδυτές.

Η πρόσφατη διεθνής οικονομική κρίση είναι συνυφασμένη με την εντυπωσιακή εξάπλωση των χρηματοοικονομικών καινοτομιών και αποδίδεται ευρέως στις αδυναμίες των πιστωτικών ιδρυμάτων να διαχειρίζονται αποτελεσματικά την εκτίμηση και αξιολόγηση κινδύνων που υπάρχουν στο σύγχρονο διεθνές χρηματοοικονομικό περιβάλλον (www.bankofgreece.gr).

3.3 Εσωτερικός Έλεγχος στις Τράπεζες

Το γεγονός ότι οι Τράπεζες συναλλάσσονται και εμπορεύονται «χρήμα», ανέκαθεν δελεαστικό για καταχρήσεις και καταδολιεύσεις καθιστούν αναγκαία, τη καλή γνώση των μεθόδων μέτρησης και αξιολόγησης των κινδύνων και την εφαρμογή ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου σε όλους τους τομείς και τις δραστηριότητες των Τραπεζών.

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτελεί σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα του πιστωτικού

ιδρύματος και συντελεί στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του (www.bankofgreece.gr).

Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στο τραπεζικό σύστημα είναι καθοριστικός και αποτελεί μια ανεξάρτητη, αντικειμενική και συμβουλευτική δραστηριότητα καλά σχεδιασμένη ώστε να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού. Αυτό επιτυγχάνεται με συνεχή καθοδήγηση και τήρηση των κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας διαχείρισης των κινδύνων (Sushma, Goyal Chin, 2016)

Ο εσωτερικός έλεγχος που διενεργείται στις επιχειρήσεις, διαφέρει από αυτόν που πραγματοποιείται στις τράπεζες. Ο ρόλος της τράπεζας είναι κοινωνικός και μέσα από τη λειτουργία του μηχανισμού της προσφοράς και της ζήτησης διασφαλίζει τις κοινωνικές αποταμιεύσεις μετατρέποντας αυτές, σε παραγωγικές επενδύσεις. Για το παραπάνω λόγο, τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των εποπτευόμενων τραπεζών είναι πιο αυστηρά και πιο οργανωμένα στη λειτουργία τους συμβάλλοντας σημαντικά στη επίτευξη των στόχων τους και κυρίως στην επιβίωση τους.

Για κάθε τράπεζα οι αντικειμενικοί στόχοι του εσωτερικού ελέγχου της πρέπει να είναι οι εξής (Δήμου, 2010):

- ✓ Εξακρίβωση και προστασία της περιουσία της τράπεζας.
- ✓ Διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της τράπεζας.
- ✓ Διαπίστωση της κανονικής διεκπεραίωσης και κατοχύρωσης των συναλλαγών.
- ✓ Εξασφάλιση χρηστής διοίκησης και διαχείρισης.
- ✓ Εξασφάλιση εφαρμογής των επιλεγμένων πολιτικών της τράπεζας.
- ✓ Έγκαιρη, αξιόπιστη και περιεκτική πληροφόρηση.
- ✓ Παρακολούθηση για την εφαρμογή και επίτευξη των στόχων.
- ✓ Παρακολούθηση της απόδοσης και επίδοσης του προσωπικού.
- ✓ Περιεκτική αξιολόγηση των εργασιών, ποσοτικά και ποιοτικά.
- ✓ Προστασία των συμφερόντων της τράπεζας, των μετόχων, των καταθετών και του προσωπικού της.
- ✓ Παρακολούθηση εφαρμογής των υποχρεώσεων της τράπεζας προς την πολιτεία.
- ✓ Συστηματική εξέταση και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των

συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

- ✓ Παρακολούθηση των δικλίδων ασφαλείας για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη συρρίκνωση του κινδύνου.
- ✓ Εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών για ξέπλυμα μαύρου χρήματος.
- ✓ Προστασία της εσωτερικής πληροφόρησης, ενός ιδιαίτερα σημαντικού πλεονεκτήματος, που κατέχουν οι Τράπεζες.

3.4 Συστήματα Τραπεζικού Εσωτερικού Ελέγχου

3.4.1 Βασικές αρχές και κριτήρια αξιολόγησης της οργανωτικής δομής του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2577/2006

Η απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος με το ΠΔ/ΤΕ 2438/06.08.1998 έθεσε τις αρχές και τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται ώστε, κάθε πιστωτικό ίδρυμα που εδρεύει στην Ελληνική Επικράτεια, οφείλει να έχει ένα επαρκές και αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου, το οποίο θα λαμβάνει μέρος της ευθύνης για τη υλοποίηση των καταγεγραμμένων και εγκεκριμένων από το Διοικητικό Συμβούλιο επιχειρησιακών στόχων της Τράπεζας. Επίσης, όρισε ότι τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν αποτελεσματική οργανωτική δομή και επαρκές σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

Τα πιστωτικά ιδρύματα δεν περιορίζονται πια στις παραδοσιακές εργασίες των τραπεζικών καταθέσεων και χορήγησης δανείων αλλά, παρέχουν ένα βέλτιστο επίπεδο συναλλαγών σε ένα διαρκώς ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Έτσι το ΠΔ/ΤΕ 2577/09.03.2006, αποσκοπεί στη διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας, της διαφάνειας των συναλλαγών και της ενίσχυσης του ανταγωνισμού που αποτελούν πολιτική και θεσμική ευθύνη της Τράπεζας της Ελλάδος. Η ευθύνη αυτή που έχει ανατεθεί στην Τράπεζα της Ελλάδος από την πολιτεία αφορά όχι μόνο το σημαντικό θέμα των σχέσεων των τραπεζών ή των λοιπών χρηματοδοτικών οργανισμών με τους δανειολήπτες που ευρίσκονται στην δημοσιότητα, αλλά το ευρύτερο πλαίσιο των ρυθμίσεων στο χρηματοπιστωτικό τομέα, που καλύπτει τόσα θέματα μακροπροληπτικής εποπτείας⁶ (microprudential supervision). Η ολοκληρωμένη αυτή προσέγγιση αποβλέπει στη διασφάλιση των καταθετών από τυχόν μη συνετή διαχείριση των κεφαλαίων τους.

⁶Στόχος της είναι να προλάβει και να περιορίσει τον συστημικό κίνδυνο για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπό το φως των μακροοικονομικών εξελίξεων.

Αποτελεί κατά συνέπεια, ανάγκη οι προληπτικοί μηχανισμοί των πιστωτικών ιδρυμάτων, να είναι σε θέση να καλύπτουν με συνέπεια και συνεκτικότητα τις διάφορες μορφές κινδύνων που αναλαμβάνουν οι εποπτευόμενοι από την Τράπεζας της Ελλάδος οργανισμοί. Πρόκειται για οικονομικής φύσεως κινδύνους (πιστωτικός, αγοράς, επιτοκίων, συγκέντρωσης, χώρας), για το λειτουργικό κίνδυνο, το κίνδυνο συμμόρφωσης με ιδιαίτερη έμφαση στην αποτροπή χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, στη διαφάνεια των συναλλαγών και την προστασία των καταναλωτών) το λογιστικό και νομικό κίνδυνο, και το κίνδυνο διακανονισμού (www.hba.gr).

Ειδικότερα αποβλέπει στη διασφάλιση των ακόλουθων κυρίως στόχων:

- ❖ Τη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής με αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων πόρων.
- ❖ Την αναγνώριση και αντιμετώπιση των πάσης φύσεως κινδύνων που αναλαμβάνονται, περιλαμβανομένου και του λειτουργικού κινδύνου.
- ❖ Την διασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης του πιστωτικού ιδρύματος και την παραγωγή αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων.
- ❖ Την συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του, περιλαμβανομένων των εσωτερικών κανονισμών και των κανόνων δεοντολογίας.
- ❖ Την πρόληψη και την αποφυγή λανθασμένων ενεργειών και παρατυπιών που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη φήμη και τα συμφέροντα του πιστωτικού ιδρύματος, των μετόχων και των συναλλασσομένων με αυτό⁷.

Είναι σημαντικό λοιπόν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να μπορούν να αποδείξουν ότι κάνουν αποτελεσματική διαχείριση των πόρων τους και ότι, οι κεφαλαιακοί τους στόχοι είναι ορθά δομημένοι και σε συγκεκριμένο ορίζοντα υλοποιήσιμοι.

⁷Πράξη Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος ΠΔ/ΤΕ 2577/2006-Αφορά το πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων

3.4.2 Βασικές αρχές και κριτήρια αξιολόγησης της οργανωτικής δομής του ΣΕΕ σύμφωνα με τους κανόνες της Επιτροπής της Βασιλείας.

Τα πιστωτικά ιδρύματα στην προσπάθεια να μην θίξουν τη φήμη και τα συμφέροντα τους, αλλά ούτε αυτά των μετόχων και συναλλασσόμενων αναπτύσσουν στρατηγικές βάσει των οποίων αναλαμβάνουν κινδύνους, προσδοκώντας υψηλότερες επιδόσεις. Ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει στα πιστωτικά ιδρύματα την βεβαιότητα πως οι πρακτικές τους για την διαχείριση του κινδύνου και της φερεγγυότητας είναι αποτελεσματικές στον σχεδιασμό και την εφαρμογή τους και διαμορφώνουν το ρυθμιστικό πλαίσιο με το οποίο θα μπορούν να εκτιμούν την κεφαλαιακή τους επάρκεια. Η ορθή λειτουργία των τραπεζών είναι απόρροια ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου που βοηθά τις Διοικήσεις να αξιολογούν έγκαιρα και να προλαμβάνουν τους κινδύνους στους οποίους εκτίθενται.

Το σημερινό σύνθετο και έντονα μεταβαλλόμενο περιβάλλον ως αποτέλεσμα της πρόσφατης οικονομικής κατάρρευσης έκανε επιτακτική την ανάγκη για άμεση παρέμβαση των κυβερνήσεων και των εποπτικών αρχών για την εφαρμογή αυστηρότερων πολιτικών διαχείρισης των κινδύνων τους. Το κύριο όργανο που εξασφαλίζει την ομαλή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος και προστατεύει τους συναλλασσόμενους, είναι η Επιτροπή της Βασιλείας.

Η Επιτροπή της Βασιλείας ιδρύθηκε το 1974 με την συμμετοχή 13 χωρών με σκοπό να ελέγξει τις αγορές και να προστατεύσει τους συναλλασσόμενους. Στόχος της Επιτροπής Βασιλείας, είναι να ενισχύσει την κατανόηση των βασικών εποπτικών ζητημάτων και την βελτίωση της ποιότητας της τραπεζικής εποπτείας σε όλο τον κόσμο (Basel Committee on Banking Supervision, “Compliance Function in Banks”,2005).

Διακρίνεται σε:

Βασιλεία I

Η Επιτροπή της Βασιλείας I, εστίασε στο θέμα του πιστωτικού κινδύνου και στην διατήρηση της κεφαλαιακής επάρκειας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ώστε να μπορούν να καλύπτουν τους κινδύνους που αναλαμβάνουν.

Βασιλεία II

Στόχος της Επιτροπής Βασιλείας II ήταν να ενισχύσει το υφιστάμενο πλαίσιο της Βασιλείας I, λαμβάνοντας υπόψη τις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς. Άλλαξε

σημαντικά το πλαίσιο υπολογισμού των κεφαλαιουχικών απαιτήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο, εισάγοντας κεφαλαιακές υποχρεώσεις για το λειτουργικό κίνδυνο.

Η Βασιλεία II βασίζεται σε τρεις πυλώνες οι οποίοι είναι αλληλένδετοι μεταξύ τους.

- Πρώτος πυλώνας: Η επιτροπή ορίζει ότι η ελάχιστη απαιτούμενη κεφαλαιακή επάρκεια έναντι των αναλαμβανόμενων κινδύνων παραμένει στο 8%.
- Δεύτερος πυλώνας: Προορίζεται να διασφαλίσει ότι κάθε Τράπεζα έχει υγιείς εσωτερικές διαδικασίες για να αξιολογεί την επάρκεια των κεφαλαίων της, βασισμένη σε μια λεπτομερή καταγραφή των κινδύνων.
- Τρίτος πυλώνας: Το τρίτο στοιχείο της συνθήκης είναι η πειθαρχία της αγοράς ως μηχανισμός ενδυνάμωσης της φερεγγυότητας των Τραπεζών, με την δημοσιοποίηση των ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που συνδέονται με τη κεφαλαιακή επάρκεια και τους τρόπους διαχείρισης των κινδύνων που αναλαμβάνουν.

Βασιλεία III

Η παγκόσμια κρίση έφερε την ανάγκη τροποποίησης των επιμέρους διατάξεων και επιβολή αυστηρότερων κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας. Η νέα συνθήκη της Βασιλείας II αποδείχθηκε ότι δεν ήταν αρκετή για να αποτρέψει την εκδήλωση της κρίσης που ξεκίνησε το 2007. Με τη συνθήκη της Βασιλείας II οι τράπεζες είχαν την ευκαιρία να μπορούν να αποκρύψουν και να παρουσιάσουν τα στοιχεία που αφορούσαν τους κινδύνους και τα κεφάλαια τους με τρόπο, ώστε να μην φαίνονται στο ευρύ κοινό και κυρίως στις εποπτικές αρχές τα προβλήματα τους. (Καραμούζης και Χαρδούβελης 2011).

Η Επιτροπή της Βασιλείας προτίθεται να επιβάλλει πρόσθετη κεφαλαιακή επιβάρυνση και αυστηρούς περιορισμούς στα πιστωτικά ιδρύματα που θα διαπιστωθεί ότι λειτουργούν με ανεπαρκείς πολιτικές, αλλά από την άλλη θα εξαιρεί τα πιστωτικά ιδρύματα που αποτελούν υπόδειγμα της τήρησης των κανόνων και αρχών (Herring, 2001).

Η Βασιλεία III στα πλαίσια της μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης εισάγει το δείκτη του κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης «capital conservation buffer». Τα πιστωτικά ιδρύματα θα έχουν την υποχρέωση να σχηματίζουν ένα κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης, με το οποίο θα απορροφούν τυχόν ζημιές

που θα εμφανιστούν σε περιόδους κρίσεων επιτρέποντας την συνέχιση των λειτουργιών τους.

Το κεφαλαιακό απόθεμα για λόγους συντήρησης αποτελεί επέκταση των ελαχίστων ιδίων κεφαλαίων, το ύψος του ορίζεται σε 2,5% του συνόλου των σταθμισμένων στοιχείων του ενεργητικού των τραπεζών και θα αποτελείται αποκλειστικά από κύρια στοιχεία των βασικών ιδίων κεφαλαίων. Οι παραπάνω διατάξεις εφαρμόζονται από την 1 Ιανουαρίου 2016 έως την 1 Ιανουαρίου 2019. Το ύψος του κεφαλαιακού αποθέματος για λόγους συντήρησης θα πρέπει να ανέλθει σε 0,625% το 2016 και θα αυξάνεται ισόποσα κάθε χρόνο, ώστε να ανέλθει το 2020 σε 2,5% (Δερμετζόγλου, 2014).

3.5 Όργανα Διοίκησης του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου στην Τράπεζα

Η εφαρμογή αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου, σε συνδυασμό με τη χρηστή διοίκηση του οργανισμού, αποτελεί μέσο αποτελεσματικής Εταιρικής Διακυβέρνησης προς μία κατεύθυνση που διασφαλίζει τη μακροχρόνια επιβίωση του οργανισμού και την προστασία του από την καταδολίευση(www.euro2day.gr).

Για την επίτευξη των στόχων του συστήματος εσωτερικού ελέγχου κάθε πιστωτικό ίδρυμα ανάλογα με το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των εργασιών του καλείται να ενσωματώσει συγκεκριμένα όργανα διοικητικής διαχείρισης στο εσωτερικό του, όπως αυτά ορίζονται στο συγκεκριμένο ρυθμιστικό πλαίσιο που θέτει η Τράπεζα της Ελλάδος, και περιγράφονται αναλυτικά παρακάτω.

Διοικητικό Συμβούλιο(Δ. Σ.)

Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) οφείλει να διαθέτει, ως σύνολο, επαρκείς γνώσεις και εμπειρία τουλάχιστον για τις σημαντικότερες των δραστηριοτήτων του πιστωτικού ιδρύματος, ώστε να έχει τη δυνατότητα άσκησης εποπτείας επί του συνόλου των λειτουργιών είτε άμεσα είτε μέσω των Επιτροπών που θεσμοθετούνται υποχρεωτικά ή κατά τη διακριτική ευχέρεια του πιστωτικού ιδρύματος. Το πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να διασφαλίζει τη συμμετοχή στο Διοικητικό Συμβούλιο, τουλάχιστον ενός ή δύο μη εκτελεστικών και ανεξάρτητων μελών.

Για την αποφυγή περιπτώσεων σύγκρουσης καθηκόντων, η Τράπεζα της Ελλάδος κρίνει σκόπιμο τα πιστωτικά ιδρύματα να υιοθετούν τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές και αρχές της Εταιρικής Διακυβέρνησης που αφορούν, ιδίως, το διαχωρισμό των εκτελεστικών και εποπτικών αρμοδιοτήτων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, περιλαμβανομένου του διαχωρισμού των αρμοδιοτήτων του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου από τις εκτελεστικές αρμοδιότητες του Διευθύνοντος Συμβούλου.

Σκοπός του Διοικητικού Συμβουλίου είναι ο στρατηγικός προσανατολισμός του πιστωτικού ιδρύματος και η υιοθέτηση κατάλληλων πολιτικών, που αποσκοπούν στη διασφάλιση επαρκούς και αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Το Διοικητικό Συμβούλιο διατηρεί την τελική ευθύνη για τις εν λόγω αρμοδιότητες, ορίζει πρόεδρο των Επιτροπών από τα μέλη του και καθορίζει την συχνότητα της περιοδικής εναλλαγής των μελών τους. Οι σχετικές αποφάσεις καταγράφονται στα πρακτικά του Διοικητικού Συμβουλίου. Υφίστανται συγκεκριμένα κριτήρια που καθιστούν την ίδρυση των κάτωθι Επιτροπών υποχρεωτική.

Επιτροπή Ελέγχου

Η Επιτροπή Ελέγχου ορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και απαρτίζεται από μη εκτελεστικά μέλη του, κατ' ελάχιστον τρία. Από τα εν λόγω μέλη, το ένα τουλάχιστον είναι ανεξάρτητο, κατά την έννοια του Ν. 3016/2002⁸, με επαρκείς γνώσεις και εμπειρία σε λογιστικής και ελεγκτικής φύσεως θέματα ενώ παράλληλα η Επιτροπή Ελέγχου, ως σύνολο, πρέπει να διαθέτει την κατάρτιση και την εμπειρία που απαιτούνται για τη διεκπεραίωση του έργου της, περιλαμβανομένης της γνώσης για το ευρύτερο περιβάλλον λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος (εντός και εκτός της χώρας) και για τα συστήματα πληροφορικής.

Κύρια καθήκοντά της Επιτροπής Ελέγχου είναι τα εξής:

- ✓ Η παρακολούθηση και η ετήσια αξιολόγηση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου σε ατομική βάση και σε επίπεδο ομίλου, εφόσον πρόκειται για μητρική, με βάση τα σχετικά στοιχεία και πληροφορίες της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης, τις

⁸ Ο Νόμος 3016/2002, επιβάλλει στις ελληνικές εισηγμένες εταιρείες, τη θέσπιση και τη λειτουργία μονάδας εσωτερικού ελέγχου και την υιοθέτηση εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας.

διαπιστώσεις και παρατηρήσεις των εξωτερικών ελεγκτών (τακτικών ορκωτών ελεγκτών λογιστών), καθώς και των εποπτικών αρχών.

- ✓ Η επίβλεψη και η αξιολόγηση των διαδικασιών κατάρτισης των δημοσιευομένων ετήσιων και, εφόσον συντρέχει σχετική υποχρέωση και, περιοδικών οικονομικών καταστάσεων, του πιστωτικού ιδρύματος και των σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα.

Η Επιτροπή Ελέγχου όχι μόνο παίζει ένα σημαντικό ρόλο παρακολούθησης για τη διασφάλιση της ποιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και της εταιρικής υπευθυνότητας, αποδεικνύοντας ότι, οι επιχειρήσεις με επιτροπές λογιστικού ελέγχου υψηλής ποιότητας είναι λιγότερο πιθανό να έχουν αδυναμίες του εσωτερικού ελέγχου από ό, τι οι επιχειρήσεις με επιτροπές ελέγχου χαμηλής ποιότητας (Carcello & Neal, 2000).

Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων

Η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων έχει ως κύριο στόχο την αποτελεσματική κάλυψη όλων των μορφών κινδύνου, περιλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών και λειτουργικών, τη διασφάλιση του ενοποιημένου ελέγχου τους, την εξειδικευμένη αντιμετώπιση τους και τον απαιτούμενο συντονισμό σε επίπεδο Τράπεζας. Για την επίτευξη του εν λόγω στόχου η Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων έχει επιφορτιστεί με τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- ✓ Τη Διαχείριση Χρηματοοικονομικών Κινδύνων με έργο τη διαχείριση κινδύνων από επενδυτικές δραστηριότητες της Τράπεζας και τη διαχείριση κινδύνων από την παροχή ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα.
- ✓ Τη διαμόρφωση κατάλληλων πολιτικών και διαδικασιών καθώς και την παροχή μεθοδολογικής υποστήριξης και εκπαίδευσης στις υπηρεσιακές μονάδες στο πλαίσιο της αναγνώρισης, αξιολόγησης και αντιμετώπισης των λειτουργικών κινδύνων τους (συμπεριλαμβανομένων όσων απορρέουν από μη συμμόρφωση με το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία της Τράπεζας), καθώς και σε θέματα διαχείρισης επιχειρησιακής συνέχειας (ΠΤ/ΤΕ 2577/2006).

- ✓ Μεριμνά για την ανάπτυξη εσωτερικού συστήματος διαχείρισης κινδύνων και την ενσωμάτωσή του στη διαδικασία λήψης των επιχειρηματικών αποφάσεων (π.χ. αποφάσεων που αφορούν την εισαγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών, την προσαρμοσμένη ανάλογα με τον κίνδυνο τιμολόγηση προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και τον υπολογισμό της αποδοτικότητας και την κατανομή κεφαλαίων σε συνάρτηση με τον κίνδυνο) σε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων/μονάδων του πιστωτικού ιδρύματος και των θυγατρικών του.

- ✓ Καθορίζει τις αρχές που πρέπει να διέπουν τη διαχείριση των κινδύνων ως προς την αναγνώριση, πρόβλεψη, μέτρηση, παρακολούθηση, έλεγχο και αντιμετώπισή τους, σε συνέπεια με την εκάστοτε ισχύουσα επιχειρηματική στρατηγική και την επάρκεια των διαθέσιμων πόρων.

- ✓ Λαμβάνει και αξιολογεί τις υποβαλλόμενες ανά τρίμηνο αναφορές της Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων, ενημερώνει το Διοικητικό Συμβούλιο. σχετικά με τους σημαντικότερους κινδύνους που έχει αναλάβει το πιστωτικό ίδρυμα και διαβεβαιώνει για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους. Τα πιστωτικά ιδρύματα που δεν υπόκεινται σε σημαντική μεταβολή της διάρθρωσης των δραστηριοτήτων τους μπορούν να εφαρμόσουν διαφορετική συχνότητα αξιολόγησης.

Η ανεξαρτησία της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων διασφαλίζεται ιδίως με:

- α) τον αποτελεσματικό διαχωρισμό της, από τις λοιπές εκτελεστικές εργασίες της Τράπεζας,
- β) τη δυνατότητα υποβολής Εκθέσεων απευθείας στο Διοικητή και της κοινοποίησης αυτών στην Επιτροπή Ελέγχου, καθώς και
- γ) την άμεση πρόσβαση της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων σε όλα τα αρχεία, τις πληροφορίες και τα στοιχεία που είναι αναγκαία για την κατάλληλη και απρόσκοπτη επιτέλεση των καθηκόντων της.

3.6 Υπηρεσιακές Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου στην Τράπεζα

Κάθε πιστωτικό ίδρυμα έχοντας ένα αποδοτικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου διασφαλίζει ικανοποιητικά και κυρίως αξιόπιστα αποτελέσματα κατοχυρώνοντας μια ασφαλή και αξιόπιστη θέση στο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον. Για την επίτευξη των στόχων του συστήματος εσωτερικού ελέγχου κάθε πιστωτικό ίδρυμα θα πρέπει να διαθέτει τις ακόλουθες τρεις υπηρεσιακές μονάδες:

- 1) Εσωτερικής Επιθεώρησης,
- 2) Διαχείρισης Κινδύνων
- 3) Κανονιστική Συμμόρφωσης.

Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης

Σύμφωνα με την Πράξη Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, πρέπει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να διαθέτουν υπηρεσιακή Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης (ΜΕΕ), που είναι ανεξάρτητη από τις υπόλοιπες υπηρεσιακές μονάδες και έχει άμεση πρόσβαση στην Επιτροπή Ελέγχου και υπάγεται απευθείας στην Διοίκηση της τράπεζας.

Είναι διοικητικά ανεξάρτητη από τις μονάδες του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος που διαθέτουν εκτελεστική εξουσία, όπως επίσης και από τις υπηρεσίες που είναι αρμόδιες για την πραγματοποίηση ή λογιστικοποίηση των συναλλαγών. Επίσης, διαθέτει:

- α) πρόσβαση στο σύνολο των δραστηριοτήτων και των μονάδων του ιδρύματος,
- β) επιστημονικά καταρτισμένο και επαγγελματικά έμπειρο και επαρκές στελεχιακό δυναμικό.

Τα κύρια καθήκοντα της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης είναι:

- Ο τακτικός έλεγχος της απόδοσης και την αποτελεσματικότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.
- Η διαρκής ενημέρωση της Διοίκησης για την κατάσταση και πορεία των ακολουθούμενων ελεγκτικών διαδικασιών.
- Η διενέργεια γενικών ή δειγματοληπτικών ελέγχων αναφορικά με τις λειτουργίες και τις εμπορικές συναλλαγές .
- Η αξιολόγηση του βαθμού εφαρμογής και αποτελεσματικότητας των ακολουθούμενων διαδικασιών ελέγχου, διαχείρισης και μέτρησης των τραπεζικών κινδύνων που απορρέουν από τις χρηματοπιστωτικές πράξεις.

- Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του λογιστικού συστήματος, της εφαρμογής του κλαδικού λογιστικού σχεδίου⁹, καθώς και των κανόνων και διαδικασιών συγκέντρωσης, επεξεργασίας, διαχείρισης και ασφαλούς φύλαξης λογιστικών στοιχείων και πληροφοριών αναγκαίων για τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.
- Η επιβεβαίωση προς την Τράπεζα της Ελλάδος ότι, οι διαδικασίες εκτελούνται με πληρότητα και εγκυρότητα και ότι έχουν υπολογιστεί όλοι οι παράμετροι στις οποίες βασίστηκε η εκτίμηση του ύψους της πιθανής ζημιάς.
- Η αξιολόγηση της οργανωτικής διάρθρωσης, κατανομής αρμοδιοτήτων και καθηκόντων και διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και του βαθμού κατά τον οποίο έχουν καθιερωθεί κατάλληλες πολιτικές και διαδικασίες Εταιρικής Διακυβέρνησης.

Η ολοκλήρωση των στόχων της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης προϋποθέτει μεταξύ άλλων:

- Την κατοχύρωση της διοικητικής της ανεξαρτησίας.
- Την διασφάλιση της απρόσκοπτης πρόσβασης στα όργανα του ιδρύματος.
- Τη στελέχωση με το κατάλληλο προσωπικό.
- Την πρόσβαση σε όλα τα στοιχεία και τις πληροφορίες που παράγονται από το ίδρυμα.
- Την ύπαρξη λεπτομερών και καταγεγραμμένων ελεγκτικών στόχων, προγραμμάτων, διαδικασιών ελέγχου, όπως επίσης και κατάλληλης μεθοδολογίας διενέργειας ελέγχων.
- Την καθιέρωση μηχανισμών ελέγχου συμμόρφωσης (follow up) ως προς τις υποδείξεις των ελέγχων, καθώς και ενημέρωση της Διοίκησης σχετικά με την εφαρμογή των απαιτούμενων διορθωτικών ενεργειών.

Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων

Η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων (ΜΔΚ) είναι και αυτή ανεξάρτητη από τις υπόλοιπες μονάδες του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, όπως και από τις υπηρεσίες που είναι υπεύθυνες για την πραγματοποίηση της λογιστικής καταγραφής των συναλλαγών.

⁹ Το τραπεζικό σύστημα λόγω της ιδιομορφίας του δεν ήταν δυνατό να χρησιμοποιηθεί το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο ως έχει. Με το Προεδρικό Διάταγμα 384/1992(ΦΕΚ 210/31.12.1992) και άρχισε να εφαρμόζεται από τις Τράπεζες το 1994.

Αναφέρεται στη Διοίκηση και στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων ή στο Διοικητικό Συμβούλιο και υπόκεινται στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης ως προς την επάρκεια και αποτελεσματική εφαρμογή των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων. Η μονάδα έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό, έλεγχο, εξειδίκευση και υλοποίηση της πολιτικής πάνω σε θέματα διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαιακής επάρκειας. Ειδικότερα:

- Χρησιμοποιεί τις κατάλληλες μεθόδους διαχείρισης των επενδυτικών κινδύνων που αντιμετωπίζει το ίδρυμα.
- Προσδιορίζει τα κριτήρια άμεσου εντοπισμού των επιχειρηματικών κινδύνων.
- Αξιολογεί σε τακτά χρονικά διαστήματα την αξιοπιστία των μεθόδων και των ακολουθούμενων συστημάτων αναγνώρισης, μέτρησης και παρακολούθησης του επιχειρηματικού κινδύνου.
- Διενεργεί δοκιμές προσομοίωσης για την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης.
- Προσδιορίζει τις αναγκαίες κεφαλαιακές απαιτήσεις προκειμένου να καλυφθούν οι πιστωτικοί κίνδυνοι του ιδρύματος.

Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης

Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης (ΜΚΣ) είναι υποχρεωτική, όταν το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα διαθέτει μετοχές εισηγμένες σε οργανωμένη αγορά ή όταν το ενεργητικό του υπερβαίνει το ποσό των € 10 δις ή διατηρεί θυγατρικές εταιρίες ή διαθέτει υποκαταστήματα στο εξωτερικό.

Η Μονάδα υπάγεται διοικητικά στον έλεγχο της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης ως προς την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών κανονιστικής συμμόρφωσης. Το αντικείμενο της Μονάδας είναι η θέσπιση και εφαρμογή των κατάλληλων διαδικασιών, καθώς και η εκπόνηση ενός ετήσιου προγράμματος, με στόχο τη συμμόρφωση του ιδρύματος στο ρυθμιστικό πλαίσιο και τους εσωτερικούς κανονισμούς που διαθέτει (Νεγκάκης, Ταχυνάκης, 2006).

Επίσης :

- Συντονίζει το έργο των υπευθύνων Κανονιστικής Συμμόρφωσης (compliance officers) των καταστημάτων εξωτερικού του πιστωτικού ιδρύματος και των θυγατρικών εταιριών εσωτερικού και εξωτερικού, ώστε όλες οι μονάδες να συμμορφώνονται πλήρως με τις ισχύουσες διατάξεις.

- Διασφαλίζει ότι το πιστωτικό ίδρυμα συμμορφώνεται με το κανονιστικό πλαίσιο που σχετίζεται με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.
- Καθορίζει τις κατάλληλες διαδικασίες και τα πρότυπα αναφορών των ύποπτων συναλλαγών προς τις αρμόδιες αρχές και γενικά τις διαδικασίες για την αμοιβαία πληροφόρηση μεταξύ των υποκαταστημάτων των θυγατρικών και της μητρικής. Επίσης παρέχονται οδηγίες για την παύση διενέργειας συναλλαγών που θα έθεταν σε λειτουργικό κίνδυνο το πιστωτικό ίδρυμα (ΠΔ/ΤΕ 2577/2006).

3.7 Βασικές προϋποθέσεις λειτουργίας του Εσωτερικού Ελέγχου στο Τραπεζικό Σύστημα

Όταν ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου το οποίο τηρείται από ένα πιστωτικό ίδρυμα είναι :

- ✓ Κατάλληλο για τις ανάγκες του οργανισμού.
- ✓ Οικονομικό τόσο σε χρόνο όσος και σε χρήμα.
- ✓ Είναι απλό και κατανοητό αλλά ταυτόχρονα και επίκαιρο.
- ✓ Είναι λειτουργικό κατάλληλο και σύμφωνο με την επιχειρησιακή πολιτική και τη φιλοσοφία του ελέγχου,

τότε το σύστημα αυτό θεωρείται αποτελεσματικό.

Ένα ικανοποιητικό σύστημα ελέγχου προϋποθέτει να έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

α) Ένα καλά μελετημένο οργανωτικό σχέδιο

Ένα σωστά σχεδιασμένο οργανωτικό σχήμα θα πρέπει να εξασφαλίζει τη διεξαγωγή των συναλλαγών σύμφωνα με τις στρατηγικές και την πολιτική της επιχείρησης. Επίσης θα πρέπει να εξασφαλίζει ότι, διευκολύνεται η αποτελεσματικότητα των λειτουργιών, ότι προστατεύονται τα περιουσιακά στοιχεία και ότι προωθείται και εξασφαλίζεται η αξιοπιστία των λογιστικών στοιχείων.

β) Σύστημα εξουσιοδότησης, αρμοδιοτήτων και ευθυνών

Η εγκαθίδρυση ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου, με τα κύρια χαρακτηριστικά της εξουσιοδότησης εξουσίας, αρμοδιοτήτων και υπευθυνότητας, περικλείει τους εξής τέσσερις παράγοντες. Το σύστημα θα πρέπει να είναι ικανό να εξασφαλίσει ότι οι συναλλαγές:

- ✓ Έχουν καταχωρηθεί και εκτελεστεί κατάλληλα.
- ✓ Υπάρχει περιορισμένη πρόσβαση στα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης.
- ✓ Υπάρχει περιοδική σύγκριση των συναλλαγών και των υπολοίπων των βιβλίων με την ύπαρξη των πραγματικών περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης.
- ✓ Υπάρχει οργανωμένο σύστημα διασφάλισης των συναλλαγών.

γ) Λογιστική διάρθρωση

Η επιτυχία του εσωτερικού ελέγχου, με τον καταμερισμό των καθηκόντων, προϋποθέτει ένα λογιστικό σύστημα, το οποίο πρέπει να είναι σε θέση να μετράει τη λειτουργικότητα και αποτελεσματικότητα των επιμέρους οργανωτικών μονάδων. Ένα τέτοιο σύστημα πρέπει να αποτελείται από:

- ✓ ένα διάγραμμα λογαριασμών,
- ✓ ένα εγχειρίδιο λογιστικών στόχων και διαδικασιών,
- ✓ περιγραφή θέσεων,
- ✓ κατάλληλη στελέχωση προσωπικού,
- ✓ διαχωρισμός καθηκόντων και ευθυνών,
- ✓ πρωτοβάθμιους λογαριασμούς ελέγχου,
- ✓ αριθμημένα εσωτερικά έγγραφα,
- ✓ έλεγχο των εισερχόμενων στοιχείων και τις διαδικασίες επεξεργασίας αυτών,
- ✓ συνεχής επιθεώρηση των εργασιών.

δ) Σύγχρονη πολιτική προσωπικού

Η επιτυχία οποιουδήποτε συστήματος εσωτερικού ελέγχου εξαρτάται από την ικανότητα των ανθρώπων που θα το εφαρμόσουν. Γι αυτό το λόγο υιοθετούνται μοντέρνες πολιτικές και διαδικασίες προσλήψεων εκπαίδευσης και επίβλεψη ώστε μόνο ικανά και τίμια άτομα να αποτελούν το προσωπικό του εσωτερικού ελέγχου.

ε) Κατάλληλο και αποτελεσματικό προσωπικό εσωτερικού ελέγχου

Το προσωπικό του τμήματος εσωτερικού ελέγχου είναι υπεύθυνο για την επιτυχία και την επίτευξη των στόχων του τμήματος αυτού. Η έλλειψη ανεξαρτησίας του εσωτερικού ελεγκτή μπορεί να μειώσει σημαντικά την σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου. Αν το τμήμα εσωτερικού ελέγχου βρίσκεται κάτω από την Διεύθυνση, την οποία καλείται να ελέγξει, τότε η αποτελεσματικότητά αυτή είναι πολύ αμφίβολη.

στ) Η Επιτροπή Ελέγχου

Η Επιτροπή Ελέγχου, η οποία βρίσκεται κάτω από το Διοικητικό Συμβούλιο και αποτελείται από λίγα μέλη, σκοπό έχει να προτείνει τον ανεξάρτητο ελεγκτή, να καθορίσει το σκοπό του ελέγχου και να εξετάσει τα αποτελέσματα του ελέγχου. Η Επιτροπή Ελέγχου διευκολύνει τον εσωτερικό έλεγχο, όταν οι υπάλληλοι του τμήματος του εσωτερικού ελέγχου έχουν την δυνατότητα να έρχονται σε επαφή με τα μέλη της επιτροπής (Τσακλάγκανος, 1997).

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά προϋποθέτουν ότι παράλληλα, επιδίωξη κάθε πιστωτικού ιδρύματος είναι τα εξής:

- Έγκαιρη και επαρκής πληροφόρηση απαραίτητη για την λήψη οποιαδήποτε διοικητικής απόφασης.
- Καταμερισμός εργασίας όπου η κάθε εργασία δεν εκτελείται από ένα μόνο πρόσωπο, αλλά ολοκληρώνεται και ελέγχεται και από άλλα πρόσωπα (διττός έλεγχος).
- Ποιοτική επάρκεια και συνέχιση στελέχωσης με πρόσωπα έντιμα, έμπειρα, καταρτισμένα και ικανά, αξιοκρατικά επιλεγόμενα και παραγωγικά αξιοποιούμενα.

3.8 Διαδικασίες Εσωτερικού Ελέγχου στο Τραπεζικό Σύστημα

Για να διασφαλιστεί η ασφάλεια και η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος πρέπει τηρηθούν κάποιες βασικές αρχές ώστε οι Τράπεζες να μπορούν να αντιμετωπίσουν ορισμένα βασικά θέματα τα οποία είναι τα εξής:

Διαχείριση μεγάλου όγκου συναλλαγών

Οι Τράπεζες διαθέτουν περιουσιακά στοιχεία και διαχειρίζονται τεράστια χρηματικά ποσά, ασκώντας ένα ρόλο ιδιαίτερο, που ενέχει πολλούς κινδύνους. Για την αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων, έχουν θεσπιστεί αυστηροί κανόνες λειτουργίας των ταμείων τους.

Διενέργεια μεγάλου όγκου συναλλαγών

Οι Τράπεζες διενεργούν σημαντικό όγκο συναλλαγών τόσο σε αριθμό και αξία. Λόγω της πολυπλοκότητας των συναλλαγών αυτών, θα πρέπει να εφαρμόσουν κατάλληλα λογιστικά συστήματα για τον άμεσο εντοπισμό λαθών και παραλείψεων.

Γεωγραφική διασπορά του δικτύου υποκαταστημάτων

Τα πιστωτικά ιδρύματα με βάση το πλαίσιο ανάπτυξης των εργασιών τους ιδρύουν υποκαταστήματα, τα οποία είναι γεωγραφικά διασπαρμένα ώστε να επιτυγχάνουν καλύτερη προσέλευση και εξυπηρέτηση των πελατών.

Ανάληψη σημαντικών δεσμεύσεων

Ο βασικότερος ρόλος των Τραπεζών είναι ότι παρέχουν εμπορική πίστη σε τρίτους, αναλαμβάνοντας σημαντικές δεσμεύσεις. Ειδικότερα κατά την χορήγηση εγγυητικών επιστολών, αναλαμβάνουν πράξεις που ενέχουν πιστωτικό κίνδυνο. Μόνο με επαρκείς και κατάλληλους μηχανισμούς αξιολόγησης μπορεί η τράπεζα να διαχειριστεί αποτελεσματικά αυτούς τους κινδύνους.

Κάθε πιστωτικό ίδρυμα, σύμφωνα με τις αρχές της Τράπεζας της Ελλάδος θα πρέπει να διαθέτει αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου, στο οποίο περιλαμβάνονται προληπτικοί και κατασταλτικοί έλεγχοι, ώστε να επιτυγχάνεται η συμμόρφωση του πιστωτικού ιδρύματος και γενικότερα του ομίλου στους εσωτερικούς κανονισμούς και στις κατευθύνσεις της Διεύθυνσης.

Υπάρχει σαφής διαχωρισμός των ελέγχων σε προληπτικούς και κατασταλτικούς που γίνονται από τα αρμόδια υπηρεσιακά όργανα του πιστωτικού ιδρύματος, και σε τακτικούς και έκτακτους που γίνονται από τους εσωτερικούς ελεγκτές του πιστωτικού ιδρύματος

- ❖ Ο προληπτικός είναι ο έλεγχος που γίνεται από ικανούς και έμπειρους υπαλλήλους του Καταστήματος, κατά την διάρκεια της πράξης της συναλλαγής και προβλέπει την αποφυγή ακούσιων και εκούσιων σφαλμάτων.

- ❖ Ο κατασταλτικός έλεγχος γίνεται από το Διευθυντή του Καταστήματος μετά την εκτέλεση των εργασιών και αποσκοπεί στο ουσιαστικό μέρος της νομότυπης διεκπεραίωσης της εργασίας και κυρίως στο να διαπιστώνονται σε σύντομο χρονικό διάστημα, τα λάθη και οι παραλείψεις που δεν εντοπίστηκαν κατά τον προληπτικό.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ο εσωτερικός έλεγχος διενεργείται από τους υπαλλήλους του Ομίλου και συμπληρώνεται και από το λειτουργικό και κατασταλτικό έλεγχο που διενεργείται από μια ανεξάρτητη υπηρεσία που ονομάζεται Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου. Για κάθε έλεγχο προετοιμάζεται ένα γραπτό πλάνο, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι αυτός θα διενεργηθεί αποτελεσματικά και αποδοτικά. Το πλάνο αυτό περιέχει:

- 1) Πρόγραμμα ελέγχου με αναλυτική καταγραφή των βημάτων που θα ακολουθηθούν.
- 2) Υπόμνημα ελέγχου σχετικά με:
 - Στόχους (Objectives)
 - Σκοπό (Scope)
 - Ειδικές οδηγίες προς τους ελεγχόμενους.
 - Έκθεση Ελέγχου όπου καθορίζονται, μεταξύ άλλων, τα πορίσματα του ελέγχου, οι αποδέκτες τους.
 - Μεθοδολογία (Methodology) δηλαδή τη φύση των διαδικασιών και την έκταση τους π.χ μέγεθος δείγματος καθώς επίσης και που βασίστηκε ο ελεγκτής προκειμένου να αποφασίσει τα ανωτέρω έτσι ώστε, τα αποτελέσματα να είναι:
 - ✓ Επαρκή (Sufficient)
 - ✓ Ανταγωνιστικά (Competent)
 - ✓ Σχετικά (Relevant) και να επιτευχθούν οι στόχοι του ελέγχου.

Η μεθοδολογία στηρίζεται αναλυτικά στα εξής:

Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο εσωτερικού ελέγχου συνιστά μια μεθοδική αναφορά μέσω ερωτήσεων σε όλες τις πτυχές του συστήματος και υποσυστήματος συγκεκριμένης εσωτερικής λειτουργίας ή διαδικασίας με έμφαση και ευαισθησία σε στοιχεία που μπορούν να αποκαλύψουν την ύπαρξη και αποτελεσματική λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου ή τυχόν προβλημάτων.

Γραπτή περιγραφή

Η μέθοδος της απλής περιγραφής αποτελεί μια γραπτή παρουσίαση των φάσεων μιας λειτουργίας, καθώς και των ανθρώπων που υπεισέρχονται σε κάθε φάση με τα αντίστοιχα καθήκοντά τους. Η γραπτή περιγραφή έχει το πλεονέκτημα ότι, ότι εξυπηρετεί καλύτερα τις περιπτώσεις μικρών επιχειρήσεων, στις οποίες έχει την δυνατότητα προσαρμογής, καθώς και το πλεονέκτημα ότι καλύπτει περισσότερες λεπτομέρειες της υπό μελέτη λειτουργίας.

Διαγράμματα ροής (flowcharts)

Η χρήση των διαγραμμάτων ροής στην μελέτη των υποσυστημάτων εσωτερικού ελέγχου είναι ευρέως διαδεδομένη, γιατί παρέχει το πλεονέκτημα της άμεσης και γρήγορης οπτικής άποψης της διαδικασίας υπό μελέτη και αφετέρου της ευκολότερης σε σύγκριση με την γραπτή, παρουσίαση της συγκεκριμένης διαδικασίας. Απαιτείται βεβαίως η γνώση κάποιων κοινώς αποδεκτών και χρησιμοποιούμενων συμβόλων για την καλύτερη επικοινωνία, συνήθως δανειζόμενων από την τη μηχανογράφηση.

Στο παράρτημα της εργασίας στην εικόνα 3.1 απεικονίζεται μια διαδικασία εργασιών που γίνεται σε Τράπεζα με την βοήθεια διαγράμματος ροής επεξηγώντας βήμα βήμα, το τι πρέπει να κάνουν οι εμπλεκόμενοι του ελέγχου.

Παρακάτω αναλύονται οι διαδικασίες ελέγχου που πραγματοποιούνται σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα ώστε να γνωρίσουμε τι περιλαμβάνει και πως πρέπει να ελεγχθεί η κάθε διαδικασία.

Έλεγχος Ταμειακών Διαθεσίμων - Καταμετρήσεις

Ο όγκος των συναλλαγών σε χρηματικά διαθέσιμα που διαχειρίζονται οι Τράπεζες είναι τεράστιος, και η πιθανότητα κατάχρησης αυτών από τους υπαλλήλους της Τράπεζας αποτελεί σύνηθες φαινόμενο, γι αυτό θα πρέπει τα χρηματικά διαθέσιμα να καλύπτονται από ένα πλήρες και αξιόπιστο σύστημα εσωτερικού ελέγχου.

Το ταμείο ελέγχεται απαραίτητως αιφνιδιαστικά κατά την έναρξη του ελέγχου του καταστήματος, όπου καταμετράται λεπτομερώς το χρηματικό απόθεμα που βρίσκεται σε όλα τα ταμεία της ελεγχόμενης μονάδας και συμφωνείται και συνολικά με το υπόλοιπο ταμείο της μονάδας. Η υπηρεσία του ταμείου διεξάγεται σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο και στο χώρο όπου, απαγορεύεται η είσοδος και η παραμονή σε αυτόν σε κάθε πρόσωπο εκτός της Διεύθυνσης του καταστήματος και των εσωτερικών ελεγκτών.

Ασφάλεια Χρηματικού

Κάθε πιστωτικό ίδρυμα, οφείλει να έχει ασφαλιστική κάλυψη έναντι των κινδύνων που απορρέουν από τη διαχείριση και μεταφορά των διαθεσίμων σε περίπτωση χρηματοποστολής, ληστείας, κλοπής και να τηρεί αυστηρά τα επιτρεπόμενα ασφαλισμένα χρηματικά όρια του καταστήματος. Η διαδικασία της χρηματοποστολής απαιτεί την εχεμύθεια των εμπλεκομένων και η έγκριση της μεταφοράς, η κωδικοποίηση και η αποστολή θα πρέπει να γίνεται από διαφορετικά πρόσωπα.

Τα χρηματοκιβώτια των καταστημάτων πρέπει για λόγους ασφαλείας να λειτουργούν με δύο κλειδιά ή με ένα κλειδί και συνδυασμό και αυτά, να δίνονται στον υπεύθυνο ταμιά και στον προϊστάμενο ή Διευθυντή και να ανοίγουν με χρονοκαθυστέρηση και ταυτόχρονη παρουσία και των δύο.

Οι ταμίες είναι αποκλειστικά υπεύθυνοι για ρευστά διαθέσιμα που είναι στα ταμεία τους. Ελέγχεται:

- ✓ Αν τηρούνται τα επιτρεπτά όρια των διαθεσίμων το οποίο μπορεί να διαχειρίζεται ο ταμίας.
- ✓ Αν ασφαλίζονται σε vault και με χρονοκαθυστέρηση κλειδιά που ανοίγουν κεντρικά χρηματοκιβώτια, ATM¹⁰, APS¹¹.
- ✓ Αν γίνεται η απαιτούμενη συμφωνία του περιεχόμενου των φακέλων του ATM με το δηλωθέν ποσό επί του φακέλου από τον καταθέτη.
- ✓ Αν το άνοιγμα και κλείσιμο του χρηματοκιβωτίου γίνεται προσωπικά από τους εντεταλμένους με την τήρηση κλειδιών και κωδικών.
- ✓ Αν το προσωπικό είναι ενημερωμένο σε περίπτωση ένοπλης ληστείας.
- ✓ Αν οι ταμειακοί χώροι κλειδώνονται και δεν επιτρέπεται η είσοδος στους χώρους αυτούς εκτός του προσωπικού ακόμη και αν παρίσταται ο Ταμίας.
- ✓ Αν οι δοσοληψίες με το κοινό γίνονται μπροστά στο γκισέ και παρουσία πελάτη.
- ✓ Αν οι επιταγές και λοιπές αξίες καταμετρούνται καθημερινά και φυλάσσονται σε πυρασφαλές χώρο.
- ✓ Αν έχουν γίνει όλοι οι απαραίτητοι αιφνιδιαστικοί έλεγχοι που ορίζουν οι διαδικασίες και οι κανόνες της Τράπεζας.

¹⁰ Automated Teller Machine (αυτόματη ταμειακή μηχανή)

¹¹ Automated Payment System (Μηχανήματα αυτόματων συναλλαγών easyray). Πρόκειται για μηχανήματα που επιτρέπουν τους πελάτες ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος να εκτελούν χρηματοοικονομικές συναλλαγές.

Έλεγχοι παραστατικών

Ο ελεγκτής οφείλει να πραγματοποιήσει δειγματοληπτικό έλεγχο στα ταμειακά παραστατικά και να διαπιστώσει την πληρότητα και την κανονικότητα της έκδοσή τους. Ελέγχει εάν τα παραστατικά, είτε πρόκειται για front office είτε για back office συναλλαγές έχουν υπογραφεί από τον χρήστη της συναλλαγής και τον αρμόδιο προϊστάμενο.

Συγκεκριμένα ελέγχεται αν:

- ✓ Τα παραστατικά έχουν υπογραφεί κανονικά και νομότυπα από τους συναλλασσόμενους με ευκρινής ανάλυση του χρηματικού.
- ✓ Τηρούνται τα όσα προβλέπονται από τις οικείες εγκυκλίους της Τράπεζας, αναφορικά με την παράδοση ξένων χαρτονομισμάτων.
- ✓ Είναι υπογεγραμμένα όλα τα παραστατικά, που απαιτούν έγκριση προϊστάμενου ή Διευθυντή.
- ✓ Για πληρωμές βάσει πληρεξουσίου ή εξουσιοδοτικής επιστολής υπάρχει η αντίστοιχη γνωμάτευση από τις Νομικές υπηρεσίες της Τράπεζας και τα αναγράφονται τα στοιχεία των συμβαλλόμενων προσώπων.
- ✓ Εισπράχθηκε η σωστή προμήθεια και αν δόθηκε ειδική valeur με αντίστοιχη αιτιολόγηση της πράξης.
- ✓ Ο χειρισμός των ελλειμμάτων ή πλεονασμάτων του ταμείου είναι σωστός.
- ✓ Κατά τις συναλλαγές εισπράττονται σωστά οι προμήθειες.
- ✓ Κατά τις συναλλαγές τηρείται το τραπεζικό απόρρητο.
- ✓ Τα παραστατικά φυλάσσονται σε κατάλληλο και ασφαλές μέρος.

Έλεγχος Καταθέσεων

Δυνάμει εγκυκλίων, κάθε πιστωτικό ίδρυμα καθορίζει με σαφήνεια τις διαδικασίες που διέπουν τον έλεγχο των καταθέσεων και ο εσωτερικός ελεγκτής διαπιστώνει εάν το προσωπικό συμμορφώνεται με αυτές. Συγκεκριμένα:

- ✓ Εντοπίζονται και ελέγχονται δειγματοληπτικά, ποσά που αναλήφθηκαν από λογαριασμούς καταθέσεων που δεν παρουσίαζαν κίνηση, είτε ανάληψη, είτε κατάθεση, για μεγάλο χρονικό διάστημα.
- ✓ Διαπιστώνεται η ορθότητα των συναλλαγών που διενεργούνται με πληρεξούσιο ή εξουσιοδότηση.

- ✓ Η διαπίστωση της ύπαρξης των απαραίτητων δικαιολογητικών δυνάμει των εγκύκλιων για το άνοιγμα λογαριασμών, τη προσθήκη ή διαγραφή συνδικαιούχων.
- ✓ Ελέγχεται εάν είναι ορθός υπολογισμός της ποινής πρόωρης ανάληψης ή προεξόφλησης προθεσμιακών καταθέσεων.
- ✓ Ελέγχεται τυχόν κλείσιμο λογαριασμού με υπόλοιπο, ή κλείσιμο λογαριασμού που χρήζει απαγόρευσης.
- ✓ Ελέγχεται εάν έχουν τακτοποιηθεί λογαριασμοί που παρουσιάζουν αρνητικό υπόλοιπο, και διερευνάται εις βάθος ο λόγος δημιουργία τους.
- ✓ Ελέγχεται εάν κάθε ταμειακή συναλλαγή συνάδει με το συναλλακτικό προφίλ του πελάτη.

Έλεγχος Χορηγήσεων

Οι χορηγήσεις αποτελούν μία από τις κυριότερες τραπεζικές δραστηριότητες και επειδή καλύπτουν το μεγαλύτερο ποσοστό του ενεργητικού της Τράπεζας εμφανίζουν και το μεγαλύτερο ελεγκτικό ενδιαφέρον. Ελέγχεται:

- ✓ Αν η δανειοδότηση βρίσκεται μέσα στα όρια που θέτουν οι Νομισματικές Αρχές και η Διοίκηση της Τράπεζας.
- ✓ Αν λαμβάνονται όλα τα δικαιολογητικά προκειμένου το Δίκτυο να προβεί στην εκταμίευση του δανείου.
- ✓ Αν το ποσό που αναγράφεται στις συμβάσεις, συμφωνεί με το αντίστοιχο ποσό της εκταμίευσης.
- ✓ Αν τα αναγραφόμενα στις συμβάσεις, στοιχεία ταυτοποίησης των πιστούχων και τυχόν εγγυητών είναι ορθά.
- ✓ Αν ο λόγος χρηματοδότησης συνάδει με τις προσωπικές ανάγκες των πιστούχων.
- ✓ Αν υφίσταται και η συμμετοχή πιστούχων με ίδια κεφάλαια στην χρηματοδότηση των εργασιών τους, εφόσον απαιτείται στους όρους έγκρισης του δανείου.
- ✓ Αν γίνεται αξιολόγηση της χορήγησης και εκτίμηση της ομαλής εξέλιξη της.
- ✓ Αν οι διαδικασίες έγκρισης, εκταμίευσης, είσπραξης και λογιστικοποίησης της χορήγησης γίνεται από διαφορετικά πρόσωπα.

- ✓ Αν οι συμβάσεις και οι πρόσθετες πράξεις έχουν συνταχθεί νομότυπα και έχουν υπογραφεί από την Τράπεζα και τους αντισυμβαλλόμενους (οφειλέτες και εγγυητές αυτών).
- ✓ Αν προστατεύονται τα στοιχεία που ο δανειοδοτούμενος παρέδωσε στη Τράπεζα για τη εξασφάλιση της έναντι των κινδύνων χορήγησης.
- ✓ Αν υπάρχουν περιπτώσεις υπέρμετρης και μη παραγωγικής χρηματοδότησης των πιστούχων.

Έλεγχος των Εγγυητικών Επιστολών

Μεγάλο μέρος των προμηθειών που εισπράττει η Τράπεζα προέρχονται από την εκτέλεση μεσολαβητικών εργασιών. Από τις διάφορες μεσολαβητικές εργασίες που αναλαμβάνουν οι Τράπεζες, οι πιο σημαντικές είναι οι εγγυητικές επιστολές, οι εργασίες κίνησης κεφαλαίων και οι θυρίδες θησαυροφυλακίου. Με την εγγυητική επιστολή η Τράπεζα εγγυάται προς τρίτο πρόσωπο (δανειστή), τη φερεγγυότητα του οφειλέτη και του οποίου υπόσχεται ότι θα καταβάλει η ίδια το οφειλόμενο ποσό, αν αυτό δεν εξοφληθεί από τον οφειλέτη. Με αυτό τον τρόπο η Τράπεζα δεν χορηγεί δάνειο αλλά, εμπορεύεται την πίστη της. Γι αυτό το λόγο ο εσωτερικός ελεγκτής ελέγχει:

- ✓ Αν είναι σωστή η αύξουσα αρίθμηση και η σύνταξη των εγγυητικών επιστολών.
- ✓ Αν ελέχθη η φερεγγυότητα του εντολέα.
- ✓ Αν έχει γίνει σωστός υπολογισμός των προμηθειών και έγκαιρη είσπραξη τους.
- ✓ Αν εκκρεμούν ακυρώσεις εγγυητικών επιστολών και επιστροφές των σωματών αυτών.
- ✓ Αν έχουν ληφθεί όλες οι δυνατές εξασφαλίσεις-καλύμματα και αν αυτά προέρχονται από μετρητά ή από χορηγήσεις της Τράπεζας.

Οι εργασίες κίνησης κεφαλαίων αποτελούν την μεταφορά χρημάτων από χώρα σε χώρα και από πρόσωπο σε πρόσωπο και αποτελεί μια πολύ σημαντική πηγή εσόδων για την Τράπεζα.

Οι θυρίδες θησαυροφυλακίου αποτελούν το κατάλληλο μέρος για αποθήκευση πολύτιμων αντικείμενων και τη φύλαξη σημαντικών εγγράφων. Λόγω της ιδιαιτερότητας αυτής που έχουν, επιβάλλεται για λόγους δεοντολογίας να τηρούνται αυστηροί κανόνες στη διαχείριση τους. Ο ελεγκτής κατά τον έλεγχο θα διαπιστώσει :

- ✓ Αν οι συμβάσεις μίσθωσης των θυρίδων έχουν καταρτιστεί ορθά.

- ✓ Αν οι συμβάσεις μίσθωσης των θυρίδων έχουν τις απαραίτητες υπογραφές των πελατών και των εξουσιοδοτημένων υπαλλήλων.
- ✓ Αν έχουν εισπραχθεί έγκαιρα και σωστά τα οφειλόμενα μισθώματα.
- ✓ Αν καταγράφονται αναλυτικά τα στοιχεία του πελάτη που πραγματοποιεί επίσκεψη στην θυρίδα.

Έλεγχος της σωστής τήρησης των καθηκόντων Προσωπικού

Ο εσωτερικό ελεγκτής θα πρέπει να διαπιστώσει ακόμη αν τηρείται ο Κανονισμός Προσωπικού και συγκεκριμένα:

- ✓ Αν η λειτουργία του καταστήματος βρίσκεται σε συνάρτηση με το οργανόγραμμα της Τράπεζας.
- ✓ Αν το προσωπικό εξυπηρετεί έγκαιρα, γρήγορα και κυρίως με γνώμονα την ευγένεια και τον σεβασμό προς πελάτη.
- ✓ Αν οι υπάλληλοι προσέρχονται στην εργασία τους κατά την καθορισμένη ώρα, είναι παραγωγικοί - αποδοτικοί στην εργασία τους και τηρούν πιστά το ωράριο της Τράπεζας.
- ✓ Αν εκδηλώνεται ασυνήθης νευρικήτητα στη συμπεριφορά των υπαλλήλων κατά την διεξαγωγή της συναλλαγής.
- ✓ Αν οι υπάλληλοι επιδεικνύουν την δέουσα επιμέλεια κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους και εάν προασπίζουν και προάγουν τα συμφέροντα της Τράπεζας.
- ✓ Αν οι υπάλληλοι τηρούν το Οργανισμό Προσωπικού της Τράπεζας, τις οδηγίες και τις εντολές της Διοίκησης, τους κανονισμούς, τις εγκυκλίους και συμμορφώνονται με τις οδηγίες των αρμοδίων προϊσταμένων τους.
- ✓ Αν οι υπάλληλοι δέχονται άμεσα ή έμμεσα δώρα, για την εκτέλεση της υπηρεσίας τους και εξασφαλίζουν για λογαριασμό τους ή των οικείων τους πλεονεκτήματα ή ωφέλειες.
- ✓ Αν οι υπάλληλοι λαμβάνουν γνώση των κανονισμών, συστημάτων και εγκυκλίων της Τράπεζας.
- ✓ Αν οι υπάλληλοι επιδεικνύουν τη δέουσα προθυμία και άμεμπτη συμπεριφορά κατά την επικοινωνία μεταξύ τους και με το κοινό.
- ✓ Αν οι υπάλληλοι συμμετέχουν συστηματικά σε τυχερά παιχνίδια, είτε κερδοσκοπούν στο Χρηματιστήριο.
- ✓ Αν χορηγούνται κανονικά οι προβλεπόμενες ετήσιες άδειες.

- ✓ Αν το προσωπικό συμμετέχει σε προγράμματα εκπαίδευσης.
- ✓ Αν οι υπάλληλοι τηρούν την οφειλόμενη εχεμύθεια για υπηρεσιακά θέματα (Σακέλλης Ε, 2001).

Έλεγχος της σωστής τήρησης του Κανονισμού Ασφαλείας

Για την ασφάλεια του Καταστήματος ο εσωτερικός ελεγκτής ελέγχει συγκεκριμένα:

- ✓ Αν τηρείται το πρωτόκολλο παράδοσης και παραλαβής των κλειδιών και εάν παρακολουθείτε καθημερινά η φυλλάδα κατοχής κλειδιών εισόδου.
- ✓ Αν φυλάγονται οι θυρίδες και τα θησαυροφυλάκια με κλειδιά και χρονοκαθυστέρηση.
- ✓ Αν οι χώροι των ταμείων, κλειδώνονται με κλειδί και δεν επιτρέπεται η είσοδος για κανέναν, και δεν αφήνονται έστω και προσωρινά χρήματα ή αξίες πάνω σε γραφεία ή γκισέ.
- ✓ Αν οι πόρτες κλειδώνονται μετά το πέρας των συναλλαγών.
- ✓ Αν κατά την αποχώρηση του προσωπικού τίθεται σε λειτουργία το σύστημα συναγερμού.
- ✓ Αν κατά την αποχώρηση του προσωπικού, ο Υπεύθυνος Ασφαλείας του καταστήματος ελέγχει όλα τα μέρη του καταστήματος, για να διαπιστώσει εάν όλα είναι τακτοποιημένα και ασφαλή.
- ✓ Αν το Κατάστημα είναι ασφαλισμένο σε περίπτωση πυρκαγιάς.
- ✓ Αν πραγματοποιούνται τα προγραμματισμένα τεστ δοκιμής του συναγερμού.

3.9 Παρατηρήσεις και Αποτελέσματα Εσωτερικού Ελέγχου

Με την ολοκλήρωση του ελέγχου οι ελεγκτές θα πρέπει να συντάξουν την Έκθεση Επιθεώρησης για να δώσουν όλες τις πληροφορίες στην Τράπεζα, στα ανώτερα στελέχη και τη Διοίκηση, αναφορικά με το αποτέλεσμα του ελέγχου. Θα ενημερωθούν για την ύπαρξη τυχόν αποκλίσεων από τα προβλεπόμενα πρότυπα και τους στόχους και την διορθωτική δράση που θα πρέπει να ακολουθηθεί για την άμεση αντιμετώπιση τους.

Η Έκθεση θα πρέπει να στηρίζεται σε πραγματικά γεγονότα, να είναι **σαφής, αμερόληπτη** και όσον το δυνατόν πιο περιληπτική, ώστε τα πορίσματα να είναι ακριβή, να διατυπώνονται με σαφήνεια και να οδηγούν σε διαπιστώσεις-εκτιμήσεις

για την πραγματική οικονομική κατάσταση της Τράπεζας. Για να είναι αποτελεσματική η Έκθεση θα πρέπει να μην περιορίζεται σε απλή αναφορά ή παραπλανητική παράθεση γεγονότων.

Η Έκθεση προορίζεται για το Τομέα Επιθεώρησης και εκδίδεται σε τρία αντίγραφα, τα οποία διανέμονται ή αποστέλλονται:

- ❖ στη Διοίκηση
- ❖ στην Αρμόδια Περιφερειακή Διεύθυνση
- ❖ στο Κατάστημα

Η Διεύθυνση Επιθεώρησης έπειτα την προσεκτική μελέτη και λεπτομερή επεξεργασία της Έκθεσης υποχρεούται να ενημερώσει τη Διοίκηση:

- ✓ Αν το κατάστημα έχει την επαρκή στελέχωση σύμφωνα με το οργανόγραμμα.
- ✓ Πως αξιολογείται η αποδοτικότητα του Διευθυντή και όλων των στελεχών της μονάδας.
- ✓ Αν το επίπεδο διαχείρισης των εργασιών είναι ποιοτικό και εάν συμβάλλει στην κερδοφορία του Καταστήματος.

Οι πληροφορίες που προέρχονται από τις Εκθέσεις Επιθεώρησης δίνουν την δυνατότητα στη Διοίκηση της Τράπεζας να διευθύνει καλύτερα την επιχειρηματική δραστηριότητα της, να αναλαμβάνει διορθωτικές ενέργειες λαμβάνοντας τις πρέπουσες λύσεις σε όποια επίπεδα χρειαστεί. Για να εμφανισθούν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα επιβάλλεται διορθωτική δράση και παράλληλα παρακολούθηση της υλοποίησης της, μέσα στην προβλεπόμενη κάθε φορά χρονική περίοδο.

3.10 Πρακτική εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου στην Τράπεζα

ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Α. Όμιλος Τράπεζας Πειραιώς

Ο εσωτερικός έλεγχος ασκείται στον Όμιλο της Τράπεζας Πειραιώς αποκλειστικά από τη Γενική Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου (ΓΔΕΕΟ)¹², η οποία αποτελεί τη «Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης».

¹² Η ΓΔΕΕΟ είναι ανεξάρτητη και αναφέρεται στο Διοικητικό Συμβούλιο μέσω της Επιτροπής Ελέγχου και στον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας και έχει την ευθύνη του εσωτερικού ελέγχου σε ολόκληρο τον Όμιλο.

Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί μια ανεξάρτητη και αντικειμενική διασφαλιστική και συμβουλευτική λειτουργία, σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του Οργανισμού.

Κύρια αποστολή της ΓΔΕΕΟ είναι:

Η διενέργεια πάσης φύσης ελέγχων σε όλες τις μονάδες, δραστηριότητες και παρόχους ουσιωδών δραστηριοτήτων της Τράπεζας και όλων των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου, προκειμένου να διαμορφώνει εύλογη, αντικειμενική, ανεξάρτητη και τεκμηριωμένη άποψη για την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου του Ομίλου.

Η αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου βασίζεται στα πρότυπα και στα κριτήρια που υπαγορεύονται από τις διεθνώς αναγνωρισμένες βέλτιστες πρακτικές.

Η ΓΔΕΕΟ φέρει την ευθύνη για το σύνολο της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου στον Όμιλο. Στο πλαίσιο αυτό, η ΓΔΕΕΟ έχει την ευθύνη εποπτείας και συντονισμού της δραστηριότητας των Μονάδων Εσωτερικής Επιθεώρησης ή και των Εσωτερικών Ελεγκτών των Θυγατρικών εταιρειών στον Όμιλο.

Ο επικεφαλής της Γενικής Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου Ομίλου είναι ο κύριος υπεύθυνος για το καθορισμό της στρατηγικής και την εύρυθμη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου με βάση το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο. Επίσης, διατυπώνει τη σύμφωνη γνώμη προς το αρμόδιο Διοικητικό Συμβούλιο, για την επιλογή και την καταλληλότητα των επικεφαλής των Μονάδων Εσωτερικής Επιθεώρησης και αξιολογεί την αποτελεσματικότητά τους.

Για την ομαλή άσκηση των καθηκόντων του, ο επικεφαλής Γενικός Διευθυντής υποβοηθείται από ελεγκτές και διοικητικά στελέχη. Οι ελεγκτές κατανέμονται περιστασιακά σε ελεγκτικές ομάδες αναλόγως των απαιτήσεων και των χρονικών αναγκών του ελεγκτικού έργου.

Πρωταρχικό μέλημα για τον εσωτερικό έλεγχο είναι η ποιότητα της ελεγκτικής εργασίας, που στοχεύει στην αποτελεσματικότητα, λειτουργικότητα και αντικειμενική τεκμηρίωση των Εκθέσεων και των λοιπών αναφορών που πηγάζουν από την εργασία αυτή. Η ποιότητα αυτή για τον εσωτερικό έλεγχο αποτελεί το θεμέλιο για τα πρότυπα, τις προσλήψεις, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, περιλαμβανόμενων των επαγγελματικών πιστοποιήσεων, και τις ακολουθούμενες διαδικασίες.

Ο προγραμματισμός των ελεγκτικών έργων βασίζεται σε μια διαδικασία αξιολόγησης κινδύνων και εστιάζεται κατά κύριο λόγο στις περιοχές υψηλού κινδύνου. Με βάση την

αξιολόγηση αυτή καθορίζεται ο ελεγκτικός κύκλος κατά τη διάρκεια του οποίου πρέπει να καλύπτονται τουλάχιστον οι περιοχές υψηλού και μεσαίου κινδύνου.

B. Τράπεζα Πειραιώς- Εσωτερικός Έλεγχος σε καταστήματα

Τομείς του Εσωτερικού Ελέγχου

- ✓ -Δίκτυο Καταστημάτων
- ✓ Επιχειρηματικά κέντρα, πιστοδοτήσεις δικτύου καταστημάτων, διαχείριση και έγκριση επιχειρηματικών δανείων
- ✓ -Λοιπές Κεντρικές Υπηρεσίες

Δίκτυο Καταστημάτων

Το δίκτυο καταστημάτων ελέγχεται από ελεγκτές επιτόπιου ελέγχου και από ελεγκτές ηλεκτρονικής αναζήτησης.

1. Ελεγκτές επιτόπιου ελέγχου και διαδικασία διεξαγωγής του ελέγχου

Τα καταστήματα της Τράπεζας Πειραιώς ελέγχονται τουλάχιστον μια φορά το χρόνο από ελεγκτές που έχουν οριστεί για το κάθε κατάστημα. Οι ελεγκτές που έχουν οριστεί για συγκεκριμένο έλεγχο εκτελούν προετοιμασία στον χώρο του γραφείου τους λαμβάνοντας ηλεκτρονικό αρχείο από το τμήμα ηλεκτρονικής αναζήτησης. Στο αρχείο αυτό καθορίζεται το δείγμα ελέγχου ανά ελεγκτική περιοχή.

Καμία άλλη Διεύθυνση Τράπεζας δεν γνωρίζει για το χρόνο και τον τόπο διεξαγωγής του ελέγχου πλην, των άμεσα εμπλεκόμενων ελεγκτών. Ο ακριβής χρόνος και τόπος του ελέγχου έχει καθοριστεί από τους προϊστάμενους με βάση τον αρχικό ετήσιο προγραμματισμό. Οι ελεγκτές παρουσιάζονται στην ελεγχόμενη μονάδα επιδεικνύοντας συγκεκριμένη εντολή ελέγχου η οποία έχει εκδοθεί από τη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου. Ο χρόνος διεξαγωγής του ελέγχου καθορίζεται ανάλογα με τον κύκλο εργασιών ελεγχόμενης μονάδας και πιθανών έκτακτων περιστατικών που μπορούν να συμβούν κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Ο αριθμός των ελεγκτών καθορίζεται εκ των προτέρων για το δίκτυο καταστημάτων και συνήθως κυμαίνονται από 1-3 άτομα.

Κατά τη διάρκεια του ελέγχου τα ευρήματα κοινοποιούνται στο Διευθυντή της ελεγχόμενης μονάδας και σε λοιπούς υπεύθυνους λειτουργούς. Επίσης, γίνεται προσπάθεια άμεσης τακτοποίησής τους. Τα ευρήματα τα οποία τακτοποιούνται, αποτυπώνονται στη Έκθεση Ελέγχου και η τακτοποίηση τους δεν επηρεάζει την

αξιολόγηση της σημαντικότητάς τους. Με την άμεση τακτοποίηση τους, δεν αποτελούν πλέον εύρημα ανοικτό προς επανέλεγχο. Ο επανέλεγχος των ανοικτών ευρημάτων διενεργείται στον επόμενο έλεγχο.

Με την ολοκλήρωση του ελέγχου, οι ελεγκτές παραδίδουν σχέδιο Έκθεσης σε μορφή Excel στον προϊστάμενο τους, όπως αυτό που απεικονίζεται στην εικόνα 3.2 στο Παράρτημα της εργασίας. Εκείνος με τη σειρά του επισκοπεί το σχέδιο της Έκθεσης και το αποστέλλει σε ανώτατο επίπεδο και αφού συμφωνηθεί, αποστέλλεται το σχέδιο ελέγχου στο Διευθυντή της ελεγχόμενης μονάδος με κοινοποίηση σε λοιπά στελέχη της διεύθυνσης δικτύου καταστημάτων. Σε αυτό το στάδιο καλείται ο Διευθυντής να συμπληρώσει την ημερομηνία τακτοποίησης των ανοικτών ευρημάτων εντός σύντομου χρονικού διαστήματος. Στη συνέχεια αποστέλλει το Excel με τις απαντήσεις του στη Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου και αφού γίνονται αποδεκτές εκδίδεται η τελική Έκθεση Ελέγχου.

2. Ελεγκτές ηλεκτρονικής αναζήτησης

Οι ελεγκτές ηλεκτρονικής αναζήτησης δομούν σενάρια απάτης και παρακολουθούν τα σενάρια αυτά σε καθημερινή βάση για όλο το δίκτυο. Εάν υπάρξει κάποια ένδειξη, τότε ερευνάται αναλυτικότερα.

Οι ελεγκτές ελέγχουν συγκεκριμένες περιοχές από τις εργασίες του Καταστήματος τις οποίες έχουν τη δυνατότητα να τις ελέγχουν εξ αποστάσεως.

Από τον έλεγχο εκδίδεται Έκθεση Ελέγχου για αυτές τις περιοχές για το κάθε Κατάστημα, ξεχωριστή από την Έκθεση Επιτόπιου Ελέγχου με την ίδια δομή και διαδικασία (Πολιτική Κανονιστικής Συμμόρφωσης - Όμιλος Πειραιώς, Δεκέμβριος 2013).

Συμπέρασμα για τον Εσωτερικό Έλεγχο στην Τράπεζα Πειραιώς

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι ο εσωτερικός έλεγχος που διεξάγεται στην Τράπεζα Πειραιώς, είναι συνεχής και διεξοδικός και αυτό αποδεικνύεται από τους τακτικούς ελέγχους. Οι έλεγχοι χωρίζονται στον επιτόπιο έλεγχο και στον έλεγχο ηλεκτρονικής αναζήτησης. Ο επιτόπιος έλεγχος διενεργείται μια φορά το χρόνο βάση συγκεκριμένου πλάνου που έχει οριστεί στην αρχή του έτους ενώ ο έλεγχος ηλεκτρονικής αναζήτησης διενεργείται σε καθημερινή βάση. Με αυτούς τους ελέγχους

αποφεύγονται πολλοί κίνδυνοι, όπως διάφορες απάτες που μπορεί να γίνουν (Παπαδοπούλου Ε, Σαγρή Σ, (2012).

Παρακάτω στο πίνακα 3.1 απεικονίζεται ένα υπόδειγμα πορίσματος έκθεσης επιτόπιου ελέγχου από την Διεύθυνση Κανονιστικής Συμμόρφωσης το οποίο, στέλνεται στα καταστήματά για επεξεργασία και συμπλήρωση. Μετά την ολοκλήρωση του ελέγχου υπολογίζεται ο βαθμός συμμόρφωσης του Καταστήματος (πόρισμα) ο οποίος μπορεί να έχει την μορφή:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1: Δομή πορίσματος έκθεσης επιτόπιου ελέγχου

ΒΑΘΜΟΣ	ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ
ΠΟΛΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ	
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ	
ΧΡΗΣΕΙ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΝ	
ΜΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ	

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου-Compliance

3.11 Κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι Τράπεζες

Η χρηματοπιστωτική σταθερότητα συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ευημερία, καθώς προάγει την αποτελεσματική κατανομή των πόρων και τη διοχέτευση των διαθέσιμων αποταμιεύσεων προς τις κοινωνικά επωφελέστερες χρήσεις με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

Οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί και ως επί το πλείστον οι Τράπεζες, υπολογίζονται συνήθως με περίπλοκες μεθόδους. Ο εσωτερικός έλεγχος των τραπεζικών ιδρυμάτων, με την χρήση καινοτόμων μεθόδων, αναγνωρίζει και διαχειρίζεται τους κινδύνους, λειτουργώντας σύμφωνα με το πλαίσιο της Συνθήκης της Βασιλείας. Παρότι η κάλυψη των κινδύνων είναι ανομοιόμορφη, υπάρχουν κίνδυνοι που δεν υπολογίζονται επακριβώς κατά το σχεδιασμό της πολιτικής των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Αναγκαίες προϋποθέσεις για να διατηρηθεί η ανθεκτικότητα και αποδοτικότητα του τραπεζικού τομέα, είναι η επιτυχής και ταχεία δημοσιονομική προσαρμογή της χώρας

και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των αγορών στο μέλλον της ελληνικής οικονομίας. Η υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου των Τραπεζών, οφείλουν να αναπροσαρμόσουν το μοντέλο ελέγχου από την παραδοσιακή το προσέγγιση, σε μια νέα προοδευτική κατεύθυνση για να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα με διορατικότητα, επιδιώκοντας:

- Τη διατήρηση σημαντικών περιθωρίων κεφαλαίου, πάνω από τα ελάχιστα όρια που καθορίζουν οι εποπτικοί κανόνες.
- Το σχηματισμό επαρκών προβλέψεων για την κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου,
- Τον εξορθολογισμό των λειτουργικών εξόδων.
- Την ευέλικτη και συνετή διαχείριση των διαθέσιμων πηγών χρηματοδότησης.
- Τη διαμόρφωση μιας στρατηγικής που θα αποβλέπει, μεταξύ άλλων, σε συνεργασίες και συνενώσεις δυνάμεων, καθώς σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα η αναδιάταξη του τραπεζικού τομέα είναι αναπόφευκτη (www.bankofgreece.gr)

Οι Τράπεζες ωστόσο οφείλουν να επιλέξουν τα κατάλληλα επίπεδα για κάθε κίνδυνο και να συνθέσουν το «βέλτιστο χαρτοφυλάκιο» συσσωρευμένου κινδύνου που είναι διατεθειμένες να αναλάβουν (www.accountancygreece.gr).

Η πρόσφατη παγκόσμια κρίση αποκάλυψε τη μεγάλη ζημιά που προκλήθηκε από την έλλειψη διαφάνειας στο τραπεζικό χώρο συμπεραίνοντας ότι, ένα υγιές σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι η πρακτική λύση στη διαχείριση κινδύνων που αντιμετωπίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

3.12 Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Με γνώμονα την πληρέστερη κατανόηση των πρωθύστερα αναφερομένων ερευνητικών αντικειμένων αναφορικά με τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, τα όργανα διαχείρισης εσωτερικού ελέγχου και τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα πιστωτικά ιδρύματα, παρατίθεται συγκεντρωτικός πίνακας με τους συγγραφείς, το ερευνητικό αντικείμενο της διενεργηθείσας έρευνας και το βασικό συμπέρασμα.

Πίνακας 3.2 Συγκεντρωτικός Πίνακας Επισκόπησης Ερευνών

Συγγραφείς	Αντικείμενο Έρευνας	Βασικό Συμπέρασμα
Cancello and Neal,(2000)	Ο βασικός ρόλος της Επιτροπής Ελέγχου στην ελεγκτική διαδικασία του Τραπεζικού συστήματος	Μια ανεξάρτητη επιτροπή μπορεί να προσφέρει ορθή και αμερόληπτη αξιολόγηση και βέλτιστη παρακολούθηση στη διευθυντική κρίση, και καθιστά φύλακα της σωστής λογιστικής πολιτικής της Τράπεζας.
Herring, (2001)	Η αναθεώρηση του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία με στόχο την ενδυνάμωση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος	Η Επιτροπή της Βασιλείας συνέβαλε ώστε, να διασφαλιστούν οι όροι ανταγωνιστικής ισότητας ιδίως ανάμεσα στις Τράπεζες που έχουν διεθνή δραστηριότητα ώστε αντιμετωπίσουν έντονα τον διεθνή ανταγωνισμό και να θεωρακιστεί επαρκώς το τραπεζικό σύστημα.
Sushma and Chin,(2016)	Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας διαχείρισης των κινδύνων	Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου στο τραπεζικό σύστημα είναι καθοριστικός και αποτελεί μια ανεξάρτητη, αντικειμενική και συμβουλευτική δραστηριότητα καλά σχεδιασμένη ώστε να προσθέτει αξία με σκοπό να βελτιώσει τις λειτουργίες του οργανισμού.

Παρατηρείται λοιπόν ότι, η Επιτροπή Ελέγχου θεσπίζει το οργανόγραμμα της Τράπεζας, και επιπλέον είναι αρμόδια για την εποπτεία της Διεύθυνσης εσωτερικού ελέγχου, όπου ορίζει τους κανόνες και τις πολιτικές σύμφωνα με τις διαπιστωθείσες αδυναμίες.

Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει σκοπό τη βελτίωση της ικανότητας του τραπεζικού συστήματος να διαχειρίζεται τον κίνδυνο και να απορροφά αποτελεσματικά τις επιπτώσεις των μακροοικονομικών και πιστωτικών κρίσεων. Η διασφάλιση της σταθερότητας και της αποτελεσματικότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι πρωτίστης σημασίας για την κοινωνική και οικονομική ευημερία. Κυρίαρχο ρόλο στην διασφάλιση αυτή έχει η Επιτροπή της Βασιλείας επιβάλλοντας κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας που οφείλουν να τηρούν παγκοσμίως όλα τα πιστωτικά ιδρύματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Το φαινόμενο της Τραπεζικής Απάτης

4.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, γίνεται για ακόμη μια φορά αναφορά στην δεσπόζουσα σημασία ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου το οποίο θα πρέπει να εφαρμόζεται σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα για την πρόληψη του φαινομένου της τραπεζικής απάτης. Περιγράφεται το προφίλ του δράστη και ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή στην καταστολή της απάτης. Αναλύονται οι πιο συνηθισμένες μορφές απάτης στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και οι τρόποι αντιμετώπισης τους.

4.2 Τραπεζική Απάτη

Ως τραπεζική απάτη, ορίζεται η παράνομη πράξη που διενεργείται από κάποιον παραποιώντας αληθινά στοιχεία με απώτερο σκοπό, το κέρδος χρήματος ή περιουσίας προς όφελος του διαπράττοντος την απάτη. Εκ φύσεως, η απάτη περιλαμβάνει εγγενώς την προσπάθεια του δράστη να τη συγκαλύψει, καθιστώντας την δύσκολα ανιχνεύσιμη και μετρήσιμη. Τα τελευταία χρόνια, λόγω της ιδιαίτερης οικονομικής συγκυρίας παρατηρείται έντονα το φαινόμενο της απάτης εις βάρος των συμφερόντων των Τραπεζών, κίνδυνο τον οποίο καλούνται οι Διοικήσεις να αντιμετωπίσουν.

Η τραπεζική απάτη μπορεί να διαπραχθεί από έναν ή περισσότερους εργαζομένους για προσωπικό τους όφελος οι οποίοι μπορεί να δρουν εις βάρος της Τράπεζας και πάντοτε εν αγνοία της. Μπορεί να μειωθεί σημαντικά με την εφαρμογή τυπικών και άτυπων ηθικών κανόνων. Αρωγός στην πρόληψη του κινδύνου αυτού είναι το υγιές και αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου που θα ακολουθήσουν οι Τράπεζες.

Οι Τράπεζες θα αντιμετωπίσουν όχι μόνο διαφορετικούς τύπους απάτης σε πραγματικό χρόνο, αλλά θα πρέπει επίσης να είναι σε θέση να ανιχνεύσουν και προληπτικά να χειριστούν πιθανές απάτες. Αυτό απαιτεί εκπαιδευμένους και έμπειρους επαγγελματίες, με ιδιαίτερες ικανότητες και εξειδικευμένα εργαλεία (IntelligentHQ, 2016).

Η απάτη είναι απόρροια τριών παραγόντων:

- α) της ευκαιρίας,
- β) του κινήτρου ή της πίεσης και,
- γ) της στάσης αιτιολόγησης ή της ορθολογικής εξήγησης.

Οι παράγοντες αυτοί δημιουργούν το λεγόμενο «τρίγωνο της απάτης» (fraud triangle) όπως αυτό απεικονίζεται στην εικόνα 4.1.

Το πρόσωπο που διαπράττει την τραπεζική απάτη κατέχει εξειδικευμένες γνώσεις ενεργεί με κακόβουλη πρόθεση και ανάρμοστη συμπεριφορά επιδιώκοντας την διαστρέβλωση.

Κάποιοι από αυτούς τους παράγοντες υπάρχουν στο επιχειρηματικό περιβάλλον, ενώ άλλοι είναι έμφυτοι ή πηγάζουν από προσωπικά ζητήματα που αντιμετωπίζει το κάθε άτομο.

Η ευκαιρία υπάρχει όταν ο εσωτερικός έλεγχος δεν είναι επαρκής, και ο ρόλος του διοικητικού συμβουλίου δεν είναι καθοριστικός για την καθοδήγηση του προσωπικού και την διασφάλιση της ακεραιότητας των πράξεων του. Αποτελεί το σημαντικότερο από τους προαναφερθέντες παράγοντες, καθώς, χωρίς την ύπαρξη της ευκαιρίας, δε μπορεί να διαπραχθεί απάτη. Όμως, για να διαπραχθεί απάτη, απαιτείται η συνεργασία δύο τουλάχιστον ατόμων, η δημιουργία κατάλληλων συνθηκών και κυρίως η ύπαρξη κινήτρου, με σημαντικότερο την προώθηση των ιδίων συμφερόντων (Νεγκάκης, Ταχυνάκης, 2006).

Αυτοί οι τρεις παράγοντες, άλλοι σε περισσότερο και άλλοι σε λιγότερο βαθμό είναι απαραίτητοι για να διαπραχθεί η απάτη.

ΕΙΚΟΝΑ 4.1: Το τρίγωνο της Απάτης

ΠΗΓΗ: Cendrowski, et al, 2007, „The Handbook of Fraud Deterrence”, p 41

Παρακάτω αναλύονται πιο λεπτομερώς οι τρεις παράγοντες . Συγκεκριμένα:

Ευκαιρία (opportunity)

Ακόμη και αν ένα άτομο έχει κίνητρο, πρέπει να δοθεί μια ευκαιρία. Τα χαλαρά συστήματα εσωτερικού ελέγχου μπορεί να δημιουργούν μια ευκαιρία (ο μη εντοπισμός του υποτιθέμενου ενδεχόμενου της απάτης αποτελεί πολύ σημαντικό κριτήριο για τον διαπράττοντα την απάτη). Παραδείγματα αδυναμιών στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου αποτελούν οι ανεπάρκειες που σχετίζονται με τα ακόλουθα:

- ❖ Εποπτεία και εξέταση·
- ❖ Διαχωρισμός καθηκόντων·
- ❖ Έγκριση • Έλεγχοι του συστήματος.
- ❖ Τακτικές ατιμωρησίας.
- ❖ Έλλειψη καθοδήγησης και ηγεσίας.

Απάτη μπορεί επίσης να συμβεί αν δεν εφαρμόζονται έλεγχοι ή αν άτομα σε θέσεις εξουσίας δημιουργούν ευκαιρίες παράκαμψης των υφιστάμενων ελέγχων.

Αιτιολόγηση (rationalization)

Ένα άτομο μπορεί να επινοήσει μια δικαιολογία για τον εαυτό του αιτιολογώντας τις πράξεις του, π.χ. «Είναι δίκαιο να το κάνω – Μου αξίζουν αυτά τα χρήματα» ή «Μου οφείλουν». «Απλώς δανείζομαι αυτά τα χρήματα – Θα τα επιστρέψω» θεωρώντας ότι κακοπληρώνεται ή ότι δουλεύει υπερβολικά. Τα άτομα διαπράττουν μια ανειλικρινή πράξη όταν σύμφωνα με τον προσωπικό τους κώδικα ηθικής, αυτή η πράξη είναι αιτιολογημένη.

Οικονομική πίεση, κίνητρο ή ελατήριο(financial pressure)

Πρόκειται για τα κίνητρα ή την πίεση που μπορεί να δέχονται το προσωπικό και στελέχη της Τράπεζας ώστε να πράξουν μια απάτη, πίεση η οποία μπορεί και να μην είναι πραγματική ή ακόμα και ορατή από τρίτο παρατηρητή.

Το «σπάσιμο του τριγώνου της απάτης» είναι το κλειδί για την πρόληψη της απάτης. Από τα τρία αυτά στοιχεία, η ευκαιρία επηρεάζεται πιο άμεσα από τα ισχυρά συστήματα εσωτερικού ελέγχου και, ως εκ τούτου, είναι το στοιχείο που μπορεί ευκολότερα να αντιμετωπιστεί (Cendrowski, et al, 2007).

4.3 Το προφίλ του δράστη της Τραπεζικής Απάτης και ο ρόλος του Εσωτερικού Ελεγκτή

Ο έλεγχος της απάτης δεν πρέπει να περιορισθεί σε μια απλή απαρίθμηση ελεγκτικών ενεργειών και διαδικασιών και οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι και εφοδιασμένοι με εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρία.

Οι περισσότεροι δράστες της τραπεζικής απάτης παρουσιάζουν κοινά χαρακτηριστικά συμπεριφοράς τα οποία αποτελούν προειδοποιητικά σημάδια απάτης ή διαφθοράς, γνωστά ως red flags. Μόλις εντοπιστεί ένα τέτοιο σημάδι, ο εσωτερικός ελεγκτής αναλαμβάνει δράση για έρευνα.

Είναι σημαντικό να μπορεί ο ελεγκτής να αναγνωρίσει την διαφορά, ανάμεσα σε σημάδια που μαρτυρούν την πιθανότητα απάτης και σε λάθη που είναι απλά ένα σφάλμα, και δεν αποτελούν απάτη. Ενδεικτικά, οι πιο συχνά εμφανιζόμενες περιπτώσεις red flags στα τραπεζικά ιδρύματα είναι οι εξής:

- ✓ Ο τρόπος ζωής του υπαλλήλου δεν συνάδει με το οικονομικό του προφίλ.
- ✓ Πραγματοποιεί ασυνήθιστες συναλλαγές κινώντας μεγάλα χρηματικά ποσά στους λογαριασμούς του.
- ✓ Έχει προσωπικά προβλήματα που επηρεάζουν την συμπεριφορά του και την απόδοση του στην εργασία.
- ✓ Αποφεύγει να πάρει άδεια για μεγάλο χρονικό διάστημα, με πρόφαση αβάσιμες δικαιολογίες.
- ✓ Είναι απρόθυμος, και αποφεύγει να παρέχει τις ζητούμενες πληροφορίες στους ελεγκτές δίνοντας επιθετικές απαντήσεις.
- ✓ Διακατέχεται από σημαντική έλλειψη σεβασμού για τους ρυθμιστικούς φορείς.
- ✓ Λειτουργεί χωρίς να λαμβάνει υπόψη τι ορίζουν οι προβλεπόμενες διαδικασίες, γιατί πιστεύει ότι υπάρχει ένα αδύναμο περιβάλλον εσωτερικού ελέγχου.

Εκτός από τους τρεις παράγοντες που αναλύσαμε παραπάνω, σημαντικό ρόλο στην πραγματοποίηση της απάτης έχουν, και ο τρόπος σκέψης και το ψυχολογικό προφίλ του δράστη διότι, όποιος είναι πιο ευάλωτος στο τρίγωνο της απάτης, αυτός θα είναι σε θέση να πράξει μια αξιόποινη ενέργεια. Συγκεκριμένα τα πιο κρίσιμα λάθη σκέψης που κάνουν οι δράστες της απάτης είναι:

- ✓ Η ψύχωση για την επιτυχία και το εύκολο κέρδος.
- ✓ Έντονη επιθυμία για άμεση ικανοποίηση παράνομου πλούτου.
- ✓ Υπερβολική αισιοδοξία και άρνηση αμφισβήτησης για ότι πράττει.
- ✓ Προσωπικές οικονομικές απώλειες και υψηλά χρέη.
- ✓ Ακριβές συνήθειες.
- ✓ Έλλειψη τύψεων σε συνδυασμό με έλλειψη σεβασμού και δυσαρέσκειας για την επιχείρηση.
- ✓ Υπέρμετρος εγωισμός και ναρκισσισμός.
- ✓ Έντονη πεποίθηση ότι "ο κόσμος μου χρωστάει κάτι".

Για το πιστωτικό ίδρυμα ο εντοπισμός ή μη της τραπεζικής απάτης θα έχει τεράστιες επιπτώσεις. Από τη μια, ο μη εντοπισμός της τραπεζικής απάτης θα οδηγήσει σε ανυπολόγιστες οικονομικές απώλειες εντός της Τράπεζας, ενώ από την άλλη ο εντοπισμός και η δημοσίευση της απάτης θα βλάψει ανεπανόρθωτα την φήμη της.

Τη κύρια ευθύνη όμως, για την πρόληψη και το εντοπισμό ης απάτης έχει η Διοίκηση και εκείνοι που είναι επιφορτισμένοι με τη ευθύνη της εταιρικής διακυβέρνησης.

Ο εσωτερικός ελεγκτής καλείται να ασκεί συνεχή παρακολούθηση όλων των δραστηριοτήτων που εκτελούνται στο τραπεζικό χώρο, καταγράφοντας, αναφέροντας και συμβουλευόντας τη Διεύθυνση του Καταστήματος και τους υπαλλήλους σχετικά με λάθη και κακούς χειρισμούς. Είναι πολύ σημαντικό να μπορέσει να εκτιμήσει το επίπεδο και την έκταση της πολυπλοκότητας της απάτης. Η ικανότητα του εσωτερικού ελεγκτή να εντοπίσει την απάτη εξαρτάται πρωτίστως, από τις γνώσεις και την εμπειρία που διαθέτει και δευτερευόντως από την επιδεξιότητα του αυτοργού, το βαθμό συνωμοσίας και εμπειρίας των ατόμων που εμπλέκονται.

4.4 Συνήθειες Μορφές Τραπεζικής Απάτης

Οι μορφές της απάτης που μπορούμε να συναντήσουμε σε μια Τράπεζα αγγίζουν πολλές πλευρές στη λειτουργία της και μπορεί να προέρχονται είτε από το εσωτερικό, είτε από το εξωτερικό της Τράπεζας.

Εσωτερική απάτη μπορεί να θεωρηθεί η πράξη, που διαπράττεται από πρόσωπο που ανήκει στο εσωτερικό της Τράπεζας είτε είναι υπάλληλος είτε υψηλόβαθμο στέλεχος με σκοπό, την εξαπάτηση, την υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων και την καταπάτηση

κανονισμών αρχών και πολιτικών της Τράπεζας. Για αυτό το λόγο, η αρμόδια διεύθυνση εσωτερικού ελέγχου κάθε πιστωτικού ιδρύματος πραγματοποιεί ένα σύνολο διεργασιών και ελέγχων που στοχεύουν στον εντοπισμό των ενδεχόμενων σεναρίων απάτης και αναγνώρισης επικίνδυνων πρακτικών.

Εξωτερική απάτη μπορεί να θεωρηθεί η πράξη που διαπράττεται από τρίτους και έχει τους ίδιους στόχους με παραπάνω, την εξαπάτηση και υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων και κυρίως, το ξέπλυμα χρήματος. Το προφίλ του εξωτερικού δράστη δεν μπορεί εύκολα να προσδιοριστεί και αυτό κάνει ακόμη πιο δύσκολο το έργο του ελέγχου. Κάποιοι μπορεί να είναι εγκληματίες και να στοχεύουν την κλοπή τεράστιων χρηματικών ποσών, ενώ άλλοι διαπράττουν μια απάτη λόγω απελπισίας και κακής οικονομικής κατάστασης, προκαλώντας τεράστιες οικονομικές απώλειες στα πιστωτικά ιδρύματα.

Στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πρέπει να εφαρμόζονται όλοι οι κανόνες που αποτρέπουν τις απάτες γιατί ως γνωστό "καλύτερα να προλαβαίνεις παρά να θεραπεύεις".

Οι πιο συνηθισμένες μορφές απάτης στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι:

- 1) Ψευδείς λογιστικές εγγραφές.
- 2) Παράνομες αναλήψεις ή αναλήψεις χωρίς υπογραφές πελατών.
- 3)Κλοπή χρημάτων και περιουσιακών στοιχείων από τους υπαλλήλους του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.
- 4)Παράνομες μεταφορές χρημάτων μεταξύ λογαριασμών πελατών. Για την εξακρίβωση στοιχείων σχετικά με την απάτη στις καταθέσεις και στους καταθετικούς λογαριασμούς, ο καλύτερος τρόπος είναι η παρακολούθηση της ροής των χρημάτων "follow the money".
- 5)Παράνομες μεταφορές χρημάτων από λογαριασμούς πελατών σε λογαριασμούς υπαλλήλων.
- 6)Ασυνήθιστες κινήσεις σε λογαριασμούς με σχεδόν μηδενικό υπόλοιπο ή σε λογαριασμούς που είναι σχεδόν ανενεργοί.
- 7) Κλοπή ή μη εξουσιοδοτημένη χρήση ενεχύρων δανείων.
- 8) Χορήγηση δανείων σε ανύπαρκτους δανειολήπτες.
- 9)Έγκριση και χορήγηση δανείων εφόσον προηγείται η δωροδοκία των αρμόδιων υπαλλήλων ή διευθυντικών στελεχών.
- 10)Χρήση των χρημάτων και των καταθέσεων των πελατών για εξωτερικές τοκογλυφικές δραστηριότητες των υπαλλήλων.

11) Ψευδή στοιχεία και πληροφορίες προκειμένου να ληφθεί ένα δάνειο (Ρεπούσης, 2010).

4.5 Υποχρεώσεις και πρακτικές των Τραπεζών στην αντιμετώπιση της εξωτερικής Τραπεζικής Απάτης

Κυρίως, οι Τράπεζες αλλά και οι ενδιαφερόμενοι επενδυτές, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους κατά την πραγματοποίηση επενδύσεων, την Πράξη του Διοικητή της Ελλάδος αριθμός 2577/9-3-2006, προκειμένου να προλαμβάνονται φαινόμενα χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, για την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ονομάζεται και βρώμικο χρήμα γιατί προέρχεται από την διάπραξη σοβαρών αδικημάτων του ποινικού κώδικα. Υπάρχει επίσης και το «μαύρο χρήμα» που προέρχεται από τη φοροδιαφυγή, τη παράνομη εξαγωγή συναλλάγματος και τη κατάχρηση δημόσιου πλούτου.

Η Τράπεζα η οποία αποτέλεσε το κέντρο ενός από τα μεγαλύτερα οικονομικά σκάνδαλα είναι η Bank of Credit and Commerce International διότι ήταν, ανανεμειγμένη σε υποθέσεις ξεπλύματος χρήματος, δωροδοκίας, διακίνησης όπλων και υπόθαλψης εγκληματία. Μετά τη σημαντική αποκάλυψη των δραστηριοτήτων της τράπεζας Bank of Credit and Commerce International, γνωστή ως BCCI και την αποκάλυψη διαφόρων παρατυπιών στο χρηματοπιστωτικό τομέα, η διεθνής κοινότητα συνειδητοποίησε αρκετά το κίνδυνο, για τη κοινωνική, οικονομική και πολιτική σταθερότητα των κρατών και την ασφάλεια των πιστωτικών ιδρυμάτων, και αποφάσισε ότι ήταν αναγκαίο να επανεξεταστεί η κατάσταση και να προσδιοριστεί αν το σύστημα εποπτείας που θεσπίστηκε με τις κοινοτικές οδηγίες για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες αρκούσε για να εξασφαλίσει την ομαλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς.

Τον Ιούλιο του 1989, ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε συμφωνία με τους αρχηγούς των κυριότερων βιομηχανικών κρατών αποφάσισαν τη συγκρότηση μια ειδική ομάδας κρούσης ενάντια στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, γνωστή ως FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering). Η FATF έθεσε τα πρότυπα,

ανέπτυξε τις πολιτικές και εξέδωσε συστάσεις σύμφωνα με τις οποίες έπρεπε να λειτουργούν και να συμμορφώνονται οι Τράπεζες ώστε να αναπτύσσουν σύγχρονες τεχνικές και μεθόδους, για το περιορισμό της χρήσης μετρητών στις καθημερινές συναλλαγές. Περιλαμβάνεται επίσης σύσταση που αναφέρει ότι οι Τράπεζες δεν πρέπει να τηρούν ανώνυμους λογαριασμούς ή λογαριασμούς με φανταστικά ή ανύπαρκτα πρόσωπα αλλά να απαιτούν την εξακρίβωση των στοιχείων των πελατών τους (Τραγάκης, 1996)

Οι Τράπεζες στα πλαίσια των υποχρεώσεων τους που απορρέουν από το Ν.2331/1995¹³, οφείλουν:

α) να εξετάζουν με προσοχή όλες τις πολύπλοκες και ασυνήθιστες συναλλαγές μεγάλων χρηματικών ποσών, που δεν έχουν εμφανή οικονομικό ή άλλο νόμιμο σκοπό.

β) να έχουν αναπτύξει εκπαιδευτικά προγράμματα για τους υπαλλήλους, σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

γ) να φροντίζουν ώστε όλα τα υποκαταστήματά τους, εντός και εκτός Ελλάδας, να συμμορφώνονται με τις διατάξεις του Ν.2331/95 και τις τροποποιήσεις αυτού και σε περίπτωση που οι τοπικοί νόμοι και κανονισμοί δεν επιτρέπουν τη συμμόρφωση αυτή, τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί θα πρέπει να ενημερώνουν τις αρμόδιες δικαστικές αρχές.

δ) να εξετάζουν τις συναλλαγές με φυσικά πρόσωπα, εταιρίες, πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, από χώρες που δεν εφαρμόζουν ή εφαρμόζουν ανεπαρκώς τις συστάσεις του FATF.

Οι Τράπεζες οφείλουν να εφαρμόζουν την αρχή «Γνώρισε τον πελάτη σου» (Know your client)¹⁴ και να ζητούν από τους πελάτες τους αποδεικτικά στοιχεία για το καθορισμό του προφίλ του πελάτη πριν την έναρξη των συναλλαγών μαζί τους.

¹³ Στην Ελλάδα ο σχετικός όρος του Νόμου αυτού, αναφέρεται για πρώτη φορά μέσω του Ν 2145/1993 και αφορά τη ρύθμιση θεμάτων εκτελέσεως ποινών, επιταχύνσεως και εκσυγχρονισμού των διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης και άλλων θεμάτων, και μέσω της τροποποίησης αυτού μέσω του άρθρου 2 του Ν2331/95 ορίζεται ότι «νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες- με την έννοια της διάπραξης σοβαρών ποινικών αδικημάτων- είναι το σύνολο των πράξεων ή των παραλείψεων με τις οποίες αποκρύπτεται η πραγματική προέλευση εμφανίζοντας ότι, προέρχονται από νόμιμη οικονομική δραστηριότητα.

¹⁴ Η αρχή «Γνώρισε τον πελάτη σου» (Know Your Customer/KYC), είναι βασική συνιστώσα της πολιτικής αποδοχής και συνεργασίας πελατών και αποτελεί τη βάση όλων των διαδικασιών προλήψεως του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδοτήσεως της τρομοκρατίας.

Οι υπάλληλοι των Τραπεζών οφείλουν να εντοπίζουν ανορθόδοξες ή ασυνήθιστες ή ύποπτες συναλλαγές και να τις αναφέρουν στα αρμόδια τμήματα της Τράπεζας που ονομάζονται Compliance Department. Οι Τράπεζες βάζονται όχι μόνο από εξωτερικούς δράστες που δρουν στο εσωτερικό της Τράπεζας, αλλά και από εξωτερικούς δράστες που δρουν από έξω και στοχεύουν στην παγίδευση του ATM του καταστήματος.

Οι κυριότερες μορφές τραπεζικής απάτης και παγίδευσης του ATM είναι οι εξής:

Skimming: Είναι η ηλεκτρονική υφαρπαγή των αποθηκευμένων δεδομένων στην κάρτα του συναλλασσόμενου, καθώς και του κωδικού PIN με ειδικούς μηχανισμούς και στη συνέχεια η δημιουργία κλωνοποιημένων καρτών, οι οποίες χρησιμοποιούνται για αναλήψεις χρημάτων.

Cash Trapping: Παγίδευση μετρητών με τάπα στην έξοδο χρημάτων του ATM, (εύκολος και χωρίς κόστος για τους δράστες τρόπος) εξαπατώντας τους ανυποψίαστους πελάτες οι οποίοι νομίζουν ότι δεν πήραν τα χρήματα επειδή δεν ολοκληρώθηκε σωστά η συναλλαγή τους. Με την αποχώρηση του ανυποψίαστου πελάτη αφαιρούν την τάπα και τα χρήματα που είναι κολλημένα πάνω στην ταινία διπλής όψευς.

Shoulder Surfing: Ο δράστης τοποθετεί μια κρυφή κάμερα κοντά στο πληκτρολόγιο του ATM ώστε να μπορεί να καταγράψει τις κινήσεις πληκτρολόγησης του pin.

Εγκατάσταση κακόβουλου λογισμικού στα ATM: Πρόκειται για κακόβουλα προγράμματα που σκοπό έχουν να βλάψουν τα μηχανήματα συναλλαγών. Ο εντοπισμός τους είναι ιδιαίτερα δύσκολος .

Λόγω της ποικιλίας των δραστηνών της εξωτερικής απάτης οι Τράπεζες βάζονται και από άλλες μορφές τραπεζικής απάτης που ενδεικτικά είναι:

Ηλεκτρονικό ψάρεμα: Ο δράστης στέλνει ψευδές e-mail σε υποψήφιο θύμα ώστε να φαίνεται ότι έχει σταλθεί από την Τράπεζα του, ζητώντας τους προσωπικά απόρρητα στοιχεία.

Τηλεφωνικό ψάρεμα: Ο δράστης τηλεφωνεί στο υποψήφιο θύμα και του ζητά να δώσει πληροφορίες για προσωπικά του δεδομένα . Είναι ένας τρόπος που προτιμούν περισσότερο οι δράστες γιατί οι πελάτες εμπιστεύονται περισσότερο την τηλεφωνική επικοινωνία.

Υπάρχει και ο κίνδυνος της απάτης που προέρχεται από την ταυτόχρονη και ηθελημένη παράβαση και αντικανονική συμπεριφορά υπαλλήλων και τρίτων με σκοπό το προσωπικό πλουτισμό τους εις βάρος της Τράπεζας. Τέτοιες απάτες που συχνά σημειώνονται έχουν να κάνουν με:

- πλαστά ή παραποιημένα δικαιολογητικά για το άνοιγμα λογαριασμών και τη λήψη δανείων,
- πλαστές επιταγές και πλαστά χαρτονομίσματα,
- ηλεκτρονικές απάτες,
- υπερτιμολογήσεις-υποτιμολογήσεις περιουσιακών στοιχείων,
- αποκάλυψη προσωπικών δεδομένων πελατών από πλευράς υπαλλήλων σε τρίτους με σκοπό την υπεξαίρεση.

4.6 Τρόποι αντιμετώπισης της Τραπεζικής Απάτης

Ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης της τραπεζικής απάτης είναι η πρόληψη η οποία θα πρέπει να στηρίζεται σε ένα ισχυρό, ποιοτικό εσωτερικό έλεγχο με ανεξάρτητες Επιτροπές Ελέγχου και σωστή Εταιρική Διακυβέρνηση. Όταν η υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου είναι διοικητικά ανεξάρτητη, και έχει τη δυνατότητα απρόσκοπτης προσβάσεως σε όλα τα στοιχεία και τις πληροφορίες που είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση της αποστολής της, τότε το έργο του ελέγχου μπορεί να εμποδίσει την δημιουργία τραπεζικής απάτης.

Λόγω της παγκόσμιας κατάστασης που επικρατεί, η οικονομική απάτη έχει πολλές πτυχές και διεισδύει σε πλήθος δραστηριοτήτων, δυσχαιραίνοντας την αντιμετώπιση της. Το οικονομικό έγκλημα έχει πάρει τεράστιες διαστάσεις και ειδικά το ξέπλυμα χρήματος, το οποίο βρίσκεται στο στόχαστρο των εποπτικών αρχών.

Η πρόληψη της απάτης έχει περισσότερο κόστος και μεγαλύτερη δυσκολία να επιτευχθεί αλλά είναι πιο αποτελεσματική, από την ανίχνευση της απάτης. Όταν οι υπεύθυνοι εσωτερικού ελέγχου γνωρίζουν ακριβώς τι πρέπει να ψάξουν, θα μπορέσουν να αποκαλύψουν την απάτη αργά ή γρήγορα ερκεί να έχουν και την καλοπροαίρετη συνεργασία με όλο το προσωπικό. Η πρόσληψη ικανών και έντιμων ανθρώπων και η χρήση εργαλείων της νέας τεχνολογίας, όπως τα ολοκληρωμένα πληροφοριακά συστήματα (ERPs) μπορούν να συμβάλλουν στον εντοπισμό και στη μείωση της πιθανότητας τραπεζικής απάτης.

Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, η τρέχουσα οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τόσο τη λειτουργία των τραπεζών όσο και του εσωτερικού ελέγχου κάνοντας το έργο και των δύο ακόμα πιο δύσκολο. Η επιστήμη επιβάλλει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να πρέπει να προσαρμόζονται ταχύτατα στις αλλαγές που γίνονται και να θωρακίζονται με τα πιο σύγχρονα πληροφοριακά συστήματα ώστε, να αποφευχθούν οι απάτες και να είναι η πρόληψη αποτελεσματική. Γι αυτούς του λόγους θα πρέπει οι έλεγχοι να γίνονται τουλάχιστον κάθε χρόνο με την μορφή του τακτικού και αναμενόμενου αλλά και, τουλάχιστον ένα ή δύο έκτακτοι ώστε εδραιωθεί στην αντίληψη του κάθε υπαλλήλου ή ανώτερου στελέχους ότι όλοι και όλα ελέγχονται.

Μόλις ολοκληρωθεί μια διερεύνηση απάτης θα πρέπει οι εσωτερικοί ελεγκτές να αξιολογήσουν ποια θα είναι τα επόμενα βήματα τους, ώστε:

- ✓ εάν το σύστημα εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζει η Τράπεζα δεν είναι όσο ισχυρό θα έπρεπε και επιβάλλονται άμεσες διορθώσεις.
- ✓ να προγραμματίσουν τον επενέλεγχο των διαδικασιών και να διαπιστωθεί εάν υπήρξαν βελτιώσεις και ορθή εφαρμογή των οδηγιών που δόθηκαν (follow up).

Είναι κοινά αποδεκτό ότι, οι τραπεζικές απάτες διαπράττονται τόσο από τους ίδιους υπαλλήλους όσο και από εξωτερικούς δράστες λόγω της κακοπροαίρετης διάθεσης από τη μια πλευρά, και της αδυναμίας και ατέλειας από την άλλη, να περιορίσει και σταματήσει τις παράνομες συμπεριφορές.

Αυτό που επιδιώκει κάθε πιστωτικό ίδρυμα είναι, η ελαχιστοποίηση της ζημιάς και η αποφυγή επανάληψης των ίδιων λαθών στο μέλλον. Το φαινόμενο αυτών των συμπεριφορών είναι απόρροια της ανθρώπινης αδυναμίας. Είναι αναγκαίος ο σχεδιασμός και η υλοποίηση περιβάλλοντος ελέγχου που εντοπίζει, αποτρέπει δόλιες συμπεριφορές που έχουν εμφανή σημάδια «red flags».

4.7 Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Με γνώμονα την πληρέστερη κατανόηση των πρωθύστερα αναφερομένων ερευνητικών αντικειμένων αναφορικά με το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου στη διαχείριση των κρουσμάτων της τραπεζικής απάτης, παρατίθεται συγκεντρωτικός πίνακας με τους συγγραφείς, το ερευνητικό αντικείμενο της διενεργηθείσας έρευνας και το βασικό συμπέρασμα.

Πίνακας 4.1 Συγκεντρωτικός Πίνακας Επισκόπησης Ερευνών

Συγγραφείς	Αντικείμενο Έρευνας	Βασικό Συμπέρασμα
Cendrowski, et al, 2007	Το Τρίγωνο της Απάτης	Οι απάτες υφίστανται και οι ευκαιρίες διάπραξης της απάτης αυξάνονται όταν ο εσωτερικός έλεγχος είναι αδύναμος
Intelligent HQ, 2016	Υπό το πρίσμα των φαινομένων απάτης στο Τραπεζικό Σύστημα	Ο εσωτερικός έλεγχος συμβάλλει στην καταπολέμηση της τραπεζικής απάτης τόσο προληπτικά όσο και κατασταλτικά

Διαπιστώνετε λοιπόν ότι, η παγκόσμια οικονομική κρίση έπληξε τις οικονομίες και τα τραπεζικά συστήματα αποδεικνύοντας ότι η κύρια αιτία της ζημιάς ήταν ο ανεπαρκής εσωτερικός έλεγχος και η λανθασμένη αξιολόγηση επενδύσεων.

Υπό αυτό το πρίσμα, ο εσωτερικός έλεγχος καλείται να εντοπίσει και να περιορίσει τις απάτες εις βάρος των τραπεζών μέσω των ελέγχων που πραγματοποιεί και των συστάσεων και προτάσεων δικλίδων ασφαλείας που προτείνει. Τα πληροφοριακά συστήματα έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν έγκαιρα αξιόπιστες και απαραίτητες πληροφορίες για τον εντοπισμό, ανάλυση και αποτελεσματική παρακολούθηση των λογαριασμών πελατών και των συναλλαγών, που είναι απόρροια τραπεζικής απάτης.

Ο εσωτερικός έλεγχος με το μωσαϊκό των προσφερόμενων υπηρεσιών του αποτελεί ίσως το σημαντικότερο μέσο για την διαχείριση των τραπεζικών απατών που πλήττουν την πορεία των τραπεζών. Με την συμβολή του εσωτερικού ελέγχου θα επιτευχθεί η σταδιακή τους ελαχιστοποίηση και θα βοηθήσει στην ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Μεθοδολογία Έρευνας

5.1 Εισαγωγή

Το κεφάλαιο αυτό εστιάζει στην ανάλυση των τεχνικών σημείων του ερωτηματολογίου σχετικά με την σημαντικότητα ύπαρξης των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και την συμβολή του, στην αντιμετώπιση του φαινομένου της τραπεζικής απάτης. Γίνεται αναφορά στον πληθυσμό που αποτελεί το “target group” της έρευνας και το δείγμα, το υποσύνολο δηλαδή του πληθυσμού που θα χρειαστεί για τους ερευνητικούς σκοπούς και την εξαγωγή συμπερασμάτων. Στην συνέχεια ακολουθεί η περιγραφή των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου που απεστάλη στο δείγμα. Τέλος, γίνεται η περιγραφή της μεθοδολογίας για τη στατιστική ανάλυση του ερωτηματολογίου.

5.2 Πληθυσμός και Δείγμα

Η έρευνα έχει ως σκοπό, τη διερεύνηση της σημασίας του εσωτερικού ελέγχου στο τραπεζικό σύστημα αλλά και τη συμβολή του, στη καταστολή της τραπεζικής απάτης. Θεωρήθηκε κατάλληλη η προσέγγιση του θέματος από την σκοπιά των τραπεζικών, γι αυτό το ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε τραπεζικούς υπαλλήλους που απασχολούνται σε καταστήματα των τεσσάρων μεγαλύτερων τραπεζικών ιδρυμάτων της Ελλάδος ανεξάρτητα από το φύλο, την ηλικία, την προϋπηρεσία και τη θέση που κατέχουν. Ο λόγος που το ερωτηματολόγιο απευθύνεται μόνο σε υπαλλήλους των καταστημάτων, είναι γιατί, εκείνοι έχουν ακριβέστερη και ορθότερη γνώση όσον αφορά, τις διαδικασίες και την αποτελεσματικότητα που έχει ένα ισχυρό ή αδύναμο σύστημα ελέγχου στην πρόληψη και καταστολή της απάτης.

Ο πληθυσμός της έρευνας είναι οι ακόλουθες τέσσερις μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες που δραστηριοποιούνται σε ολόκληρο το ελλαδικό χώρο και συγκεκριμένα στην Τράπεζα Πειραιώς, στην EFG Eurobank Ergasias, στην Alpha Bank και στην Εθνική. **Δείγμα**, είναι ένα αντιπροσωπευτικό υποσύνολο του πληθυσμού, που επιλέγεται για ερευνητικούς σκοπούς και εξαγωγή συμπερασμάτων για το σύνολο του πληθυσμού. Για να είναι ένα δείγμα **αντιπροσωπευτικό** πρέπει τα κρίσιμα χαρακτηριστικά του, να είναι τα ίδια με αυτά του πληθυσμού. Αυτό προσπαθήσαμε να πετύχουμε με τον τυχαίο τρόπο των συμπερασμάτων της έρευνας στο σύνολο του πραγματικού πληθυσμού που

καθορίσθηκε από το πλαίσιο δειγματοληψίας επιλογής του δείγματος ανάμεσα στους υπαλλήλους των τραπεζικών ιδρυμάτων και το πολυπληθές μέγεθός του (διανεμήθηκαν 120 ερωτηματολόγια σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, και απαντήθηκαν 101) στα πλαίσια και των περιορισμών που επιβάλλονταν από το είδος της εργασίας, από άποψη κόστους και χρόνου. Το μέγεθος του δείγματος που απαντήθηκε είναι πολύ μεγαλύτερο από το ελάχιστο που απαιτείται. Φυσικά όσο πιο μεγάλο το δείγμα, τόσο πιο μεγάλη και η ακρίβεια εξαγωγής των συμπερασμάτων.

Θεωρώντας λοιπόν ότι το δείγμα ήταν αντιπροσωπευτικό και εξακριβώνοντας ότι αυτοί που απείχαν δεν παρουσίαζαν κάποιο κοινό χαρακτηριστικό που θα μπορούσε να μολύνει τα αποτελέσματα της έρευνας, προχωρήσαμε σε γενικεύσεις των συμπερασμάτων της έρευνας στο σύνολο του πραγματικού πληθυσμού, που καθορίσθηκε από το πλαίσιο δειγματοληψίας.

5.3 Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Στόχος της έρευνας είναι να αναδειχθεί με τη χρήση του ερωτηματολογίου η εξέχουσα σημασία της Διεύθυνσης Επιθεώρησης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου που εφαρμόζονται στις Τράπεζες στον ελλαδικό χώρο, αλλά και η συμβολή τους στην καταπολέμηση της τραπεζικής απάτης, η οποία προέρχεται από το εσωτερικό της Τράπεζας.

Για την ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πρόγραμμα SPSS (Statistical Package for Social Sciences). Πριν την ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου από το παραπάνω στατιστικό πρόγραμμα, προηγήθηκε η κωδικοποίησή τους στο Microsoft Office Excel 2007.

Στο ερωτηματολόγιο της έρευνας, χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις κλειστού τύπου, πολλαπλής επιλογής και ερωτήσεις στις οποίες χρησιμοποιήθηκε η βαθμολογική κλίμακα του Likert με τις εξής πέντε διαβαθμίσεις «Καθόλου», «Σε μικρή κλίμακα», «Σε μέτρια κλίμακα», «Σε μεγάλη κλίμακα» και «Πάρα πολύ», πρόκειται δηλαδή για ερωτήσεις στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να δηλώσει το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας του με μια σειρά προτάσεων σχετικά με το αντικείμενο του εσωτερικού ελέγχου. Η κλίμακα που χρησιμοποιήθηκε είναι ισορροπημένη με ίσο αριθμό θετικών και αρνητικών απαντήσεων.

Το ερωτηματολόγιο, το οποίο παρουσιάζεται το παράρτημα της εργασίας αποτελείται αρχικά από τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων. Πιο συγκεκριμένα, οι ερωτηθέντες καλούνται να απαντήσουν σε πέντε (5) ερωτήσεις που αφορούν την επιλογή του συγκεκριμένου χώρου που εργάζονται, στην επιλογή φύλου, θέσης, ηλικίας, και ετών επαγγελματικής προϋπηρεσίας στην Τράπεζα.

Η συνέχεια του ερωτηματολογίου σχεδιάστηκε με τρόπο που να διευκολύνει την ταχεία συμπλήρωσή του και για το λόγο αυτό απαρτίζεται από τέσσερα μέρη. Οι ερωτηθέντες καλούνται να απαντήσουν σε είκοσι δύο (22) ερωτήσεις εννοιολογικά συνδεδεμένες μεταξύ τους και ειδικότερα από τα παρακάτω:

Το **A μέρος** αναφέρεται στη ανάδειξη του εσωτερικού ελέγχου και το βαθμό αποτελεσματικότητας του, στις διαδικασίες από την σκοπιά των στελεχών και υπαλλήλων της τράπεζας.

Το **B μέρος** αναφέρεται στο ρόλο του ελεγκτή και της Διεύθυνσης Επιθεώρησης στην αξιολόγηση όλων των συστημάτων οργάνωσης και λειτουργίας της Τράπεζας.

Το **Γ μέρος** αναφέρεται στη συμβολή του εσωτερικού ελέγχου και της Διεύθυνσης Εσωτερικής Επιθεώρησης, στην καταστολή και στο περιορισμό της τραπεζικής απάτης. Διερευνάται ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι που μπορεί να οδηγήσουν ένα υπάλληλο ή στέλεχος στη διάπραξη απάτης.

Το **Δ μέρος** αναφέρεται σε διαδικασίες και τακτικές που αφορούν ένα χαρακτηριστικό αντικείμενο της Τράπεζας, το Ταμείο.

Μετά τη στατιστική μελέτη του δείγματος ο αναγνώστης της εργασίας θα είναι σε θέση να κατανοήσει τα ερωτήματα που δημιουργούνται αντίστοιχα, από τα τέσσερα μέρη της έρευνας:

1. Πόσο σημαντικός είναι η ρόλος του εσωτερικού ελέγχου, στην ομαλή οργάνωση και λειτουργία των Τραπεζών;
2. Πως αξιολογείτε η επικοινωνία και η συνεργασία του εσωτερικού ελεγκτή και της Διεύθυνσης Εσωτερικής Επιθεώρησης με την ελεγχόμενη μονάδα;
3. Μπορεί ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχου να προλαμβάνει την απάτη και ποιος είναι ο κυριότερος λόγος εμφάνισης της;
4. Υπάρχει έλεγχος ορθότητας των διαδικασιών που αφορούν όλο το εύρος των λειτουργιών του ταμείου;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Παρουσίαση Αποτελεσμάτων Έρευνας

6.1 Εισαγωγή

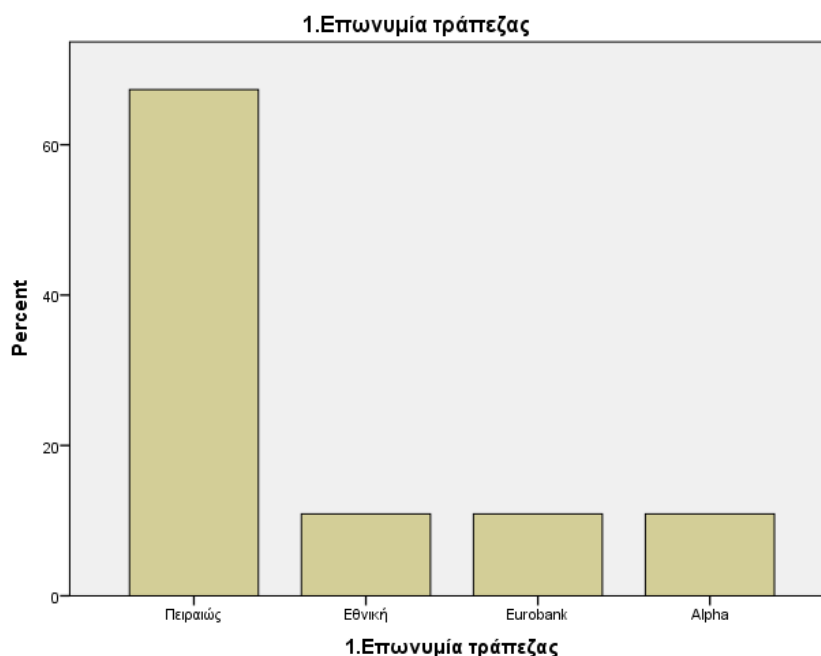
Στο κεφάλαιο αυτό, θα παρουσιασθούν τα αποτελέσματα των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου που επεστράφησαν από τους ερωτηθέντες, συνολικά εκατό ένα (101) ερωτηματολόγια από το σύνολο των εκατό είκοσι (120) που διανεμήθηκαν.

Οι πέντε πρώτες ερωτήσεις αφορούν δημογραφικά στοιχεία. Στην πρώτη ερώτηση παρουσιάζονται οι συχνότητες που αφορούν τις τέσσερις Τράπεζες που συμμετείχαν στην έρευνα.

Πίνακας 6.1: Πίνακας συχνοτήτων των τραπεζικών ιδρυμάτων

		1.Επωνυμία τράπεζας			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Πειραιώς	68	67.3	67.3	67.3
	Εθνική	11	10.9	10.9	78.2
	Eurobank	11	10.9	10.9	89.1
	Alpha	11	10.9	10.9	100.0
	Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.1: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.1

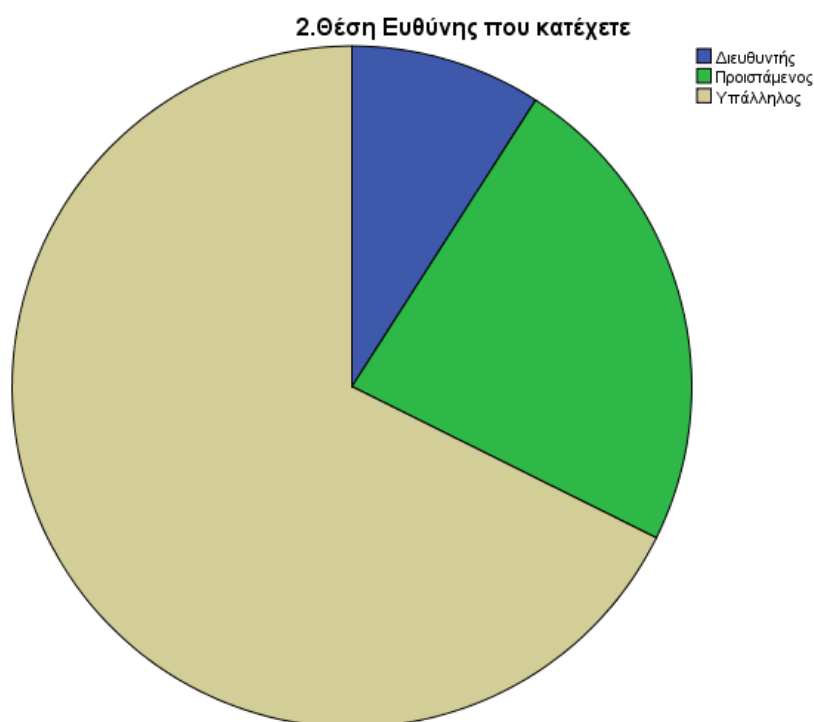
Όπως φαίνεται και από τον πίνακα 6.1 το 67,3% των ερωτηθέντων εργάζονται στην τράπεζα Πειραιώς, το 10,9% στην Εθνική τράπεζα, άλλο ένα 10,9% στην Eurobank και το υπόλοιπο 10,9% στην Alpha Bank.

Στη δεύτερη ερώτηση, παρουσιάζονται οι συχνότητες που αφορούν τη θέση ευθύνης που κατέχουν οι ερωτηθέντες.

Πίνακας 6.2: Πίνακας συχνοτήτων για την θέση ευθύνης

		2.Θέση Ευθύνης που κατέχετε			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διευθυντής	9	8.9	9.1	9.1
	Προιστάμενος	23	22.8	23.2	32.3
	Υπάλληλος	67	66.3	67.7	100.0
	Total	99	98.0	100.0	
Missing	System	2	2.0		
Total		101	100.0		

Εικόνα 6.2: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.2

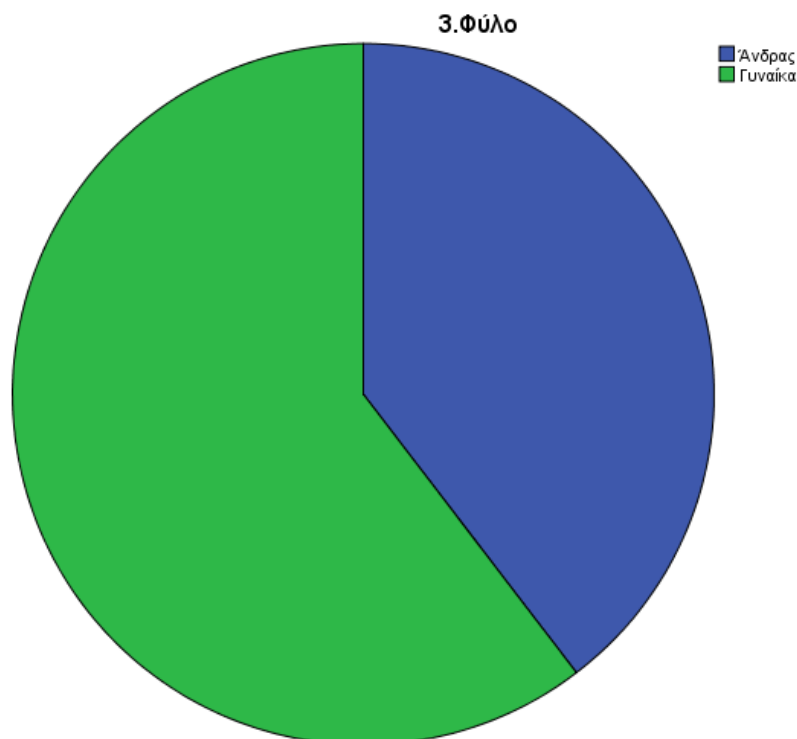
Όπως από τον πίνακα 6.2 το 67,7% των ερωτηθέντων εργάζονται ως υπάλληλοι, το 23,2% είναι Προϊστάμενοι και το υπόλοιπο 9,1% είναι Διευθυντές.

Στη συνέχεια, στην τρίτη ερώτηση παρουσιάζονται οι συχνότητες για το φύλο των ερωτηθέντων.

Πίνακας 6.3: Πίνακας συχνοτήτων για το φύλο του ερωτηθέντα

		3.Φύλο			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άνδρας	40	39.6	39.6	39.6
	Γυναίκα	61	60.4	60.4	100.0
	Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.3: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.3

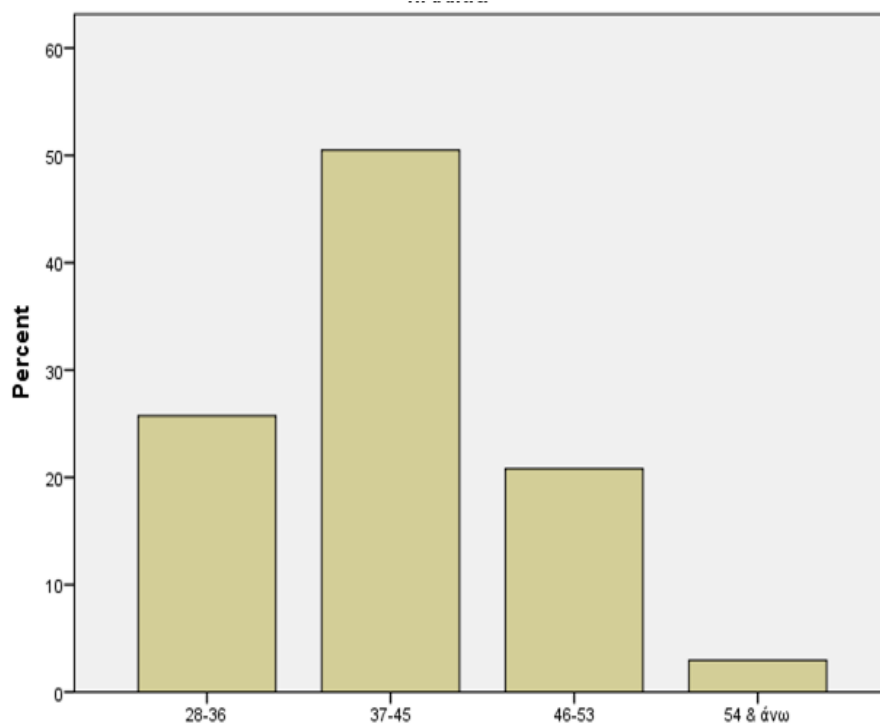
Όπως φαίνεται από τον πίνακα 6.3, το 60,4% των ερωτηθέντων ήταν γυναίκες και το υπόλοιπο 39,6% ήταν άνδρες.

Στη τέταρτη ερώτηση, παρουσιάζονται οι συχνότητες που αφορούν την ηλικία των ερωτηθέντων.

Πίνακας 6.4: Πίνακας συχνοτήτων για την ηλικία του ερωτηθέντα

		4. Ηλικία			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	28-36	26	25.7	25.7	25.7
	37-45	51	50.5	50.5	76.2
	46-53	21	20.8	20.8	97.0
	54 & άνω	3	3.0	3.0	100.0
	Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.4: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.4

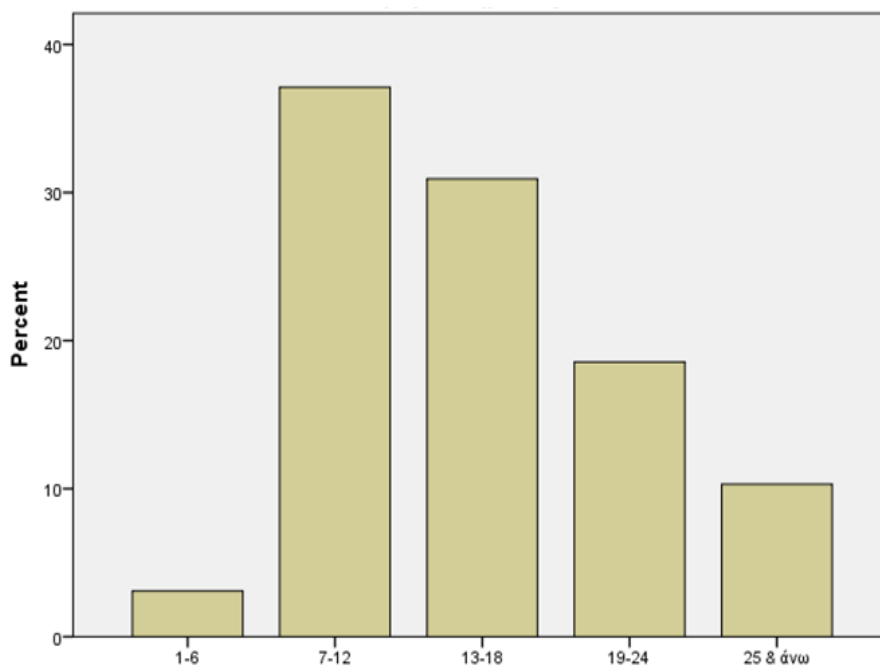
Στο πίνακα που ακολουθεί, το 50,5% των ερωτηθέντων ήταν από 37-45 ετών, το 25,7% από 28-36 ετών, το 20,8% από 46-53 ετών και το υπόλοιπο 3% ήταν από 54 ετών και πάνω.

Στην πέμπτη ερώτηση, την τελευταία από τις δημογραφικές παρουσιάζονται οι συχνότητες που αφορούν τα έτη προϋπηρεσίας των ερωτηθέντων στον τραπεζικό χώρο.

Πίνακας 6.5: Πίνακας συχνοτήτων για τα έτη προϋπηρεσίας των ερωτηθέντων

		5. Έτη προϋπηρεσίας			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-6	3	3.0	3.1	3.1
	7-12	36	35.6	37.1	40.2
	13-18	30	29.7	30.9	71.1
	19-24	18	17.8	18.6	89.7
	25 & άνω	10	9.9	10.3	100.0
	Total	97	96.0	100.0	
Missing	System	4	4.0		
Total		101	100.0		

Εικόνα 6.5: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.5

Στον πίνακα 6.5 φαίνεται ότι, Το 37,1% των ερωτηθέντων είχαν προϋπηρεσία από 7-12 χρόνια στον τραπεζικό κλάδο, το 30,9% από 13-18 χρόνια, το 18,6% από 19-24 χρόνια, το 10,3% από 25 χρόνια και πάνω και το υπόλοιπο 3,1% από 1-6 χρόνια.

ΜΕΡΟΣ Α - Ερωτήσεις 1-5

Ανάδειξη της σημασίας του εσωτερικού ελέγχου

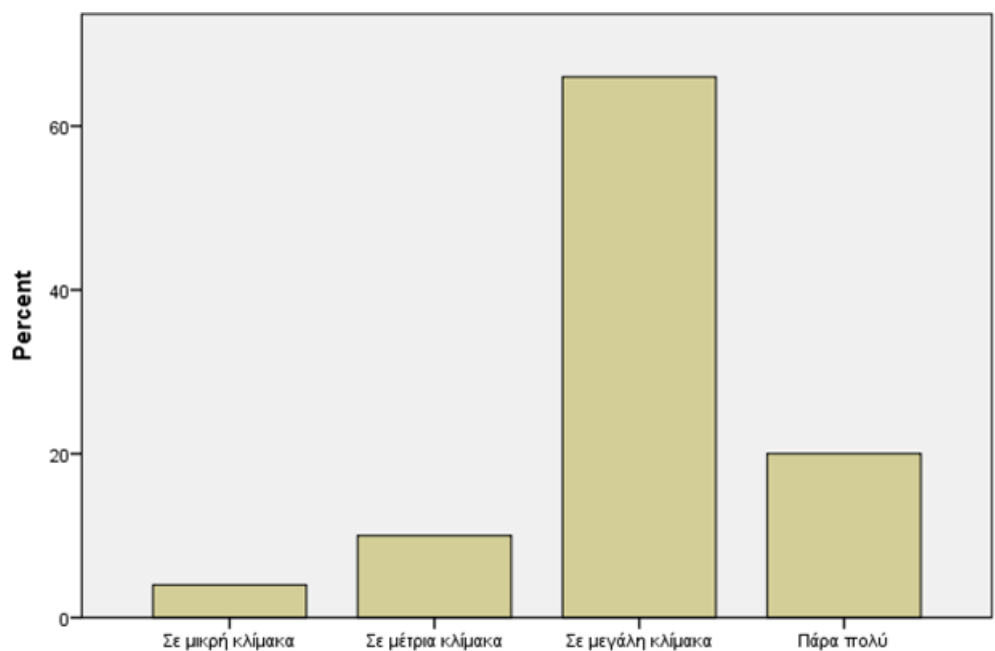
1)Το 66% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως η υπηρεσία του Εσωτερικού Ελέγχου, ερευνά σε βάθος τα στοιχεία που επεξεργάζεται επιδεικνύοντας την απαιτούμενη διεισδυτικότητα σε μεγάλη κλίμακα, το 20% σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα, το 10% σε μέτρια κλίμακα και το υπόλοιπο 4% σε μικρή κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.6:Πίνακας συχνοτήτων για την 1η ερώτηση

Ερωτ 1.Πιστεύετε ότι η υπηρεσία του Ε.Ε, ερευνά σε βάθος τα στοιχεία που επεξεργάζεται επιδεικνύοντας την απαιτούμενη διεισδυτικότητα;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μικρή κλίμακα	4	4.0	4.0	4.0
Σε μέτρια κλίμακα	10	9.9	10.0	14.0
Σε μεγάλη κλίμακα	66	65.3	66.0	80.0
Πάρα πολύ	20	19.8	20.0	100.0
Total	100	99.0	100.0	
Missing System	1	1.0		
Total	101	100.0		

Εικόνα 6.6:Διάγραμμα για τον πίνακα 6.6

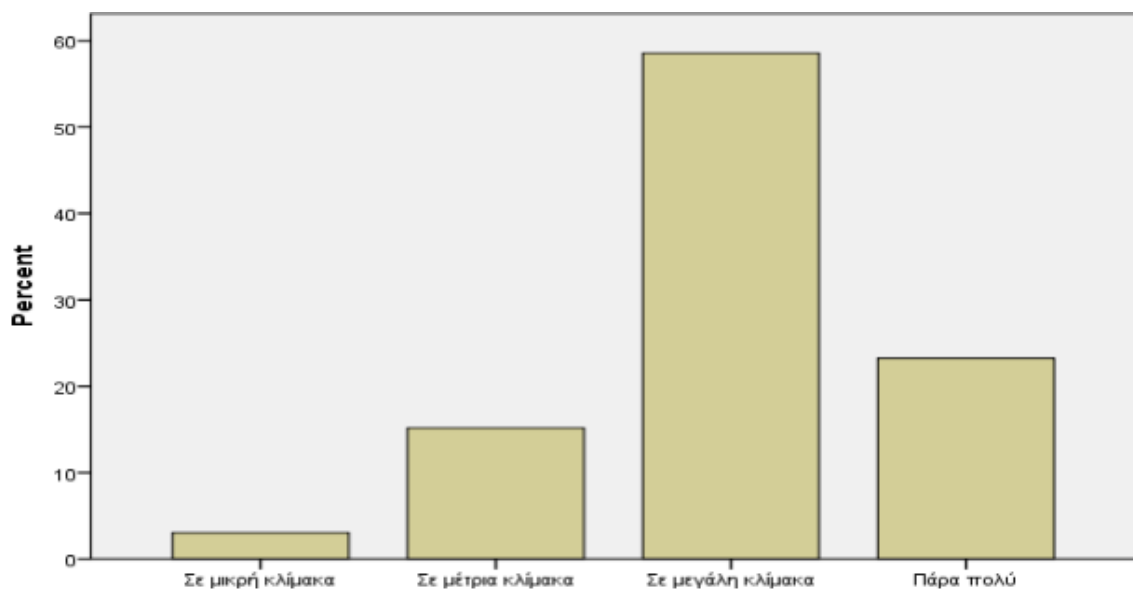
2)Το 58,6% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως οι κατάλληλοι μηχανισμοί που θα διασφαλίσουν την έγκαιρη υλοποίηση των αδυναμιών είναι ο κυριότερος παράγοντας επιτυχίας σε μεγάλη κλίμακα, το 23,2% σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα, το 15,2% σε μέτρια κλίμακα και το υπόλοιπο 3% σε μικρή κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.7:Πίνακας συχνοτήτων για την 2η ερώτηση

Ερωτ 2.Πιστεύετε ότι οι κατάλληλοι μηχανισμοί που θα διασφαλίσουν την έγκαιρη υλοποίηση των αδυναμιών είναι ο κυριότερος παράγοντας επιτυχίας;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	3	3.0	3.0	3.0
	Σε μέτρια κλίμακα	15	14.9	15.2	18.2
	Σε μεγάλη κλίμακα	58	57.4	58.6	76.8
	Πάρα πολύ	23	22.8	23.2	100.0
	Total	99	98.0	100.0	
Missing	System	2	2.0		
Total		101	100.0		

Εικόνα 6.7:Διάγραμμα για τον πίνακα 6.7

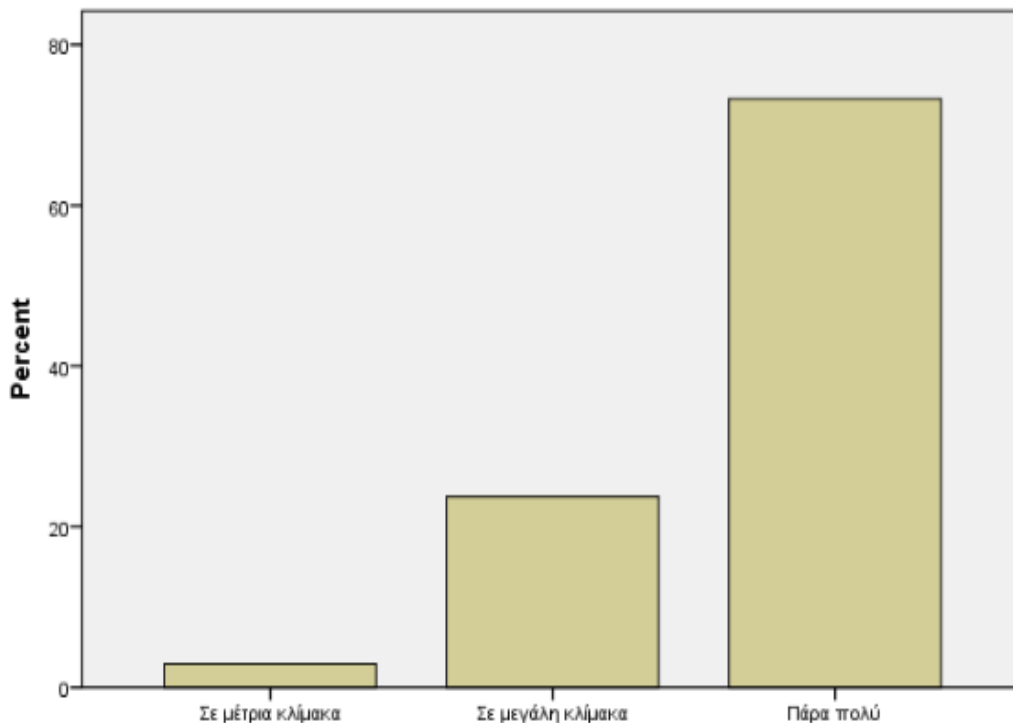
3)Το 73,3% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως τα συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου θα πρέπει να αναπροσαρμόζονται, βελτιώνονται ανάλογα με τις τρέχουσες εξελίξεις στον τραπεζικό χώρο πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα, το 23,8% σε μεγάλη κλίμακα και το υπόλοιπο 3% σε μέτρια κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.8: Πίνακας συχνοτήτων για την 3η ερώτηση

Ερωτ 3. Θεωρείτε ότι τα συστήματα Ε.Ε. θα πρέπει να αναπροσαρμόζονται, βελτιώνονται ανάλογα με τις τρέχουσες εξελίξεις στον τραπεζικό χώρο;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μέτρια κλίμακα	3	3.0	3.0	3.0
Σε μεγάλη κλίμακα	24	23.8	23.8	26.7
Πάρα πολύ	74	73.3	73.3	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.8: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.8

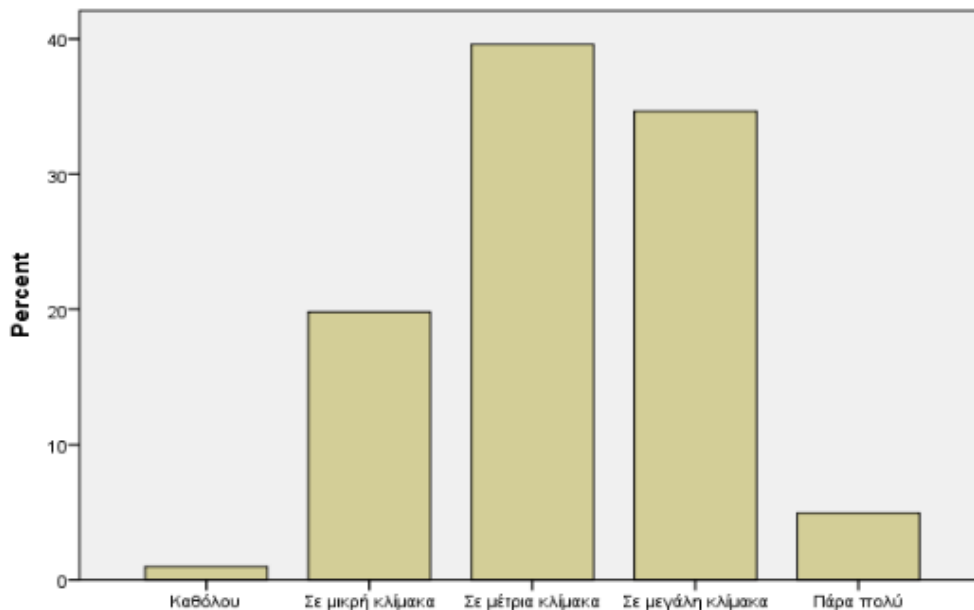
4)Το 39,6% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως υπάρχει σαφής διαχωρισμός των καθηκόντων των θέσεων σε όλα τα επίπεδα εργασίας σε μέτρια κλίμακα, το 34,7% σε μεγάλη κλίμακα, το 19,8% σε μικρή κλίμακα και το 5% σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα. Υπήρχε και ένα 1% που δήλωσε πως δεν είναι καθόλου σαφής διαχωρισμός των καθηκόντων των θέσεων στα επίπεδα εργασίας. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.9:Πίνακας συχνοτήτων για την 4η ερώτηση

Ερωτ 4.Σύμφωνα με το εγχειρίδιο διαδικασιών θεωρείτε ότι, υπάρχει σαφής διαχωρισμός των καθηκόντων των θέσεων σε όλα τα επίπεδα εργασίας;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	1	1.0	1.0	1.0
Σε μικρή κλίμακα	20	19.8	19.8	20.8
Σε μέτρια κλίμακα	40	39.6	39.6	60.4
Σε μεγάλη κλίμακα	35	34.7	34.7	95.0
Πάρα πολύ	5	5.0	5.0	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.9:Διάγραμμα για τον πίνακα 6.9

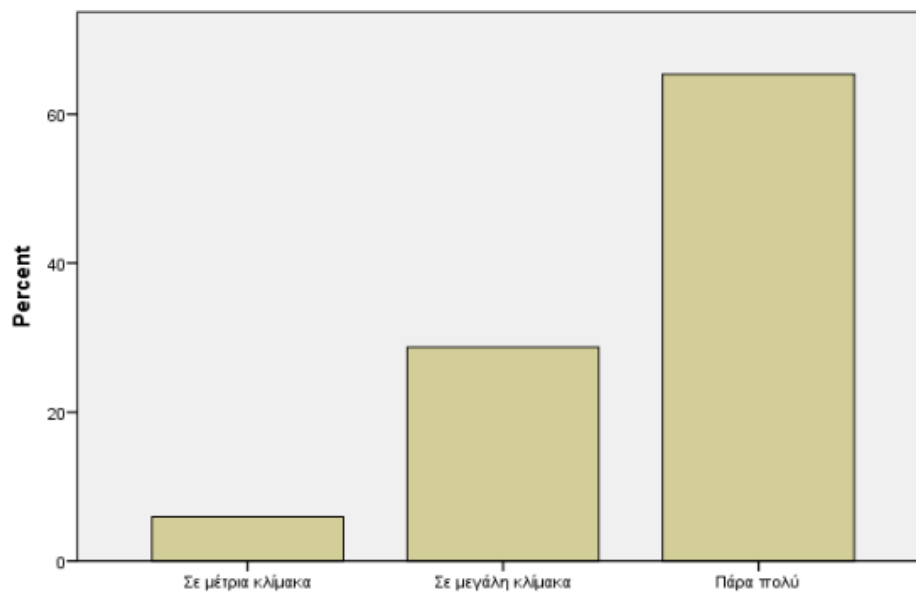
5)Το 65,3% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως θεωρούν πάρα πολύ σημαντική την αρχή του Εσωτερικού Ελέγχου, που ορίζει ότι η αξιολόγηση & ο επανέλεγχος θα πρέπει να διενεργείται από τρία πρόσωπα, το 28,7% την θεωρεί σημαντική σε μεγάλη κλίμακα και το υπόλοιπο 5,9% σε μέτρια κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.10:Πίνακας συχνοτήτων για την 5η ερώτηση

Ερωτ 5.Πόσο σημαντική θεωρείτε ότι είναι η αρχή του Ε.Ε., που ορίζει ότι η αξιολόγηση & ο επανέλεγχος θα πρέπει να διενεργείται από τρία πρόσωπα;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μέτρια κλίμακα	6	5.9	5.9	5.9
Σε μεγάλη κλίμακα	29	28.7	28.7	34.7
Πάρα πολύ	66	65.3	65.3	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.10:Διάγραμμα για τον πίνακα 6.10

ΜΕΡΟΣ Β - Ερωτήσεις 6-9

Ανάδειξη του Ρόλου του Ελεγκτή και της Διεύθυνσης Εσωτερικής Επιθεώρησης

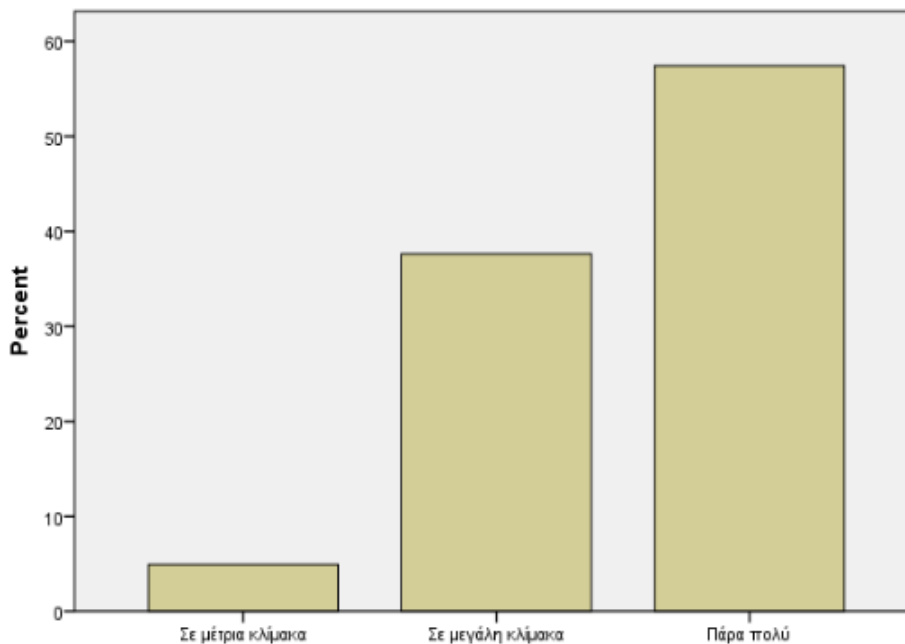
6) Το 57,4% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως θεωρούν πως ο ρόλος του ελεγκτή, απαιτεί ιδιαίτερα προσόντα, γνώσεις, ειδικευμένη εκπαίδευση και πολυετή εμπειρία, το 37,6% σε μεγάλη κλίμακα και το υπόλοιπο 5% σε μέτρια κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.11: Πίνακας συχνοτήτων για την 6η ερώτηση

Ερωτ 6. Θεωρείτε ότι ο ρόλος του ελεγκτή, απαιτεί ιδιαίτερα προσόντα, γνώσεις, ειδικευμένη εκπαίδευση και πολυετή εμπειρία;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μέτρια κλίμακα	5	5.0	5.0	5.0
Σε μεγάλη κλίμακα	38	37.6	37.6	42.6
Πάρα πολύ	58	57.4	57.4	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.11: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.11

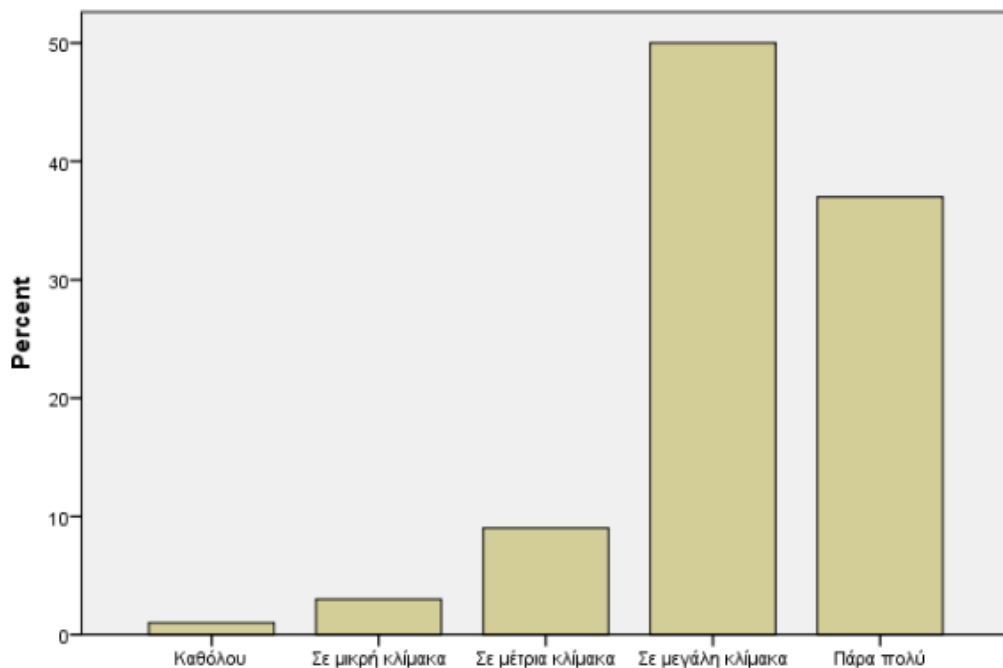
7)Το 50% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι η επιτυχής διεξαγωγή του Εσωτερικού Ελέγχου εξαρτάται από την αρμονική επικοινωνία & συνεργασία μεταξύ του προσωπικού & του ελεγκτή σε μεγάλη κλίμακα, το 37% σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα, το 9% σε μέτρια κλίμακα και το 3% σε μικρή κλίμακα. Υπήρχε και ένα 1% που δήλωσε πως η επιτυχής διεξαγωγή του Εσωτερικού Ελέγχου δεν εξαρτάται καθόλου από την αρμονική επικοινωνία & συνεργασία μεταξύ του προσωπικού & του ελεγκτή. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.12:Πίνακας συχνοτήτων για την 7η ερώτηση

Ερωτ 7.Θεωρείτε ότι η επιτυχής διεξαγωγή του Ε.Ε. εξαρτάται από την αρμονική επικοινωνία & συνεργασία μεταξύ του προσωπικού & του ελεγκτή;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	1.0	1.0	1.0
	Σε μικρή κλίμακα	3	3.0	3.0	4.0
	Σε μέτρια κλίμακα	9	8.9	9.0	13.0
	Σε μεγάλη κλίμακα	50	49.5	50.0	63.0
	Πάρα πολύ	37	36.6	37.0	100.0
	Total	100	99.0	100.0	
Missing	System	1	1.0		
Total		101	100.0		

Εικόνα 6.12:Διάγραμμα για τον πίνακα 6.12

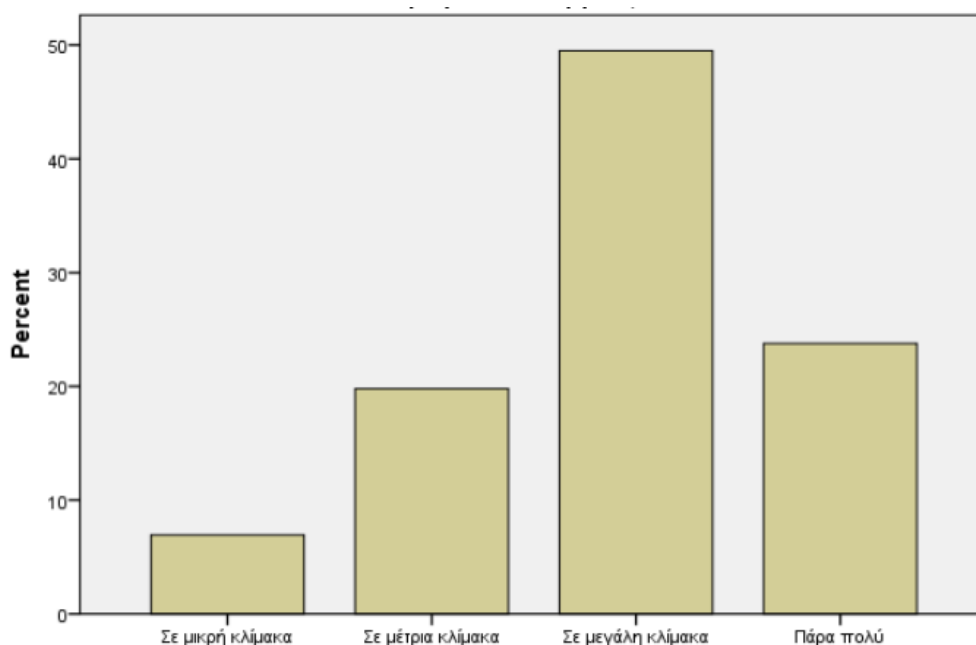
8)Το 49,5% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως η συχνότητα των έκτακτων ελέγχων είναι επαρκής ώστε να αποτρέψει ένα συμβάν σε μεγάλη κλίμακα, το 23,8% σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα, το 19,8% σε μέτρια κλίμακα και το υπόλοιπο 6,9% σε μικρή κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.13:Πίνακας συχνοτήτων για την 8η ερώτηση

Ερωτ 8.Πιστεύετε ότι η συχνότητα των έκτακτων ελέγχων είναι επαρκής ώστε να αποτρέψει ένα συμβάν;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μικρή κλίμακα	7	6.9	6.9	6.9
Σε μέτρια κλίμακα	20	19.8	19.8	26.7
Σε μεγάλη κλίμακα	50	49.5	49.5	76.2
Πάρα πολύ	24	23.8	23.8	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.13:Διάγραμμα για τον πίνακα 6.13

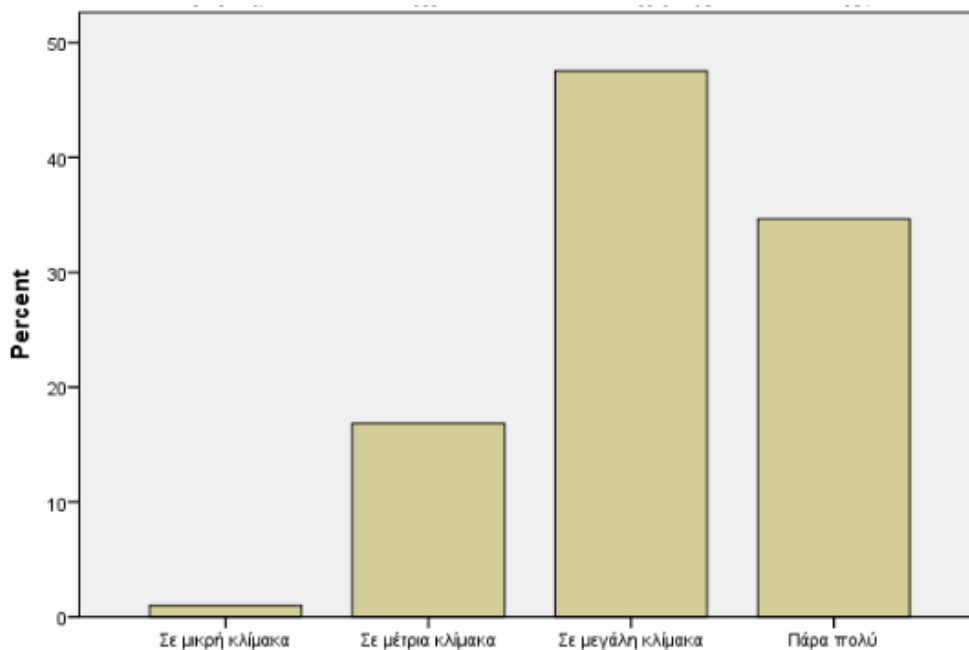
9)Το 47,5% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως η αξιολόγηση & ο έλεγχος που γίνεται από την αρμόδια επιθεώρηση, είναι σημαντικό να επανελέγχεται & από στελέχη της Διεύθυνσης σε μεγάλη κλίμακα, το 34,7% σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα, το 16,8% σε μέτρια κλίμακα και το υπόλοιπο 1% σε μικρή κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.14:Πίνακας συχνοτήτων για την 9η ερώτηση

Ερωτ 9.Πόσο σημαντικό είναι η αξιολόγηση & ο έλεγχος που γίνεται από την αρμόδια επιθεώρηση, να επανελέγχεται & από στελέχη της Διεύθυνσης Επιθεώρησης;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μικρή κλίμακα	1	1.0	1.0	1.0
Σε μέτρια κλίμακα	17	16.8	16.8	17.8
Σε μεγάλη κλίμακα	48	47.5	47.5	65.3
Πάρα πολύ	35	34.7	34.7	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.14:Διάγραμμα για τον πίνακα 6.14

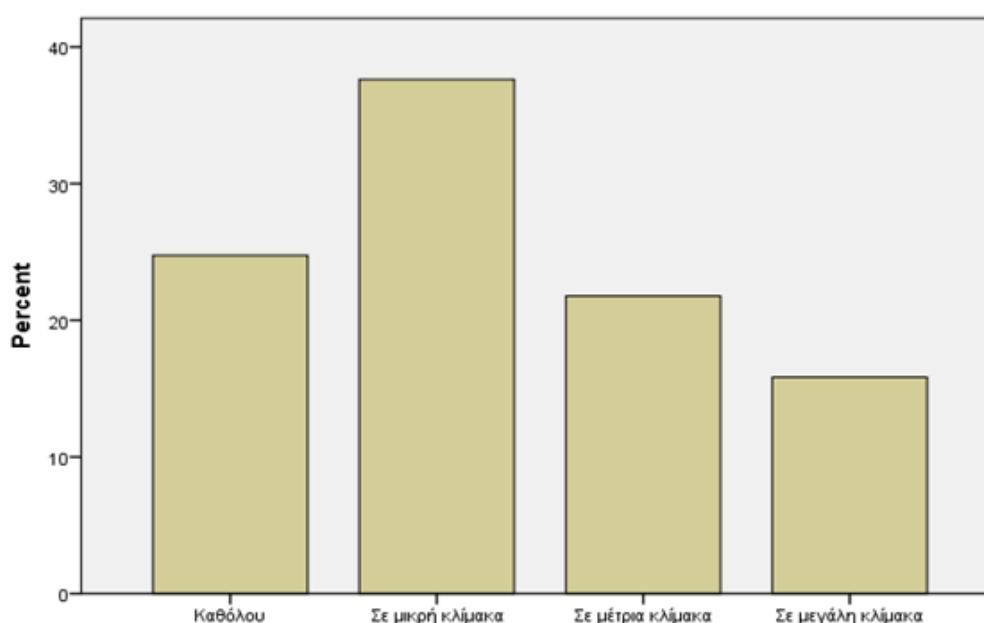
10) Το 37,6% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως ο κύριος λόγος που οδηγεί έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη είναι ότι κακοπληρώνεται σε μικρή κλίμακα, το 24,8% πιστεύουν ότι δεν είναι καθόλου αυτός ο λόγος που οδηγεί έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη ενώ το 21,8% πιστεύει ότι ο λόγος αυτός μπορεί να οδηγήσει έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη σε μέτρια κλίμακα και το υπόλοιπο 15,8% πιστεύει ότι ο λόγος αυτός μπορεί να οδηγήσει έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη σε μεγάλη κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.15: Πίνακας συχνοτήτων για την 10η ερώτηση

Ερωτ 10. Θεωρείτε ότι ο κύριος λόγος που οδηγεί έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη είναι ότι κακοπληρώνεται;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	25	24.8	24.8	24.8
	Σε μικρή κλίμακα	38	37.6	37.6	62.4
	Σε μέτρια κλίμακα	22	21.8	21.8	84.2
	Σε μεγάλη κλίμακα	16	15.8	15.8	100.0
	Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.15: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.15

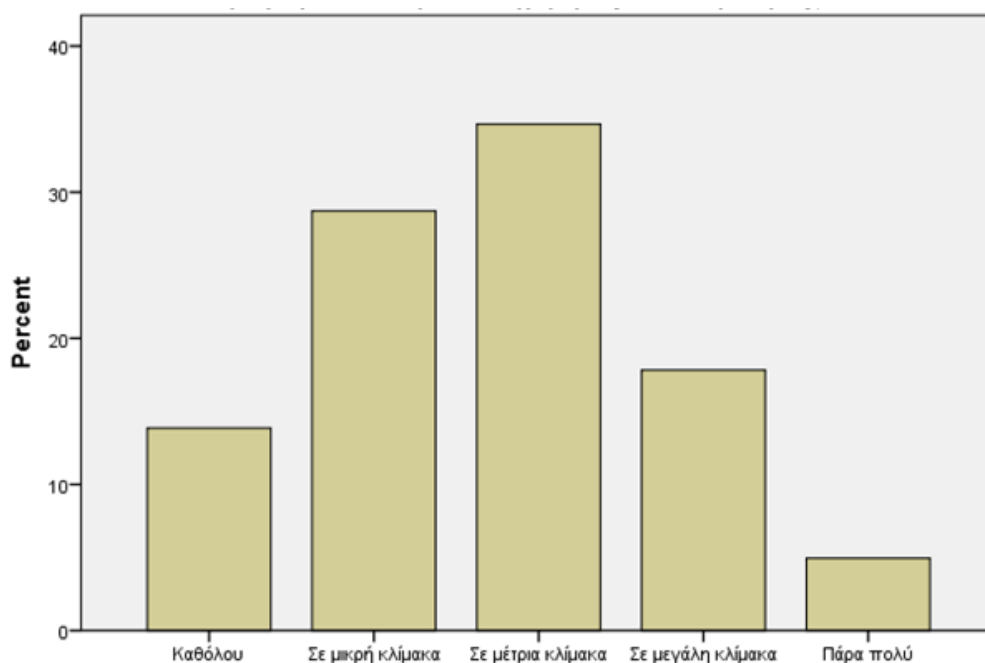
11)Το 34,7% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως ο κύριος λόγος που οδηγεί έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη είναι ο χαμηλός αυτοσεβασμός σε μέτρια κλίμακα, το 28,7% σε μικρή κλίμακα, το 17,8% σε μεγάλη κλίμακα, το 13,9% πιστεύουν ότι δεν είναι καθόλου αυτός ο λόγος που οδηγεί έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη ενώ το υπόλοιπο 5% πιστεύει ότι ο λόγος αυτός μπορεί να οδηγήσει έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.16: Πίνακας συχνοτήτων για την 11η ερώτηση

Ερωτ 11. Θεωρείτε ότι ο κύριος λόγος που οδηγεί έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη είναι ο χαμηλός αυτοσεβασμός;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	14	13.9	13.9	13.9
	Σε μικρή κλίμακα	29	28.7	28.7	42.6
	Σε μέτρια κλίμακα	35	34.7	34.7	77.2
	Σε μεγάλη κλίμακα	18	17.8	17.8	95.0
	Πάρα πολύ	5	5.0	5.0	100.0
	Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.16: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.16

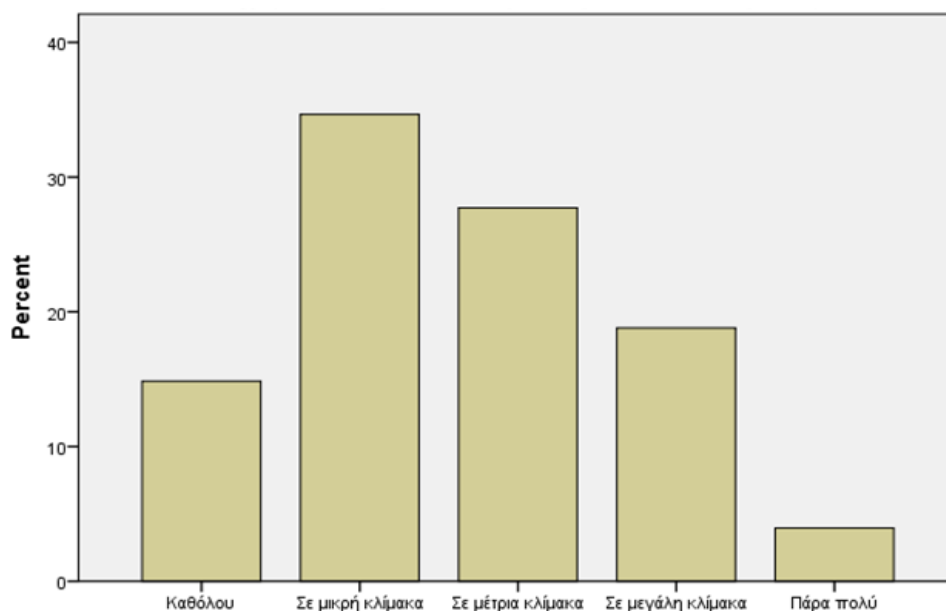
12)Το 34,7% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως ο κύριος λόγος που οδηγεί έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη είναι η πεποίθηση ότι η ανώτερη ιεραρχική θέση που κατέχει, του επιτρέπει να πράττει με αυτόν τον τρόπο σε μικρή κλίμακα, το 27,7% σε μέτρια κλίμακα, το 18,8% σε μεγάλη κλίμακα, το 14,9% πιστεύουν ότι δεν είναι καθόλου αυτός ο λόγος που οδηγεί έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη ενώ το υπόλοιπο 4% πιστεύει ότι ο λόγος αυτός μπορεί να οδηγήσει έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.17: Πίνακας συχνοτήτων για την 12η ερώτηση

Ερωτ 12. Θεωρείτε ότι ο κύριος λόγος, είναι η πεποίθηση ότι η ανώτερη ιεραρχική θέση που κατέχει, του επιτρέπει να πράττει με αυτόν τον τρόπο;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	15	14.9	14.9	14.9
	Σε μικρή κλίμακα	35	34.7	34.7	49.5
	Σε μέτρια κλίμακα	28	27.7	27.7	77.2
	Σε μεγάλη κλίμακα	19	18.8	18.8	96.0
	Πάρα πολύ	4	4.0	4.0	100.0
	Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.17: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.17

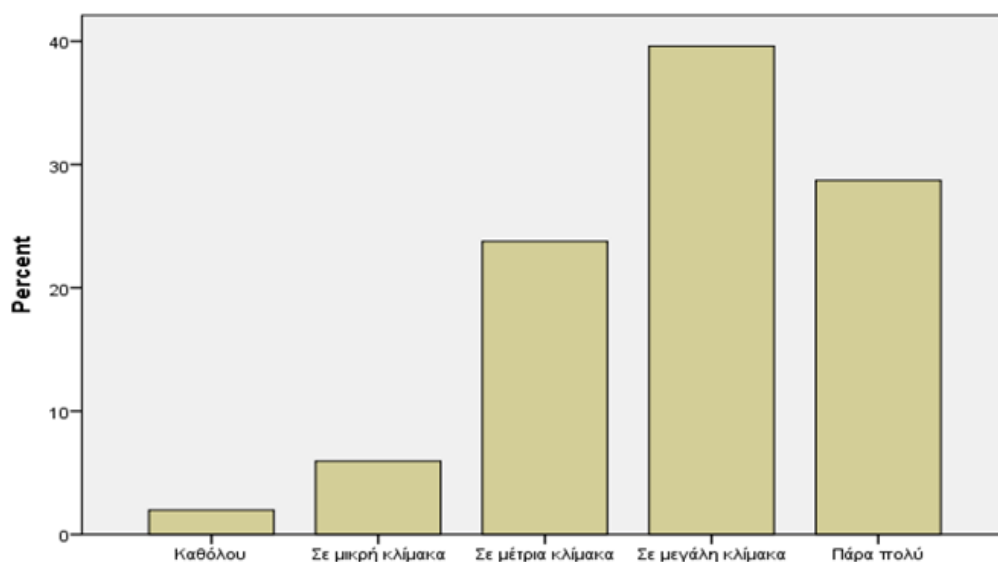
13)Το 39,6% των ερωτηθέντων δήλωσε πως η ανακάλυψη μιας ενδεχόμενης τραπεζικής απάτης εξαρτάται από την αμερόληπτη & ανεξάρτητη δράση του ελεγκτή σε μεγάλη κλίμακα, το 28,7% σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα, το 23,8% σε μέτρια κλίμακα και το 5,9% σε μικρή κλίμακα. Υπήρχε και ένα 2% που δήλωσε πως η ανακάλυψη μιας ενδεχόμενης τραπεζικής απάτης δεν εξαρτάται καθόλου από την αμερόληπτη & ανεξάρτητη δράση του ελεγκτή. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.18: Πίνακας συχνοτήτων για την 13η ερώτηση

Ερωτ 13. Θεωρείτε ότι η ανακάλυψη μιας ενδεχόμενης τραπεζικής απάτης εξαρτάται από την αμερόληπτη & ανεξάρτητη δράση του ελεγκτή;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	2	2.0	2.0	2.0
Σε μικρή κλίμακα	6	5.9	5.9	7.9
Σε μέτρια κλίμακα	24	23.8	23.8	31.7
Σε μεγάλη κλίμακα	40	39.6	39.6	71.3
Πάρα πολύ	29	28.7	28.7	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.18: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.18

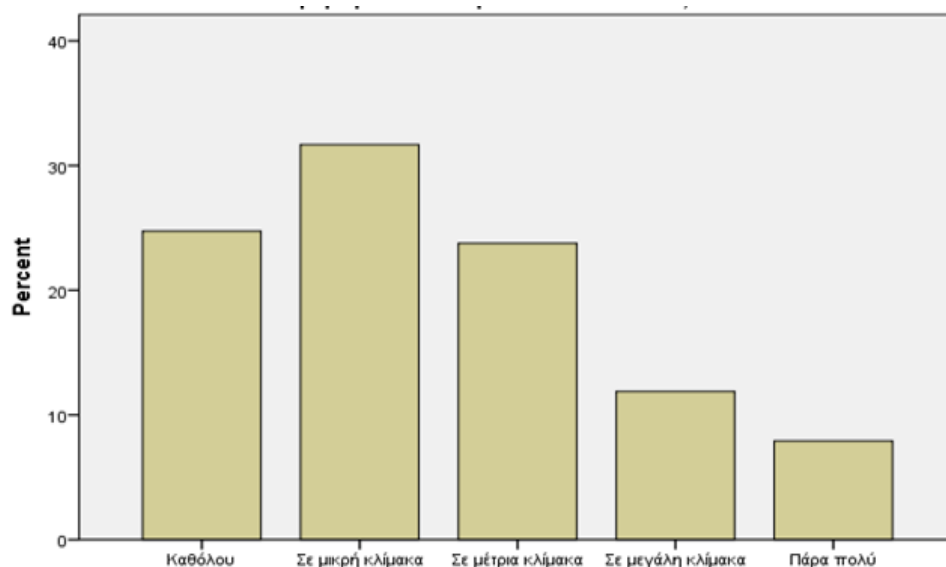
14)Το 31,7% των ερωτηθέντων δήλωσε πως υπάρχει περίπτωση κάποιος να διαπράξει τραπεζική απάτη & να μην γίνει αντιληπτό από τον Εσωτερικό Έλεγχο σε μικρή κλίμακα, το 24,8% δήλωσε πως δεν υπάρχει τέτοια περίπτωση, το 23,8% δήλωσε πως υπάρχει περίπτωση κάποιος να διαπράξει τραπεζική απάτη & να μην γίνει αντιληπτό από τον Εσωτερικό Έλεγχο σε μέτρια κλίμακα, το 11,9% σε μεγάλη κλίμακα και το υπόλοιπο 7,9% σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.19: Πίνακας συχνοτήτων για την 14η ερώτηση

Ερωτ 14. Πιστεύετε ότι, υπάρχει περίπτωση κάποιος να διαπράξει τραπεζική απάτη & να μην γίνει αντιληπτό από τον Ε.Ε.;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	25	24.8	24.8	24.8
Σε μικρή κλίμακα	32	31.7	31.7	56.4
Σε μέτρια κλίμακα	24	23.8	23.8	80.2
Σε μεγάλη κλίμακα	12	11.9	11.9	92.1
Πάρα πολύ	8	7.9	7.9	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.19: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.19

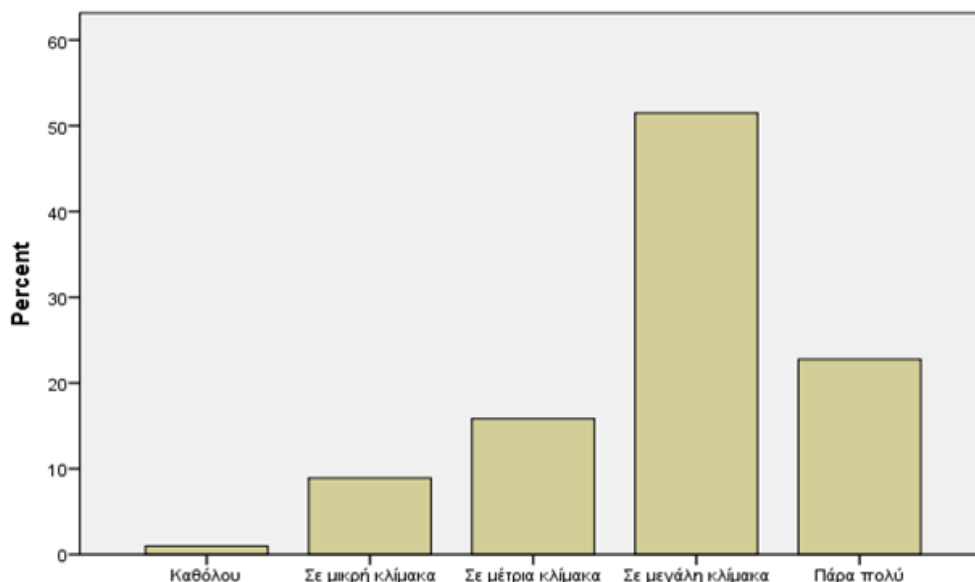
15) Πάνω από τους μισούς συμμετέχοντες (51,5%), δήλωσε πως η γνωστοποίηση της επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση τραπεζικής απάτης θα λειτουργήσει αποτρεπτικά & προς συμμόρφωση όλων σε μεγάλη κλίμακα, το 22,8% σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα, το 15,8% σε μέτρια κλίμακα και το 8,9% σε μικρή κλίμακα. Υπήρχε και ένα 1% που δήλωσε πως η γνωστοποίηση της επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση τραπεζικής απάτης δεν θα λειτουργούσε καθόλου αποτρεπτικά & προς συμμόρφωση όλων. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.20: Πίνακας συχνοτήτων για την 15η ερώτηση

Ερωτ 15. Θεωρείτε ότι η γνωστοποίηση της επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση τραπεζικής απάτης θα λειτουργήσει αποτρεπτικά & προς συμμόρφωση όλων;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	1	1.0	1.0	1.0
Σε μικρή κλίμακα	9	8.9	8.9	9.9
Σε μέτρια κλίμακα	16	15.8	15.8	25.7
Σε μεγάλη κλίμακα	52	51.5	51.5	77.2
Πάρα πολύ	23	22.8	22.8	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.20: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.20

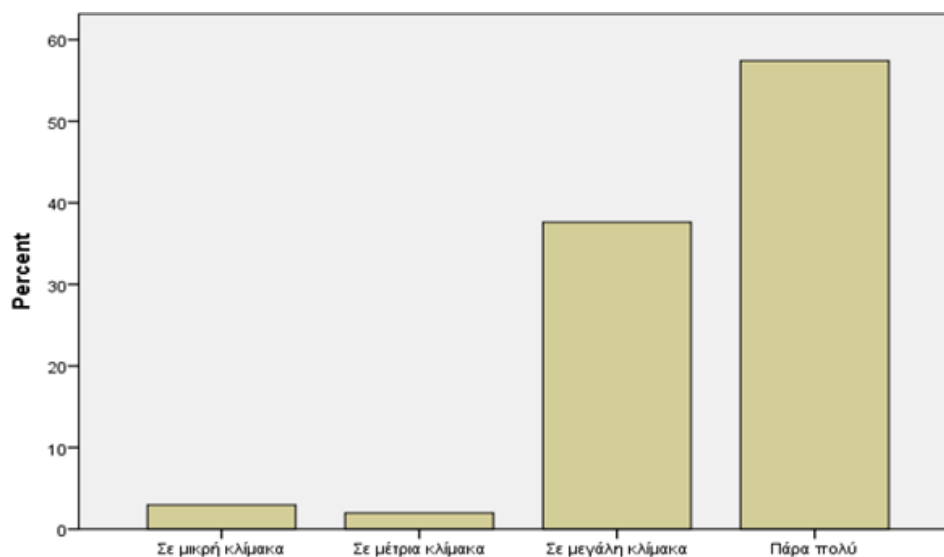
16)Το 57,4% των ερωτηθέντων δήλωσε πως ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης της τραπεζικής απάτης είναι η πρόληψη της σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό, το 37,6% σε μεγάλη κλίμακα, το 3% σε μικρή κλίμακα και το υπόλοιπο 2% σε μέτρια κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.21: Πίνακας συχνοτήτων για την 16η ερώτηση

Ερωτ 16.Θεωρείτε ότι ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης της τραπεζικής απάτης είναι η πρόληψη της;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μικρή κλίμακα	3	3.0	3.0	3.0
Σε μέτρια κλίμακα	2	2.0	2.0	5.0
Σε μεγάλη κλίμακα	38	37.6	37.6	42.6
Πάρα πολύ	58	57.4	57.4	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.21: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.21

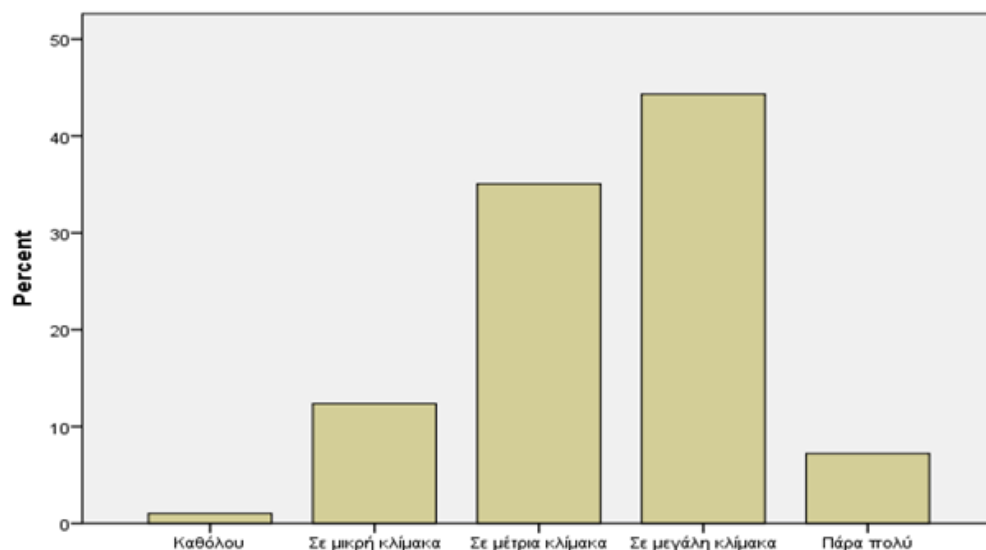
17)Το 44,3% των ερωτηθέντων δήλωσαν πως οι ευκαιρίες για απάτη δημιουργούνται εξαιτίας των αδυναμιών του συστήματος του Εσωτερικού Ελέγχου σε μεγάλη κλίμακα, το 35,1% σε μέτρια κλίμακα, το 12,4% σε μικρή κλίμακα, το 7,2% σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα και το υπόλοιπο 1% δεν πιστεύει καθόλου ότι οι ευκαιρίες για απάτη δημιουργούνται εξαιτίας των αδυναμιών του συστήματος του Εσωτερικού Ελέγχου. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.22: Πίνακας συχνοτήτων για την 17η ερώτηση

17.Θεωρείτε ότι οι ευκαιρίες για απάτη δημιουργούνται εξαιτίας των αδυναμιών του συστήματος του Ε.Ε.;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	1	1.0	1.0	1.0
	Σε μικρή κλίμακα	12	11.9	12.4	13.4
	Σε μέτρια κλίμακα	34	33.7	35.1	48.5
	Σε μεγάλη κλίμακα	43	42.6	44.3	92.8
	Πάρα πολύ	7	6.9	7.2	100.0
	Total	97	96.0	100.0	
Missing	System	4	4.0		
Total		101	100.0		

Εικόνα 6.22: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.22

ΜΕΡΟΣ Δ - Ερωτήσεις 18-22

Εξειδικευμένοι Έλεγχοι αναφορικά με την απάτη

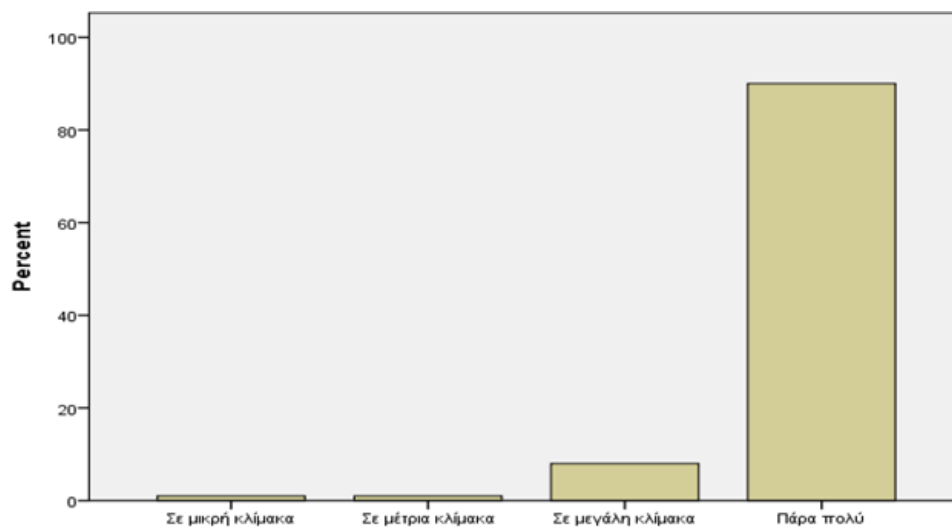
18) Η πλειοψηφία των εργαζομένων δήλωσε πως το κλείσιμο του Ταμείου ελέγχετε σε καθημερινή βάση από προϊστάμενο σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα, το 8% σε μεγάλη κλίμακα, το 1% σε μέτρια κλίμακα και άλλο ένα 1% σε μικρή κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.23: Πίνακας συχνοτήτων για την 18η ερώτηση

Ερωτ 18. Ελέγχετε το κλείσιμο του Ταμείου από προϊστάμενο σε καθημερινή βάση;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε μικρή κλίμακα	1	1.0	1.0	1.0
	Σε μέτρια κλίμακα	1	1.0	1.0	2.0
	Σε μεγάλη κλίμακα	8	7.9	8.0	10.0
	Πάρα πολύ	90	89.1	90.0	100.0
Total		100	99.0	100.0	
Missing	System	1	1.0		
Total		101	100.0		

Εικόνα 6.23: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.23

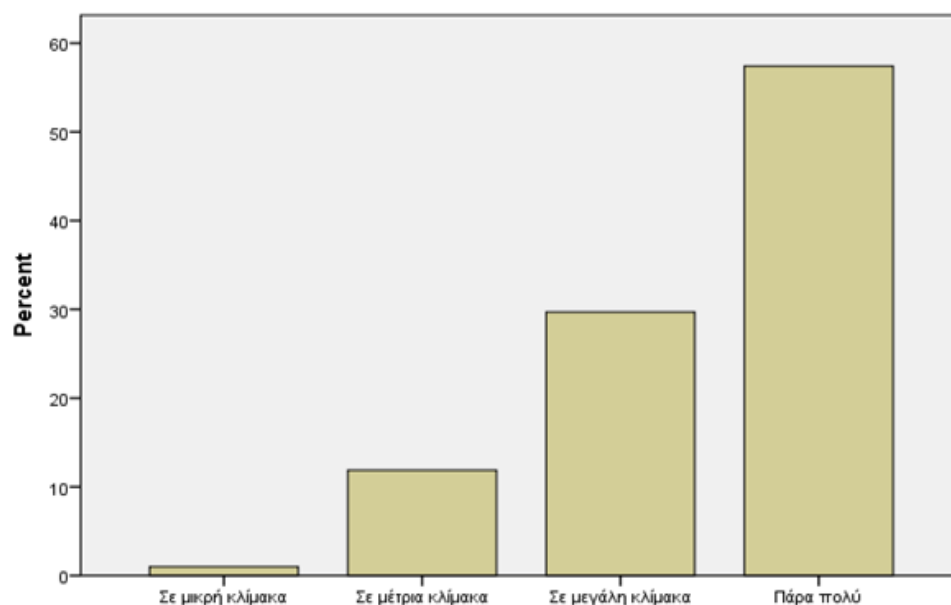
19)Το 57,4% των ερωτηθέντων δήλωσε πως είναι σαφής η περιγραφή των αρμοδιοτήτων & ευθυνών των υπαλλήλων που πραγματοποιούν εγχρήματες συναλλαγές σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό, 29,7% σε μεγάλη κλίμακα, το 11,9% σε μέτρια κλίμακα και το υπόλοιπο 1% σε μικρή κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.24: Πίνακας συχνοτήτων για την 19η ερώτηση

Ερωτ 19. Είναι σαφής η περιγραφή των αρμοδιοτήτων & ευθυνών των υπαλλήλων που πραγματοποιούν εγχρήματες συναλλαγές:

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μικρή κλίμακα	1	1.0	1.0	1.0
Σε μέτρια κλίμακα	12	11.9	11.9	12.9
Σε μεγάλη κλίμακα	30	29.7	29.7	42.6
Πάρα πολύ	58	57.4	57.4	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.24: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.24

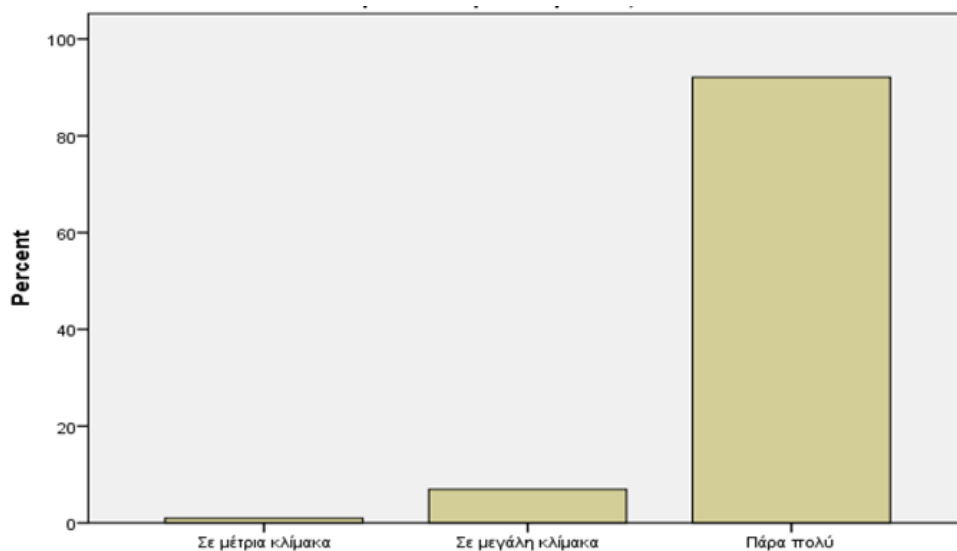
20) Η πλειοψηφία των εργαζομένων δήλωσε πως ο έλεγχος στην καταμέτρηση Χρηματικού πρέπει να είναι διττός & πάντα με παρουσία προϊσταμένου σε πάρα πολύ μεγάλη κλίμακα, το 6,9% σε μεγάλη κλίμακα και το υπόλοιπο 1% σε μέτρια κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.25: Πίνακας συχνοτήτων για την 20η ερώτηση

Ερωτ 20. Ο έλεγχος στην καταμέτρηση Χρηματικού πρέπει να είναι διττός & πάντα με παρουσία προϊσταμένου;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μέτρια κλίμακα	1	1.0	1.0	1.0
Σε μεγάλη κλίμακα	7	6.9	6.9	7.9
Πάρα πολύ	93	92.1	92.1	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.25: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.25

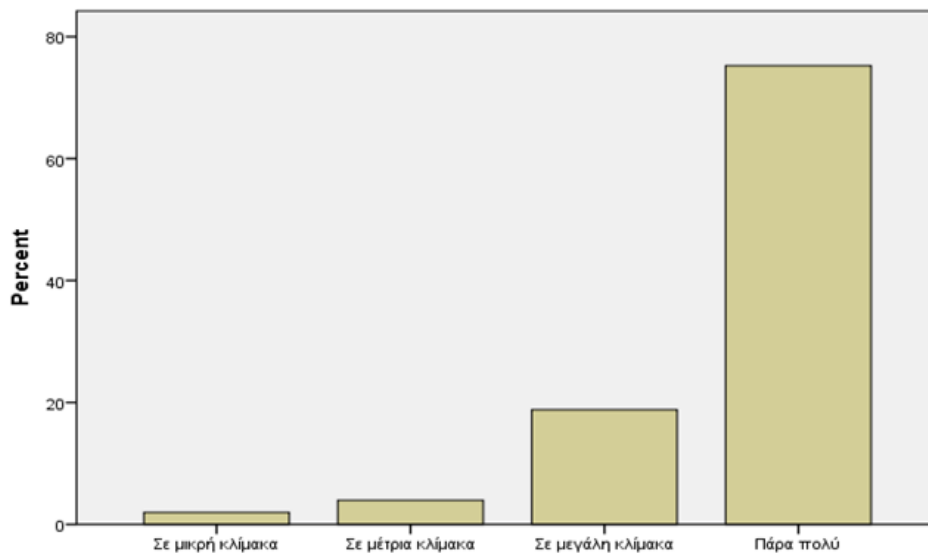
21)Το 75,2% των ερωτηθέντων δήλωσε πως οι αξίες φυλάσσονται σε πυρασφαλές σημείο & ελέγχονται-φυλλομετρούνται από 2 τουλάχιστον ανώτερα στελέχη σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό, 18,8% σε μεγάλη κλίμακα, το 4% σε μέτρια κλίμακα και το υπόλοιπο 2% σε μικρή κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.26: Πίνακας συχνοτήτων για την 21η ερώτηση

Ερωτ 21.Οι αξίες φυλάσσονται σε πυρασφαλές σημείο & ελέγχονται-φυλλομετρούνται από 2 τουλάχιστον ανώτερα στελέχη;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μικρή κλίμακα	2	2.0	2.0	2.0
Σε μέτρια κλίμακα	4	4.0	4.0	5.9
Σε μεγάλη κλίμακα	19	18.8	18.8	24.8
Πάρα πολύ	76	75.2	75.2	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.26: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.26

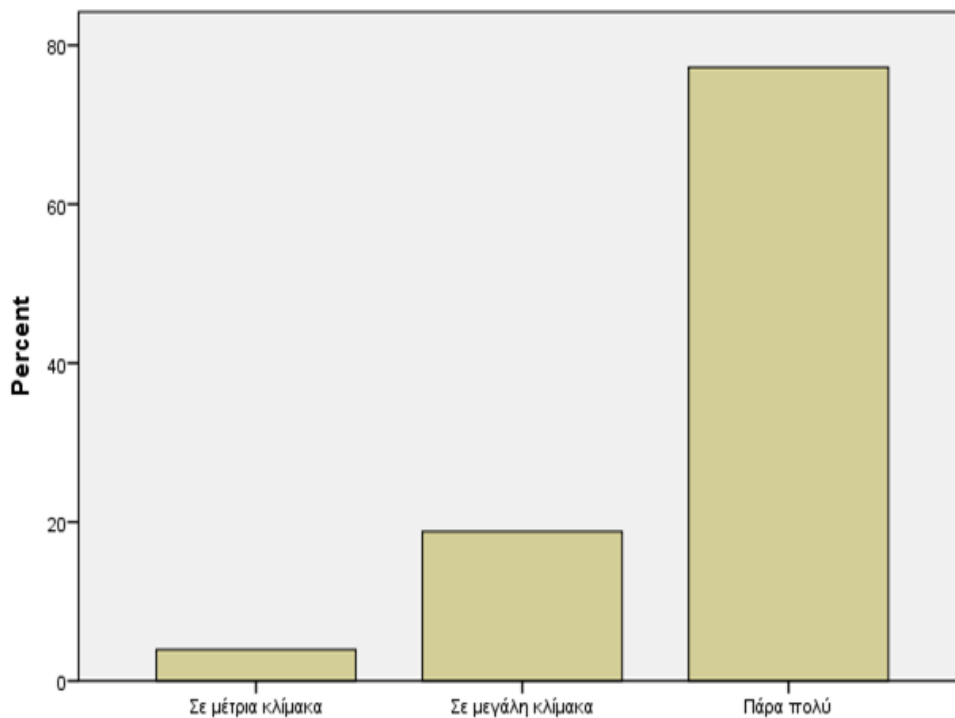
22)Το 77,2% των ερωτηθέντων δήλωσε πως γίνεται καθημερινός έλεγχος των Ταμειακών Συναλλαγών που χρήζουν άμεσου ελέγχου λόγω ασυνήθιστου ποσού ή συχνότητας σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό, 18,8% σε μεγάλη κλίμακα και το υπόλοιπο το 4% σε μέτρια κλίμακα. Ακολουθεί ο πίνακας και η εικόνα.

Πίνακας 6.27: Πίνακας συχνοτήτων για την 22η ερώτηση

Ερωτ 22.Γίνεται καθημερινός έλεγχος των Ταμειακών Συναλλαγών που χρήζουν άμεσου ελέγχου λόγω ασυνήθιστου ποσού ή συχνότητας;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σε μέτρια κλίμακα	4	4.0	4.0	4.0
Σε μεγάλη κλίμακα	19	18.8	18.8	22.8
Πάρα πολύ	78	77.2	77.2	100.0
Total	101	100.0	100.0	

Εικόνα 6.27: Διάγραμμα για τον πίνακα 6.27

6.2 Σχολιασμός Αποτελεσμάτων

Από τη μελέτη των πινάκων συχνοτήτων που αφορούν τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων προκύπτει ότι το 67,7% των ερωτηθέντων είναι υπάλληλοι, έχοντας όμως σεβαστό δείγμα και από προϊσταμένους και από Διευθυντές, γεγονός που επιδιώχθηκε ώστε να έχουμε ποικιλία απόψεων ανάλογα με τη θέση που κατέχουν.

Το ερωτηματολόγιο έχει απαντηθεί σε ποσοστό 60,4% από γυναίκες και, 39,6% από άνδρες. Περισσότεροι από τους μισούς ερωτηθέντες, και συγκεκριμένα το 50,5% είναι από 37-45 ετών, το 25,7% από 28-36 ετών και το 20,8% από 46-53 ετών ενώ, από 54 και άνω το ποσοστό είναι μόλις, 3% αποδεικνύοντας ότι πολιτική και των τεσσάρων Τραπεζών είναι να δίνεται η δυνατότητα στους υπαλλήλους να αποχωρούν πρόωρα με πολύ ευνοϊκούς όρους.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων σε ποσοστό 37,1% έχουν προϋπηρεσία από 7-12 χρόνια ενώ, από το σύνολο των 101 ερωτηθέντων μόνο τρεις εργάζονται για λιγότερα από 6 χρόνια στον τραπεζικό κλάδο. Με βάση τα παραπάνω στοιχεία συμπεραίνουμε ότι το δείγμα μας, διαθέτει και το γνωστικό υπόβαθρο αλλά και την κατάλληλη πείρα για να αξιολογήσει όσο το δυνατόν πιο ορθά γίνεται τις διαδικασίες και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, επομένως αναμένουμε τα αποτελέσματα της έρευνας να είναι αξιόλογα. Κρίνεται σκόπιμο από κάθε μέρος του ερωτηματολογίου να εστιαστεί η προσοχή στις ερωτήσεις αυτές που είχαν μεγαλύτερη βαρύτητα συγκριτικά με τις απαντήσεις που δόθηκαν.

Το Α Μέρος του ερωτηματολογίου, εστιάζει στο ρόλο ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου και πως αυτός γίνεται αντιληπτός και αφομοιώνεται από τους υπαλλήλους. Γενικότερα επικρατεί η άποψη, από το ποσοστό των απαντήσεων των ερωτήσεων 1 και 2 πως, οι εσωτερικοί ελεγκτές με τους κατάλληλους μηχανισμούς που εφαρμόζουν διασφαλίζουν την έγκαιρη θεραπεία των αδυναμιών και ολοκληρώνουν αρμονικά και με επιτυχία τον έλεγχο καθώς υπάρχει συνεργασία ανάμεσα στα διάφορα τμήματα της Τράπεζας και του εσωτερικού ελέγχου. Στην ερώτηση 3 σχετικά με τη θεωρία ότι, τα συστήματα θα πρέπει να αναπροσαρμόζονται σύμφωνα με τις τρέχουσες εξελίξεις στο τραπεζικό χώρο, το 73,3% συμφωνεί ότι είναι απολύτως απαραίτητο, να εξελίσσονται ώστε να συμβάλλουν στην θωράκιση του

τραπεζικού συστήματος. Στην ερώτηση 4 σχετικά με το γεγονός εάν, τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις των υπαλλήλων είναι γνωστά και οι συναλλαγές ελέγχονται μέσα από τις ελεγκτικές διαδικασίες που κάθε φορά θεσπίζονται, το 39,6% των ερωτηθέντων απάντησε «σε μέτρια κλίμακα» και μόλις το 5% απάντησε «Πάρα πολύ». Τα ποσοστά αυτά αποδεικνύουν ότι, η εφαρμογή των διαδικασιών προβληματίζει το προσωπικό και εάν παρερμηνευτούν, θέτουν σε κίνδυνο την Τράπεζα. Γενικότερα επικρατεί μια θετική εικόνα των υπαλλήλων γύρω από το θεσμό του ελέγχου και αυτό φαίνεται από την ερώτηση 5 σχετικά με την σπουδαιότητα της αρχής που ορίζει ο εσωτερικός έλεγχος ώστε, η αξιολόγηση και ο επανέλεγχος να διενεργείται από τρία πρόσωπα.

Το Β Μέρος του ερωτηματολογίου εστιάζει στο ρόλο του ελεγκτή και της Διεύθυνσης Εσωτερικής Επιθεώρησης. Στην ερώτηση 6 ποσοστό 57,4% στην διαβάθμιση «Παρά πολύ» θεωρεί ότι, η κατοχή ιδιαίτερων προσόντων και εξειδικευμένων γνώσεων για την στελέχωση αυτών των θέσεων, σε σχέση με άλλες μέσα στην Τράπεζα, κρίνεται αναγκαία καθώς οι εν λόγω υπάλληλοι πρέπει να είναι πολύ καλοί γνωστές του αντικειμένου προκειμένου να, αποφευχθούν λάθη κατά τη διενέργεια του ελέγχου και να εκτιμηθούν σωστά τα αποτελέσματα των ελεγκτικών διαδικασιών. Να επισημανθεί ότι το έργο του εσωτερικού ελεγκτή πρέπει να χαρακτηρίζεται από ανεξαρτησία και αξιοκρατία και ότι η αδιαφανής στελέχωση των θέσεων των επιθεωρητών θα οδηγήσει σε προβλήματα κατά τη διάρκεια πραγματοποίησης των ελεγκτικών διαδικασιών, καθώς η ακεραιότητα και αξιοπιστία των ελεγκτών είναι αμφίβολη.

Στην ερώτηση 7 οι μισοί από τους ερωτηθέντες, πιστεύουν ότι η επιτυχία του εσωτερικού ελέγχου στηρίζεται στην αρμονική συνεργασία και στην πεποίθηση ότι όλοι προσπαθούμε για το κοινό καλό ώστε να τηρούνται οι ηθικές αξίες, αλλά και η ακεραιότητα αυτών. Στην ερώτηση 8, ποσοστό 57,4% στην διαβάθμιση «Σε μεγάλη κλίμακα» πιστεύει ότι, η συχνότητα των ελέγχων δρα αποτρεπτικά σε ατασθαλίες και λάθη ηθελημένα ή μη. Είναι σημαντική η τήρηση των διορθωτικών ενεργειών που προτείνουν οι ελεγκτές, γιατί είναι καθοριστικής σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία των τραπεζών. Εξάλλου οι επιθεωρητές είναι υποχρεωμένοι να ελέγχουν σε τακτά διαστήματα, αν τηρούνται αυτά που έχουν επισημάνει στις Εκθέσεις τους και κατά πόσο οι συστάσεις τους έχουν επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα στις Τράπεζες.

Στην ερώτηση 9 σε ότι αφορά, την ωφέλεια που αποκομίζει το προσωπικό της Τράπεζας από την ύπαρξη και λειτουργία της Διεύθυνσης Επιθεώρησης με βάση το ποσοστό 47,5% αντίστοιχα στην διαβάθμιση «Σε μεγάλη κλίμακα» συμπεραίνουμε ότι η λειτουργία της Διεύθυνσης Επιθεώρησης είναι χρήσιμη και η ύπαρξή της αναγκαία τόσο για τους πελάτες όσο και για τους τραπεζικούς υπαλλήλους, συμβάλλοντας θετικά στην προσθήκη αξίας στο εκάστοτε τραπεζικό ίδρυμα.

Το Γ Μέρος του ερωτηματολογίου εστιάζει στην συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στην καταστολή του φαινομένου της τραπεζικής απάτης και στις κυριότερες αιτίες εμφάνισης της. Μέσα από τις ερωτήσεις 10, 11, 12 σχετικά με τους βασικότερους λόγους που οδηγούν ένα υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη, όπως το γεγονός ότι κάποιος κακοπληρώνεται ή έχει χαμηλό αυτοσεβασμό ή έχει την πεποίθηση ότι η ιεραρχική θέση που κατέχει του επιτρέπει να πράττει με αυτόν τον τρόπο, η βασικότερη αιτία είναι ο χαμηλός αυτοσεβασμός, που προκαλείται από φτωχή ηθική καθοδήγηση.

Στην ερώτηση 13 το 39,6% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι, η ανακάλυψη μιας ενδεχόμενης τραπεζικής απάτης εξαρτάται από την αμερόληπτη και ανεξάρτητη δράση του εσωτερικού ελεγκτή αφού θα πρέπει να μπορεί να αξιολογήσει το πλαίσιο ελέγχου, να προσδιορίσει τις ενδείξεις τραπεζικής απάτης, να εντοπίσει τις αδυναμίες που θα μπορούσαν να διευκολύνουν την απάτη, να διενεργεί έρευνες και ελέγχους και να επικοινωνεί με τη Διοίκηση, όπου εντοπίζει περιπτώσεις απάτης. Από τα ποσοστά των απαντήσεων στις ερωτήσεις 14, 15 και 16 προκύπτει ότι, μεγάλο ποσοστό των υπαλλήλων πιστεύει ότι ο εσωτερικός έλεγχος λειτουργώντας προληπτικά μπορεί να περιορίσει τις απάτες εις βάρος των τραπεζών μέσω των ελέγχων που πραγματοποιεί και των συστάσεων και προτάσεων δικλίδων ασφαλείας που προτείνει.

Στην ερώτηση 17 σχετικά με την πεποίθηση ότι, οι ευκαιρίες για απάτη δημιουργούνται εξαιτίας των αδυναμιών του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου, το 42,6% των ερωτηθέντων στην διαβάθμιση «Σε μεγάλη κλίμακα» πιστεύει ότι οι Διοικήσεις των Τραπεζών οφείλουν να στηρίζουν το έργο των ελεγκτών προκειμένου να πραγματοποιείται με το καλύτερο δυνατό τρόπο.

Το Δ Μέρος του ερωτηματολογίου εστιάζει, σε εξειδικευμένους ελέγχους αναφορικά με την τραπεζική απάτη. Παρόλο που είναι γενικά παραδεκτό ότι, οι τραπεζικές απάτες

διαπράττονται τόσο από τους ίδιους υπαλλήλους της Τράπεζας όσο και από εξωτερικούς δράστες, είναι πολύ θετικό το αποτέλεσμα που προκύπτει και από τις πέντε ερωτήσεις του μέρους αυτού. Σε ποσοστό που κυμαίνεται από 57,04% έως 92,1% πιστεύουν ότι, σε κάθε ταμειακή συναλλαγή και διαδικασία η παρουσία του διττού ελέγχου επιβάλλεται με σκοπό την ελαχιστοποίηση της πιθανότητας πραγμάτωσης απάτης εις βάρος των τραπεζών.

6.3 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Κάποια βασικά στοιχεία που προκύπτουν από την έρευνα λειτουργούν ως προτάσεις για την διευκόλυνση της λειτουργίας και βελτιστοποίησης της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου και ενδεικτικά είναι:

- ✓ Μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες που όλοι όμως στηρίζονται στην ισορροπία των σχέσεων των εμπλεκόμενων μερών.
- ✓ Ένα σημαντικό βήμα, για τη βελτίωση των υπηρεσιών του εσωτερικού ελέγχου είναι, να συμμορφωθούν οι εσωτερικοί ελεγκτές με τα Διεθνή Πρότυπα και να λειτουργούν σύμφωνα με αυτά.
- ✓ Είναι πολύ σημαντικό, να επιλέγεται σύστημα ελέγχου που να λαμβάνει υπόψη τον κίνδυνο κάθε τομέα και να προσαρμόζεται αναλόγως σε αυτόν.
- ✓ Η παγκοσμιοποίηση των επιχειρήσεων, καθιστά αναγκαία την επιβολή διεθνών λογιστικών και ελεγκτικών προτύπων για την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου , εξασφαλίζοντας μεγαλύτερη διαφάνεια και ομοιομορφία στην εκτέλεση των διαδικασιών.

Γενικό συμπέρασμα της παραπάνω έρευνας είναι η άποψη ότι, ο εσωτερικός έλεγχος με την εφαρμογή σύγχρονων μοντέλων ελέγχου αποτελεί καθοριστικής σημασίας παράγοντα για τον περιορισμό της τραπεζικής απάτης και την απρόσκοπτη λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων. Τα συστήματα του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι αυστηρώς καθορισμένα προκειμένου να είναι αποδοτικά ως προς την αντιμετώπιση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν οι Τράπεζες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Συμπεράσματα

Βιώνουμε μια εποχή όπου χαρακτηρίζεται από την απελευθέρωση των αγορών σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο, οι ιδιωτικοποιήσεις σε όλες τις εκφάνσεις της οικονομίας, η παγκοσμιοποίηση του κεφαλαίου, η δημιουργία νέων αγορών, η εισαγωγή νέων τεχνολογιών, νέων προϊόντων και υπηρεσιών, οδήγησαν σε ραγδαίες εξελίξεις, στο παγκόσμιο επιχειρείν. Ο εσωτερικός έλεγχος δεν είναι ένα μονοδιάστατο εργαλείο ελέγχου της ορθότητας των καταστάσεων, αλλά αποτελεί μέθοδο για την διεύρυνση της προστιθέμενης αξίας στην επιχείρηση, μέσω της παροχής συμβουλευτικής δράσης προς την κατεύθυνση επίτευξης των δεικτών αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της επιχείρησης. Ο εσωτερικός έλεγχος καλύπτει όλη την επιχείρηση και αφορά όλες τις δραστηριότητές της. Διακρίνεται για το εύρος και το υψηλό επίπεδο υπηρεσιών που προσφέρει.

Υπό αυτό το πρίσμα, ο εσωτερικός έλεγχος βοηθά τον οργανισμό να επιτύχει τους στόχους του, προσφέροντας μια συστηματική επιστημονική προσέγγιση για την αποτίμηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης των κινδύνων, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και των διαδικασιών.

Ο εσωτερικός έλεγχος και ευρύτερα τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου αποτελούν το σημαντικότερο μέρος των προβλεπομένων μέτρων για την αύξηση της ποιότητας της εταιρικής διακυβέρνησης μίας εταιρίας και δη των Τραπεζών. Έτσι, με στήριγμα τον εσωτερικό έλεγχο και τον επιστημονικό τρόπο προσέγγισης των υπό διαπραγμάτευση θεμάτων, κάθε Τράπεζα αξιολογεί την εφαρμογή των εσωτερικών της διαδικασιών, επισημαίνει τις λειτουργικές της αδυναμίες και προβαίνει στις απαραίτητες βελτιώσεις λειτουργίας των συστημάτων της.

Εν κατακλείδι, ο εσωτερικός έλεγχος πράγματι συμβάλλει στην καταπολέμηση της τραπεζικής απάτης, τόσο προληπτικά όσο και κατασταλτικά. Οι απάτες υφίστανται και οι ευκαιρίες διάπραξης αυξάνονται όταν ο εσωτερικός έλεγχος είναι αδύναμος και επισκιάζεται από παρεμβάσεις. Μέσα από την έρευνα επιβεβαιώνεται ότι, ένα σημαντικό σημείο που χρήζει βελτίωσης είναι, η λειτουργία των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου να αποτελείται από ένα σύνολο καταγεγραμμένων ελεγκτικών

μηχανισμών και κυρίως πιο ξεκάθαρων διαδικασιών ώστε να μην υπάρχουν περιθώρια παρερμηνείας, λαθών και ατασθαλιών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Δήμου, Α., (2010), «Εσωτερικός έλεγχος, συστήματα εσωτερικού ελέγχου και διερεύνηση της σημασίας ύπαρξης του στον τραπεζικό κλάδο», Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
- Δήμου, Ν., (2000). «Ελεγκτική Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής», Εκδόσεις Ελλήνων, Αθήνα.
- Δερμετζόγλου Χ., (2014) «Τραπεζική εποπτεία και Βασιλεία III:Μελέτη περίπτωσης των Ελληνικών Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων» Λευκωσία.
- Καζαντζής, Χ., (2006) «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων», Εκδόσεις BusinessPlus ΑΕ, Πειραιάς.
- Καραμούζης, Ν., Χαρδούβελης,Γκ., (2011) «Από τη διεθνή κρίση στην κρίση της Ευρωζώνης: Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον», Εκδοτικός Οίκος Λιβάνη, Αθήνα.
- Νεγκάκης, Χ., Ταχυνάκης Π.,(2013) «Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου», Εκδόσεις Διπλογραφία , Αθήνα.
- Παπαδοπούλου Ε, Σαγρή Σ., (2012) «Εσωτερικός Έλεγχος στις Τράπεζες» Πειραιάς
- Παπαστάθης, Π.,(2003) «Ο σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις Οργανισμούς και η Πρακτική Εφαρμογή του», Εκδόσεις ΟΠΑΠ, Αθήνα.
- Πράξη Διοικητή Τράπεζας Της Ελλάδος 2577/9.3.2006, «Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης τη; Οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων».
- Πολιτική Κανονιστικής Συμμόρφωσης - Όμιλος Πειραιώς, Δεκέμβριος 2013.
- Ρεπούσης, Σ., (2010) «Χρηματοοικονομικά απάτη & διαφθορά, Μορφές- Πρόληψη-Καταπολέμηση» Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα.
- Σακέλλης, Ε., (2001). «Λογιστική των Εμπορικών Τραπεζών», Εκδόσεις Ελληνική Λιθογραφία.

- Σταυρόπουλος, Α.(2005) , Ελεγκτική .Θεσσαλονίκη
- Τραγάκης, Γ.,(1996) «Οργανωμένο Έγκλημα και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα .
- Τσακλαγκάνος, Α., (1997). «Ελεγκτική», Θεσσαλονίκη.
- Τσίσινου, Α., (2013) «Εσωτερικός Έλεγχος –Εσωτερική Διακυβέρνηση- Εξωτερικός Έλεγχος και το επάγγελμα του ορκωτού Ελεγκτή» Καβάλα.
- Φίλος, Ι., (2004), «Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων», IQGROUP, Αθήνα.

ΞΕΝΗ

- Basel Committee on Banking Supervision, “Compliance Function in Banks”(2005).
- Carcello J, T. Neal T, (2000) “Audit committee composition and auditor reporting” The Accounting Review, 75 (4), p 453–467.
- Cendrowski Harry, Louis W. Petro, James P. Martin(2007),The Handbook of Fraud Deterrence, p 41.
- Cheung, T. C. and Qiang, C. (1997). “Internal audit at Guangdong Nuclear Power Joint Venture Company Limited”, Managerial Auditing Journal, 12(4): p219-226.
- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Committee, Internal control Integrated Framework, (1992).
- Committee of Sponsoring Organizations of theTreadway Committee, Internal Control Integrated Framework, Executive Summary, (May 2013).
- Cook, G. M. Winkle (1976).‘.Auditing Philosophy and Technique’.(2nd edn) Houghton Mifflin, Boston, MA.
- Herring RJ, (2001),”The Basel 2 Approach To Bank Operational Risk”: Regulation On The Wrong Track* Richard J. Herring The Wharton School University of Pennsylvania), p 10.
- Hubbard D. Larry (2003), “Understanding Internal Controls” Internal Auditor, October, p 23-26.

- Jensen, M.C., Meckling, W.H.,(1976), Theory of the firm: “managerial behaviour, agency costs and ownership structure”, Journal of Financial Economics, Vol. 3, No (4).
- Intelligent HQ, (2016) "The Need for Fraud Risk Management Solutions in Banks".
- Institute of Internal Auditors,(2012), «Coded of Ethics», USA page 78
- Karagiorgos, T., Drogalas, G. and A. Dimou, (2010), “Effectiveness of internal control system in the Greek Bank Sector”, The South European Review of Business Finance &Accounting.
- Lee, T., Azham, Md.,(2008) “The evolution of auditing: An analysis of the historical development”. A.,Journal of Modern Accounting and Auditing, Vol. 4, No (12) (serial no 43).
- Li, C., Raman, K, K., Sun, L & Wu, D.(2015), «The SOX 404 internal control audit: Key regulatory events» Research in Accounting Regulation, 27(2) pp 160-164.
- Pickett, K. H. S. (Assisted by Pickett, J. M.) (2003). “The internal auditing handbook”,2nd edition, Wiley.
- Rittenberg, L.E.(2013),”COSO 2013 a reflection of the times: the long-awaited Internal Control-Integrated Framework update aim to help organizations better design an implement controls, with an eye toward today’ç business challenges”, Internal Auditor 70.4, p 60-66.
- Savcuk, O., (2007), “Internal Audit Efficiency Evaluation Principles”, Journal of Business Economics and Management, 6(4), p 275-284.
- Solomon J., (2010) «Corporate Governance and Accountability, Third Edition».
- Spira F Laura(2003)"Risk management: The reinvention of internal control and the changing role of internal audit"(MORGAN 1979).
- Sushma Mishra, AmitaGoyal Chi,(2016) “Internal Auditing for Information Assurance” p 293.
- The Institute of Internal Auditors, «international Standards for the Professional Practice of Internal Auditing(Standards)», October 2012.

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- www.accountancygreece.gr
- www.bankofgreece.gr
- www.el.wikipedia.org
- www.Coso.org
- www.euro2day.gr
- www.hba.gr
- www.hiia.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Εμπιστευτικό Ερωτηματολόγιο Έρευνας στα πλαίσια εκπόνησης της Διπλωματικής Εργασίας με θέμα:

"Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ "

Υπεύθυνος Διπλωματικής	Τσακλίδου Ελένη
Επιβλέπων	Σπαθής Χαράλαμπος
Τηλέφωνο Επικοινωνίας	2310254874-6972899132
E-mail:	TsaklidouE@piraeusbank.gr
Fax	2310223843

Αξιότιμοι/μες Κύριοι/Κυρίες

Στο πλέγμα των συνεχόμενων αλλαγών χιλιάδες κίνδυνοι απειλούν το τραπεζικό σύστημα. Οι τράπεζες καλούνται να αντιμετωπίσουν μια ποικιλία κινδύνων έχοντας ως σύμμαχο τον εσωτερικό έλεγχο να μεταλλάσσεται συνεχώς προκειμένου να μπορούν να προσαρμόζονται στις τρέχουσες εξελίξεις και να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των πελατών τους. Στη συγκεκριμένη διπλωματική εργασία, το σκοπό της οποίας καλείται να εξυπηρετήσει το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί, θα αναδειχθεί η εξέχουσα σημασία της Διεύθυνσης Επιθεώρησης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου που εφαρμόζονται στις Τράπεζες στον ελλαδικό χώρο, τόσο από συμβουλευτική άποψη, όσο και από άποψη αξιολόγησης και ελέγχου. Τέλος, θα αναδειχθεί η συμβολή του εσωτερικού ελέγχου στην καταστολή της τραπεζικής απάτης η οποία προέρχεται από το εσωτερικό περιβάλλον της Τράπεζας. Η εμπειρία σας ως υπάλληλος / στέλεχος Τράπεζας, θα συνέβαλε ιδιαίτερα στην διεξαγωγή της παρούσας διπλωματικής εργασίας και στην εξαγωγή ουσιωδών συμπερασμάτων. Το παρόν ερωτηματολόγιο είναι εμπιστευτικό και η ανάλυση των αποτελεσμάτων θα πραγματοποιηθεί συγκεντρωτικά και αποκλειστικά για τους σκοπούς της διπλωματικής εργασίας. Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την πολύτιμη βοήθεια σας στην έρευνα.

Με εκτίμηση Τσακλίδου Ελένη, μεταπτυχιακή φοιτήτρια

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ / ΥΠΑΛΛΗΛΟΥ

Τσεκάρετε με (✓) το επιθυμητό πεδίο

1. Επωνυμία Τράπεζας:

ΠΕΙΡΑΙΩΣ	ΕΘΝΙΚΗ	EUROBANK	ALPHA

2. Θέση Ευθύνης που κατέχετε:

Διευθυντής	Προϊστάμενος	Υπάλληλος

3. Φύλο:

Ανδρας	Γυναίκα

4. Ηλικία:

18 -27	28-36	37-45	46-53	54 και άνω

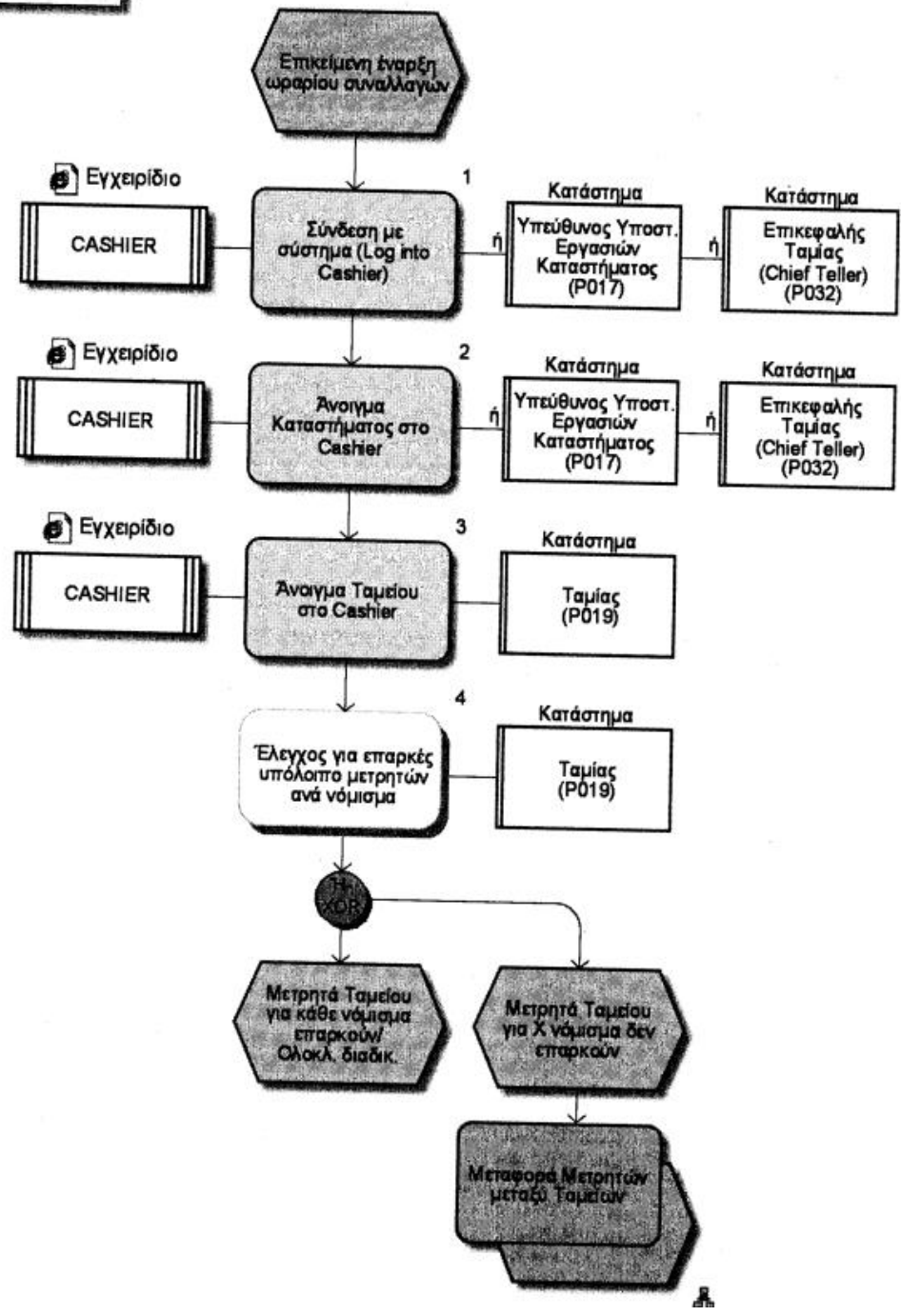
5. Έτη προϋπηρεσίας:

1-6	7-12	13-18	19-24	25 και άνω

ΜΕΡΟΣ Α: ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (Ερωτήσεις 1- 5)	Καθόλου	Σε μικρή κλίμακα	Σε μέτρια κλίμακα	Σε μεγάλη κλίμακα	Παρά πολύ
1). Πιστεύετε ότι η υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου, ερευνά σε βάθος τα στοιχεία που επεξεργάζεται επιδεικνύοντας την απαιτούμενη διεισδυτικότητα στο ερευνούμενο θέμα;					
2). Πιστεύετε ότι, οι κατάλληλοι μηχανισμοί που θα διασφαλίσουν την έγκαιρη υλοποίηση των συσταθέντων ενεργειών θεραπείας των αδυναμιών (followup) είναι ο κυριότερος παράγοντας επιτυχίας του εσωτερικού ελέγχου;					
3). Θεωρείτε ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να αναπροσαρμόζονται, βελτιώνονται ανάλογα με τις τρέχουσες εξελίξεις και συνθήκες που επικρατούν στο τραπεζικό χώρο;					
4). Σύμφωνα με το εγχειρίδιο διαδικασιών θεωρείτε ότι, υπάρχει σαφής διαχωρισμός των καθηκόντων των θέσεων σε όλα τα επίπεδα εργασίας;					
5). Πόσο σημαντική θεωρείτε ότι είναι η αρχή του εσωτερικού ελέγχου, που ορίζει ότι η αξιολόγηση και ο επανέλεγχος θα πρέπει να διενεργείται από τρίτα πρόσωπα προς το άτομο που εκτέλεσε την πράξη;					

ΜΕΡΟΣ Β: ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ (Ερωτήσεις 6-9)	Καθόλου	Σε μικρή κλίμακα	Σε μέτρια κλίμακα	Σε μεγάλη κλίμακα	Παρά πολύ
6). Θεωρείτε ότι ο ρόλος του ελεγκτή, απαιτεί ιδιαίτερα προσόντα, γνώσεις, ειδικευμένη εκπαίδευση και πολυετή εμπειρία;					
7) Θεωρείτε ότι η επιτυχής διεξαγωγή του εσωτερικού ελέγχου εξαρτάται από την αρμονική επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ του προσωπικού και του εσωτερικού ελεγκτή;					
8). Πιστεύετε ότι η συχνότητα των έκτακτων ελέγχων είναι επαρκής ώστε να αποτρέψει ένα συμβάν;					
9). Πόσο σημαντικό είναι, η αξιολόγηση και ο έλεγχος που γίνεται από την αρμόδια επιθεώρηση , να επανελέγχεται και από στελέχη της Διεύθυνσης Επιθεώρησης;					
ΜΕΡΟΣ Γ: Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΑΠΑΤΗΣ (Ερωτήσεις 10-17)	Καθόλου	Σε μικρή κλίμακα	Σε μέτρια κλίμακα	Σε μεγάλη κλίμακα	Παρά πολύ
10).Θεωρείτε ότι, ο κύριος λόγος που οδηγεί έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη είναι η αίσθηση που έχει ότι κακοπληρώνεται;					
11). Θεωρείτε ότι, ο κύριος λόγος που οδηγεί έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη, είναι χαμηλός αυτοσεβασμός ή δυσαρέσκεια η οποία τον/την διακρίνει;					
12). Θεωρείτε ότι, ο κύριος λόγος που οδηγεί έναν τραπεζικό υπάλληλο να διαπράξει μια απάτη, είναι η πεποίθηση ότι η ανώτερη ιεραρχική θέση που κατέχει, του επιτρέπει να πράττει με αυτόν το τρόπο;					
13). Θεωρείτε ότι, η ανακάλυψη μιας ενδεχόμενης Τραπεζικής απάτης εξαρτάται από την αμερόληπτη και ανεξάρτητη δράση του ελεγκτή;					
14). Πιστεύετε ότι, υπάρχει περίπτωση κάποιος να διαπράξει τραπεζική απάτη και να μην γίνει αντιληπτό από το εσωτερικό έλεγχο;					
15). Θεωρείτε ότι, η γνωστοποίηση της επιβολής κυρώσεων , σε περίπτωση διάπραξης τραπεζικής απάτης , θα λειτουργήσει αποτρεπτικά και προς συμμόρφωση όλων;					
16). Θεωρείτε ότι, ο καλύτερος τρόπος αντιμετώπισης της τραπεζικής απάτης, είναι η πρόληψη της;					
17).Θεωρείτε ότι, οι ευκαιρίες για απάτη δημιουργούνται εξαιτίας των αδυναμιών του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου;					

ΜΕΡΟΣ Δ: ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΑΤΗ (Ερωτήσεις 18 -22)	Καθόλου	Σε μικρή κλίμακα	Σε μέτρια κλίμακα	Σε μεγάλη κλίμακα	Παρά πολύ
18). Ελέγχετε το κλείσιμο του Ταμείου από προϊστάμενο σε καθημερινή βάση;					
19). Είναι σαφής η περιγραφή των αρμοδιοτήτων και ευθυνών των υπαλλήλων που πραγματοποιούν εγχρήματες συναλλαγές;					
20). Ο έλεγχος στην καταμέτρηση Χρηματικού πρέπει να είναι διττός και πάντα με παρουσία προϊστάμενου;					
21). Οι αξίες φυλάσσονται σε πυρασφαλές σημείο και ελέγχονται - φυλλομετρούνται από 2 τουλάχιστον ανώτερα στελέχη;					
22). Γίνεται καθημερινός έλεγχος των Ταμειακών συναλλαγών που χρήζουν άμεσου ελέγχου λόγω ασυνήθιστου ποσού ή συχνότητας;					

Εικόνα 3.1 Διάγραμμα ροής

ΠΗΓΗ: Τράπεζα Πειραιώς

ΠΟΛΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ
ΧΡΗΣΙ ΒΕΛΤΙΩΣΕΩΝ
ΜΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΟ

ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΟΜΙΛΟΥ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΤΟΠΙΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ:	xxxxxxx xxxx
ΕΛΕΓΚΤΗΣ	xxxxxxxxxxx xxxxx
ΕΠΟΠΤΗΣ	xxxxxxxxxxx xxxxx
ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΟΣ	
ΕΝΤΟΛΗ ΕΛΕΓΧΟΥ	xxxx/xxx/xxxx
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	xx/xx/xxxx
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΕΛΕΓΧΟΥ	

ΕΙΚΟΝΑ 3.2
ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΠΗΓΗ: ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΟΜΙΛΟΥ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ:	PXX ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	
ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ:	XXXX - XXXXXXXXX	
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:	01/04/20XX	
ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΠΑΡΑΣΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΤΑΜΕΙΑΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ		
ΑΣΦΑΛΕΙΑ (ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ)		
ΑΣΦΑΛΕΙΑ (ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΚΕΝΤΡ. ΜΟΝ.)		
ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΑ		
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΙΤΛΩΝ		
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΠΙΤΑΓΩΝ		
VALEUR ΕΠΙΤΑΓΩΝ		
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ		
ΚΑΡΤΕΣ / WINBANK		
ΘΥΡΙΑΔΕΣ ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΟΥ		
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΜΕ CASH COLLATERAL		
ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ ΜΕ CASH COLLATERAL		

Εικόνα 3.2

